

Haagkonferensen för internationell privaträtt

Konvention av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol

Text antagen vid det tjugonde mötet

Förklarande rapport av

Trevor Hartley och Masato Dogauchi

Redigerad av Haagkonferensens permanenta byrå
Churchillplein 6b, Haag, Nederländerna

Haagkonferensen för internationell privaträtt

Konvention av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol

Text antagen vid det tjugonde mötet

Förklarande rapport av

Trevor Hartley och Masato Dogauchi

Redigerad av Haagkonferensens permanenta byrå
Churchillplein 6b, Haag, Nederländerna

Offentliggjord av
Haagkonferensen för internationell privaträtt
Permanent byrå
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Nederländerna

Tfn: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 360 4867
E-post: secretariat@hcch.net
Webbplats: www.hcch.net

© Haagkonferensen för internationell privaträtt, 2013

Alla rättigheter förbehålls. Denna publikation får inte i någon del reproduceras, lagras i ett söksystem eller överföras på något sätt, inbegripet genom fotokopiering eller inspelning, utan skriftligt godkännande från upphovsrättsinnehavaren.

Tack vare benäget bistånd från generaldirektoratet för rättsliga frågor vid Europeiska kommissionen kunde den förklarande rapporten om Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol, som utarbetats av Trevor Hartley och Masato Dogauchi, översättas till alla Europeiska unionens officiella språk, med undantag av engelska, franska, spanska och tyska eftersom de språkversionerna redan fanns tillgängliga. Den spanska översättningen av denna publikation ombesörjdes välvilligt av det spanska utrikesministeriet, medan den tyska översättningen är resultatet av ett samarbete mellan de österrikiska, tyska och schweiziska myndigheterna. Översättningarna till övriga språk (med undantag för spanska) har inte granskats av den permanenta byrå vid Haagkonferensen för internationell privaträtt.

De officiella versionerna av denna publikation, på engelska och franska, finns tillgängliga på webbplatsen för Haagkonferensen för internationell privaträtt (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-58144-1

Tryckt i Belgien

Förord

---

1. Innehållet i denna publikation har hämtats från del III av de sammanställda möteshandlingarna från det tjugonde mötet. Dessa innehåller, utöver den förklarande rapport som återges nedan, de viktigaste dokumenten och protokollanteckningarna från diskussionerna under det tjugonde mötet med Haagkonferensen för internationell privaträtt, som behandlade konventionen om avtal om val av domstol. Materialet i dess helhet kan beställas antingen hos förlaget Intersentia eller via bokhandeln. Haagkonferensens publikationer finns också att tillgå på dess webbplats (www.hcch.net, under "Publications").

2. Den förklarande rapport som utarbetats av Trevor Hartley och Masato Dogauchi fungerar som en kommentar till den konvention som antogs vid Haagkonventionens tjugonde möte, och som återges i slutakten av den 30 juni 2005.

Haag, oktober 2013

Konvention

Utdrag ur slutakten
från det tjugonde mötet
undertecknad den 30 juni 2005

KONVENTION OM AVTAL OM VAL AV DOMSTOL

De stater som är parter i denna konvention,

som önskar främja internationell handel och internationella investeringar genom förstärkt rättsligt samarbete,

som anser att sådant samarbete kan förbättras genom enhetliga bestämmelser om behörig domstol och om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden i tvistemål,

som anser att ett sådant förbättrat samarbete särskilt förutsätter ett internationellt regelverk som skapar rättssäkerhet och säkerställer att exklusiva avtal mellan parterna i affärstransaktioner om val av domstol är effektiva, och som reglerar erkännande och verkställighet av domar i mål som grundar sig på sådana avtal,

har beslutat att ingå denna konvention och därför enats om följande bestämmelser:

KAPITEL I – TILLÄMPNINGSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1 Tillämpningsområde

1. Denna konvention ska tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol i internationella tvistemål.

2. Vid tillämpningen av kapitel II ska ett mål anses som internationellt, såvida inte parterna har hemvist i samma medlemsstat och förbindelserna mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, oavsett den valda domstolens säte, är knutna endast till den staten.

3. Vid tillämpningen av kapitel III ska ett mål anses som internationellt om det görs en framställan om erkännande eller verkställighet av en utländsk dom.

Artikel 2 Undantag från tillämpningsområdet

1. Denna konvention ska inte tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol

a) i vilka en av parterna är en fysisk person som handlar av personliga eller familje- eller hushållsrelaterade skäl (en konsument),

b) rörande anställningsavtal, inklusive kollektivavtal.

2. Denna konvention ska inte tillämpas på frågor inom följande områden:

a) Fysiska personers rättsliga handlingsförmåga.

b) Underhållsskyldighet.

c) Andra familjerättsliga frågor, inklusive makars förmögenhetsförhållanden och andra rättigheter eller skyldigheter som grundar sig på äktenskap eller liknande förhållanden.

d) Arv och testamente.

e) Konkurs, ackord och liknande.

f) Gods- och persontransporter.

g) Havsförorening, begränsning av sjörättsligt skadeståndsansvar, gemensamt haveri samt nödbogsering och nödbärgning.

h) Konkurrensfrågor.

i) Skadeståndsansvar vid atomolyckor.

j) Talan om ersättning för personskada som väcks av fysiska personer eller på fysiska personers vägnar.

k) Utomobligatoriskt skadestånd till följd av sakskada.

l) Sakrätt till fast egendom och nyttjanderätt till fast egendom.

m) Juridiska personers giltighet, ogiltighet eller upplösning, samt giltigheten av beslut som fattas av dessa juridiska personers organ.

n) Giltigheten av andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter.

o) Intrång i andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter, utom när talan om avtalsbrott väcks för brott mot ett avtal mellan parterna avseende sådana rättigheter, eller om talan kunde ha väckts för brott mot ett sådant avtal.

p) Giltigheten av registreringar i offentliga register.

3. Utan hinder av vad som anges i punkt 2 ska förfaranden inte undantas från tillämpningsområdet för denna konvention när en fråga som undantas enligt punkt 2 endast uppkommer som en prejudiciell fråga, oberoende av själva saken. I synnerhet kan den omständigheten att en fråga som omfattas av undantag enligt punkt 2 åberopas i samband med en invändning inte i sig leda till att förfarandet undantas från konventionens tillämpningsområde, om frågan inte är en del av sakprövningen.

4. Denna konvention ska inte tillämpas på skiljedomsförfaranden och liknande.

5. Ett förfarande ska inte undantas från tillämpningsområdet för denna konvention enbart på grund av den omständigheten att en stat, inbegripet en regering, ett regeringsorgan eller varje person som handlar på en stats vägnar är part i förfarandet.

6. Inget i denna konvention inskränker de privilegier och immuniteter som tillkommer stater eller internationella organisationer, vare sig det gäller staterna eller organisationerna själva eller deras egendom.

Artikel 3 Exklusiva avtal om val av domstol

Enligt denna konvention gäller följande:

a) Ett exklusivt avtal om val av domstol är ett avtal mellan två eller flera parter som uppfyller kraven i c, och som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat till att lösa tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande, med följden att inga andra domstolar har behörighet att pröva sådana tvister.

b) Ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat ska anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angivit något annat.

c) Ett exklusivt avtal om val av domstol ska ingås eller dokumenteras

- i) skriftligen, eller
- ii) genom varje annat kommunikationsmedel som gör informationen tillgänglig på ett sådant sätt att det blir möjligt att hänvisa till den senare.

d) Ett exklusivt avtal om val av domstol som utgör en del av ett kontrakt ska behandlas som ett eget avtal, oberoende av övriga kontraktsvillkor. Giltigheten av ett exklusivt avtal om val av domstol kan inte ifrågasättas enbart med hänvisning till att kontraktet är ogiltigt.

Artikel 4 Andra definitioner

1. Med "dom" avses i denna konvention alla avgöranden i sak som, oavsett beteckning, meddelas av en domstol, bland annat domar och beslut, men även domstolens eller en domstolstjänstemans beslut om rättegångskostnader, förutsatt att de kostnader som fastställs rör ett avgörande i sak som kan erkännas eller verkställas i enlighet med denna konvention. En interimistisk säkerhetsåtgärd är inte att betrakta som en dom.

2. Vid tillämpningen av denna konvention ska enheter och personer som inte är fysiska personer anses ha hemvist i den stat

a) där de har sitt säte,

- b) enligt vars lagstiftning de registrerats eller bildats,
- c) där de har sitt huvudkontor, eller
- d) där de har sitt huvudsakliga verksamhetsställe.

KAPITEL II – BEHÖRIGHET

Artikel 5 Den valda domstolens behörighet

1. Den eller de domstolar i en konventionsstat som utsetts genom ett exklusivt avtal om val av domstol ska vara behöriga att avgöra en tvist som omfattas av avtalet, förutsatt att avtalet inte är ogiltigt enligt gällande rätt i den staten.

2. En domstol som är behörig enligt punkt 1 får inte avstå från att utöva denna behörighet med hänvisning till att tvisten borde prövas vid en domstol i en annan stat.

3. Föregående punkt ska inte påverka bestämmelser

a) om behörighet i fråga om föremålet för tvisten eller värdet på fordran,

b) om den interna fördelningen av behörighet mellan domstolarna i en konventionsstat. Om den valda domstolen efter eget skön kan besluta om överförande av målet, ska vederbörlig hänsyn tas till parternas val.

Artikel 6 Skyldigheter för en domstol som inte valts

Andra domstolar i en konventionsstat än den valda ska avbryta eller avvisa förfaranden som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol, såvida inte

a) avtalet är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns,

b) en part saknar befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns,

c) avtalets genomförande skulle leda till en uppenbar orättvisa eller stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns,

d) avtalet av särskilda skäl som ligger utanför parternas kontroll inte rimligen kan genomföras, eller

e) den valda domstolen har beslutat att inte pröva målet.

Artikel 7 Interimistiska säkerhetsåtgärder

Interimistiska säkerhetsåtgärder omfattas inte av denna konvention. Konventionen varken kräver eller utesluter att en domstol i en konventionsstat beviljar, vägrar eller avslutar interimistiska säkerhetsåtgärder, och den påverkar heller inte huruvida en part kan begära eller en domstol bör bevilja, vägra eller avsluta sådana åtgärder.

Artikel 8 Erkännande och verkställighet

1. En dom som meddelats av en domstol i en konventionsstat som valts enligt ett exklusivt avtal om val av domstol ska erkännas och verkställas i en annan konventionsstat i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel. Erkännande och verkställighet får endast vägras på de grunder som anges i denna konvention.

2. Bortsett från den behandling som krävs för tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel ska det inte ske någon ny sakprövning i förhållande till den dom som meddelats av ursprungsdomstolen. Den anmodade domstolen ska vara bunden av de sakförhållanden som ursprungsdomstolen grundat sitt avgörande på, såvida det inte är fråga om en tredskodom.

3. En dom ska erkännas endast om den har vunnit laga kraft i ursprungsstaten, och ska verkställas endast om den är verkställbar i ursprungsstaten.

4. Erkännande eller verkställighet kan skjutas upp eller avslås om domen har överklagats i ursprungsstaten eller om tidsfristen för ordinarie överklagande ännu inte har löpt ut. Ett sådant avslag hindrar inte att en ny framställan om erkännande eller verkställighet av domen görs vid ett senare tillfälle.

5. Denna artikel ska också tillämpas i fråga om domar som har meddelats av en domstol i en konventionsstat efter det att målet överförts från den valda domstolen i den konventionsstaten i enlighet med artikel 5.3. Om den valda domstolen haft befogenhet att efter eget skön besluta om överföring av målet till en annan domstol, finns det dock möjlighet att vägra erkännande eller verkställighet gentemot en part som invänt mot överföringen inom fastställd tid i ursprungsstaten.

Artikel 9 Avslag på ansökan om erkännande eller verkställighet

En ansökan om erkännande eller verkställighet får avslås om

a) avtalet är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen är belägen, såvida inte den valda domstolen har fastställt att avtalet är giltigt,

b) en av parterna saknade befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i den anmodade staten,

c) den handling varigenom förfarandet inleddes eller en likvärdig handling, inklusive de viktigaste uppgifterna om kravet,

i) inte delgivits svaranden i rätt tid och på ett sådant sätt att vederbörande haft möjlighet att förbereda sitt försvar, såvida inte svaranden infunnit sig vid ursprungsdomstolen och lagt fram sin sak

utan att göra gällande brister i delgivningen, förutsatt att lagen i ursprungsstaten föreskriver en möjlighet att klandra hur delgivningen gått till, eller

ii) delgivits svaranden i den anmodade staten på ett sätt som är oförenligt med grundläggande principer för delgivning i den anmodade staten,

d) domen har erhållits genom processbedrägeri,

e) erkännande eller verkställighet skulle stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den anmodade staten, inklusive situationer där specifika förfaranden som föregått domen är oförenliga med grundläggande principer om processuell rättvisa i den staten,

f) domen är oförenlig med en dom som meddelats i den anmodade staten i ett mål mellan samma parter, eller

g) domen är oförenlig med en tidigare dom som meddelats i en annan stat i ett mål mellan samma parter, förutsatt att den tidigare domen uppfyller kraven för erkännande i den anmodade staten.

Artikel 10 Prejudiciella frågor

1. Om en fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2 eller artikel 21 har upptagits som en prejudiciell fråga, ska avgörandet i den delen inte erkännas eller verkställas enligt denna förordning.

2. Erkännande eller verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen grundade sig på ett avgörande rörande en fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2.

3. I fråga om en dom som rör giltigheten av en annan immateriell äganderätt än upphovsrätt eller en därtill knuten rättighet, får erkännande och verkställighet dock endast vägras eller skjutas upp i enlighet med föregående punkt under förutsättning att

a) den domen är oförenlig med en dom eller ett beslut av en behörig myndighet om samma sak som meddelats i den stat enligt vars lagstiftning den immateriella äganderätten har uppkommit, eller

b) förfaranden rörande giltigheten av den immateriella äganderätten pågår i den staten.

4. Erkännande eller verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen grundar sig på ett avgörande om en fråga som omfattas av undantag enligt en förklaring som den anmodade staten har lämnat enligt artikel 21.

Artikel 11 Skadestånd

1. Erkännande och verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen innebär tillerkännande av skadestånd, inbegripet skadestånd som

utdöms i avskräckande eller bestraffande syfte, och som inte utgör ersättning för en faktisk förlust eller skada som den berörda parten har lidit.

2. Den anmodade domstolen ska ta hänsyn till huruvida och i vilken utsträckning skadestånd som utdöms av ursprungsdomstolen syftar till att täcka rättegångskostnaderna.

Artikel 12 Förlikning

En förlikning som har godkänts av en konventionsstats domstol som anvisas enligt ett exklusivt avtal om val av domstol, eller som har ingåtts inför den domstolen under loppet av rättegången, och som i ursprungsstaten är verkställbar på samma sätt som en dom, ska enligt denna konvention verkställas på samma sätt som en dom.

Artikel 13 Handlingar som ska läggas fram

1. En part som ansöker om erkännande eller verkställighet ska

a) lägga fram en fullständig och vidimerad kopia av domen,

b) lägga fram det exklusiva avtalet om val av domstol, en vidimerad kopia av detta eller andra bevis för dess existens,

c) om det är fråga om en tredskodom, lägga fram originalet eller en vidimerad kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande har delgivits den part som inte varit närvarande,

d) lägga fram alla handlingar som krävs för att fastställa att domen har rättsverkningar eller, i förekommande fall, är verkställbar i ursprungsstaten,

e) i sådana fall som avses i artikel 12, lägga fram ett intyg från en domstol i ursprungsstaten om att förlikningen eller en del av denna är verkställbar på samma sätt som en dom i ursprungsstaten.

2. Om domen är utformad på ett sätt som gör att den anmodade domstolen inte kan bedöma huruvida villkoren i detta kapitel har uppfyllts, kan domstolen begära de kompletterande handlingar som behövs.

3. Till en framställan om erkännande eller verkställighet kan fogas en handling som utfärdats av en domstol (inbegripet en tjänsteman vid domstolen) i ursprungsstaten, i den form som rekommenderats och offentliggjorts av Haagkonferensen för internationell privaträtt.

4. Om de handlingar som avses i denna artikel inte har utformats på den anmodade statens officiella språk, ska de åtföljas av en auktoriserad översättning till ett officiellt språk, såvida inte lagen i den anmodade staten föreskriver annat.

Artikel 14 Förfarande

Förfarandet för erkännande, verkställighetsförklaring eller registrering för verkställighet, samt verkställigheten av en dom, regleras av lagen i den anmodade staten, såvida inte annat anges i konventionen. Den berörda domstolen ska agera utan dröjsmål.

Artikel 15 Avskiljning

Erkännande eller verkställighet av en avskiljbar del av en dom ska beviljas om erkännande eller verkställighet begärs beträffande den delen, eller om endast en del av domen kan erkännas eller verkställas enligt denna konvention.

KAPITEL IV – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 16 Övergångsbestämmelser

1. Denna konvention ska tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingås efter det att konventionen trätt i kraft i den stat där den utsedda domstolen är belägen.

2. Denna konvention ska inte tillämpas på förfaranden som inletts innan den trädde i kraft i den stat där den berörda domstolen är belägen.

Artikel 17 Försäkrings- och återförsäkringsavtal

1. Förfaranden enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal får inte undantas från tillämpningsområdet för denna konvention med åberopande av att försäkrings- eller återförsäkringsavtalet rör en fråga som inte omfattas av denna konvention.

2. Erkännande och verkställighet av en dom om ansvar enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal får inte begränsas eller vägras med hänvisning till att ersättningsansvaret enligt det avtalet inbegriper skyldighet att bevilja den försäkrade eller den återförsäkrade

a) ersättning med avseende på ett förhållande som inte omfattas av denna konvention, eller

b) skadeersättning som artikel 11 skulle kunna tillämpas på.

Artikel 18 Inga krav på legalisering

Handlingar som vidarebefordras eller överlämnas i enlighet med denna konvention ska vara undantagna från alla krav på legalisering eller liknande formaliteter, inklusive apostille.

Artikel 19 Förklaringar om begränsning av behörigheten

En stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra pröva tvister som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol om det, fränsett platsen där den valda domstolen är belägen, saknas anknytning mellan den staten och parterna eller tvisten.

Artikel 20 Förklaringar om begränsningar när det gäller erkännande och verkställighet

En stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra erkänna eller verkställa en dom som meddelats av en domstol i en annan konventionsstat om parterna hade hemvist i den anmodade staten, och om förbindelsen mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, fränsett platsen för den utsedda domstolen, endast hade anknytning till den anmodade staten.

Artikel 21 Förklaringar om särskilda frågor

1. En stat som har ett starkt intresse av att inte tillämpa denna konvention på ett visst område kan förklara att den inte kommer att tillämpa konventionen på det området. En stat som avger en sådan förklaring ska se till att förklaringen inte är bredare än nödvändigt och att den särskilda fråga som undantas är tydligt och exakt definierad.

2. Vad det berörda området beträffar ska konventionen inte vara tillämplig

- a) i den konventionsstat som avgivit förklaringen,
- b) i andra konventionsstater, om det finns ett exklusivt avtal om val av domstol som anvisar domstolarna, eller en eller flera särskilda domstolar, i den stat som avgivit förklaringen.

Artikel 22 Ömsesidiga förklaringar om icke-exklusiva avtal om val av domstol

1. En konventionsstat kan förklara att dess domstolar kommer att erkänna och verkställa domar som meddelats av andra konventionsstaters domstolar som två eller flera parter valt enligt ett avtal om val av domstol som uppfyller kraven i artikel 3 c, och varigenom en eller flera domstolar i en eller flera konventionsstater utses att avgöra tvister som har uppstått eller som kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande (ett icke-exklusivt avtal om val av domstol).

2. Om erkännande eller verkställighet av en dom som meddelats i en konventionsstat som avgivit en sådan förklaring söks i en annan konventionsstat som har avgivit en sådan förklaring, ska domen erkännas och verkställas enligt denna förordning om

- a) ursprungsdomstolen anvisats i ett icke-exklusivt avtal om val av domstol,
- b) det varken finns en dom som meddelats av en annan domstol vid vilken talan kan väckas i enlighet med det icke-exklusiva avtalet om val av domstol, eller ett pågående förfarande mellan samma parter vid någon annan sådan domstol om samma sak, och
- c) ursprungsdomstolen är den domstol vid vilken talan först väcktes.

Artikel 23 Enhetlig tolkning

Vid tolkningen av denna konvention ska hänsyn tas till dess internationella karaktär och till behovet av att främja en enhetlig tillämpning av den.

Artikel 24 Översyn av konventionens tillämpning

Generalsekreteraren för Haagkonferensen för internationell privaträtt ska med regelbundna intervall

- a) se över tillämpningen av denna konvention, inklusive eventuella förklaringar, och
- b) överväga om konventionen bör ändras i något avseende.

Artikel 25 Icke enhetliga rättssystem

1. När det gäller konventionsstater i vilka två eller flera rättssystem är tillämpliga inom olika territoriella enheter när det gäller frågor som omfattas av denna konvention ska

- a) varje hänvisning till lagstiftning eller förfaranden i en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till gällande lagstiftning eller förfaranden i den berörda territoriella enheten,
- b) varje hänvisning till bosättning i en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till bosättning i den berörda territoriella enheten,
- c) varje hänvisning till domstolen eller domstolarna i en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till domstolen eller domstolarna i den berörda territoriella enheten,
- d) varje hänvisning till en anknytning till en stat i förekommande fall tolkas som hänvisningar till en anknytning till den berörda territoriella enheten.

2. Utan hinder av vad som anges i föregående punkt ska en konventionsstat med två eller flera territoriella enheter där olika rättssystem är tillämpliga inte vara skyldig att tillämpa denna konvention i situationer som endast berör dessa olika territoriella enheter.

3. En domstol i en territoriell enhet i en konventionsstat med två eller flera territoriella enheter där olika rättssystem är tillämpliga ska inte vara skyldig att erkänna eller verkställa en dom som meddelats i en annan konventionsstat enbart med hänvisning till att domen har erkänts eller verkställts i en annan territoriell enhet i samma konventionsstat i enlighet med denna konvention.

4. Denna artikel ska inte vara tillämplig för regionala organisationer för ekonomisk integration.

Artikel 26 Förhållande till andra internationella rättsakter

1. Denna konvention ska så långt möjligt tolkas som förenlig med andra fördrag som gäller för konventionsstaterna, oavsett om de ingåtts före eller efter denna konvention.

2. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag, oavsett om det ingåtts före eller efter denna konvention, i sådana fall där ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är part i fördraget i fråga.

3. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag som ingåtts innan konventionen trädde i kraft för den konventionsstaten, om tillämpningen av konventionen skulle vara oförenlig med den konventionsstatens eventuella skyldigheter gentemot en icke konventionsstat. Denna punkt ska även vara tillämplig på fördrag som ändrar eller ersätter ett fördrag som ingåtts innan denna konvention trädde i kraft för konventionsstaten i fråga, utom i sådana fall där det genom det ändrade eller det nya fördraget skapas nya avvikelser i förhållande till den här konventionen.

4. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag, oavsett om det ingåtts före eller efter denna konvention, i syfte att erhålla erkännande eller verkställighet av en dom som meddelats av en domstol i en konventionsstat som också den är part i fördraget i fråga. Domen får dock inte erkännas eller verkställas i mindre omfattning än enligt denna konvention.

5. Denna konvention ska inte påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag som, inom ett visst område, reglerar domstols behörighet eller erkännande och verkställighet av domar, även om det ingåtts efter denna konvention och även om alla berörda stater är parter i denna konvention. Denna punkt ska vara tillämplig endast om den konventionsstaten har avgivit en förklaring avseende fördraget i enlighet med denna punkt. Om en sådan förklaring avges ska övriga konventionsstater, om det är fråga om en avvikelse, inte vara skyldiga att tillämpa denna konvention på det berörda området, om ett exklusivt avtal om val av domstol anvisar domstolarna, eller en eller flera särskilda domstolar, i den stat som avgivit förklaringen.

6. Denna konvention ska inte påverka tillämpningen av bestämmelser som utfärdats av en regional organisation för ekonomisk integration som är part i denna konvention, oavsett om bestämmelserna har antagits före eller efter denna konvention,

a) om ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är medlem i den regionala organisationen för ekonomisk integration,

b) när det gäller erkännande och verkställighet av domar mellan medlemsstater i den regionala organisationen för ekonomisk integration.

KAPITEL V – SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 27 Undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning

1. Denna konvention ska vara öppen för undertecknande för alla stater.

2. Denna konvention ska vara föremål för ratificering, godtagande eller godkännande av signatärstaterna.

3. Denna konvention ska vara öppen för anslutning för alla stater.

4. Ratificerings-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrumenten ska deponeras hos Konungariket Nederländernas utrikesministerium, som är depositarie för konventionen.

Artikel 28 Förklaringar rörande icke enhetliga rättssystem

1. En stat som har två eller flera territoriella enheter inom vilka olika regler tillämpas på frågor som omfattas av denna konvention får, vid tidpunkten för undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen, förklara att konventionen ska vara tillämplig i alla dess territoriella enheter eller endast i en eller flera av dem; förklaringen kan när som helst ändras genom att en ny förklaring avges.

2. En sådan förklaring ska meddelas depositarien och uttryckligen ange vilka territoriella enheter som omfattas av konventionen.

3. Om en stat inte avger någon förklaring i enlighet med denna artikel, kommer konventionen automatiskt att omfatta alla territoriella enheter i den staten.

4. Denna artikel ska inte vara tillämplig för regionala organisationer för ekonomisk integration.

Artikel 29 Regionala organisationer för ekonomisk integration

1. Även regionala organisationer för ekonomisk integration som består enbart av suveräna stater och som har behörighet inom vissa eller alla frågor som regleras i denna konvention får underteckna, godta, godkänna eller ansluta sig till denna konvention. Organisationen för ekonomisk integration ska i så fall ha samma rättigheter och skyldigheter som en konventionsstat i den utsträckning som organisationen har behörighet inom områden som omfattas av denna konvention.

2. Organisationen för ekonomisk integration ska, vid tidpunkten för undertecknandet, godtagandet, godkännandet eller anslutningen, skriftligen meddela depositarien om de av denna konvention omfattade frågor för vilka behörighet har överförs till organisationen av dess medlemsstater. Organisationen ska utan dröjsmål skriftligen meddela depositarien om eventuella förändringar av de behörighetsområden som angavs i det senaste meddelandet

enligt denna punkt.

3. Instrument som deponeras av en organisation för ekonomisk integration ska inte beaktas vid ikraftträdandet av denna konvention, såvida inte organisationen i enlighet med artikel 30 förklarar att dess medlemsstater inte kommer att vara parter till konventionen.

4. Alla hänvisningar till en "konventionsstat" eller "stat" i denna konvention ska i förekommande fall även gälla en organisation för ekonomisk integration som är part i konventionen.

Artikel 30 Anslutning av en regional organisation för ekonomisk integration utan dess medlemsstater

1. En regional organisation för ekonomisk integration får vid tidpunkten för undertecknandet, godtagandet, godkännandet eller anslutningen förklara att den är behörig i alla frågor som omfattas av denna konvention och att dess medlemsstater inte kommer att vara parter i konventionen, utan ska vara bundna av den i kraft av organisationens undertecknande, godtagande, godkännande eller anslutning.

2. För den händelse att en regional organisation för ekonomisk integration lämnar en förklaring i enlighet med punkt 1, ska varje hänvisning till en "konventionsstat" eller "stat" i denna konvention i förekommande fall även gälla organisationens medlemsstater.

Artikel 31 Ikraftträdande

1. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att det andra ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades i enlighet med artikel 27.

2. Därefter träder denna konvention i kraft

a) i förhållande till varje sådan stat eller regional organisation som sedermera ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till konventionen, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att dess ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument deponerades,

b) i förhållande till en territoriell enhet till vilken denna konvention har utsträckts i enlighet med artikel 28.1, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att den förklaring som det hänvisas till i den artikeln avgavs.

Artikel 32 Förklaringar

1. Förklaringar som avses i artiklarna 19, 20, 21, 22 och 26 kan avges i samband med undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen eller vid valfri tidpunkt därefter, och får ändras eller återkallas när som helst.

2. Förklaringar, ändringar och återkallelser ska meddelas depositarien.

3. En förklaring som avgivits i samband med undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen ska börja att gälla samtidigt som konventionen för den berörda staten.

4. Förklaringar som avges vid en senare tidpunkt, och eventuella ändringar eller återkallelser av förklaring, ska börja gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det den dag då meddelandet mottogs av depositarien.

5. En förklaring enligt artiklarna 19, 20, 21 och 26 ska inte tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingåtts innan förklaringen började gälla.

Artikel 33 Uppsägning

1. Denna konvention får sägas upp genom skriftligt meddelande till depositarien. Uppsägningen kan vara begränsad till en eller flera territoriella enheter i en stat med flera olika rättssystem som omfattas av denna konvention.

2. En uppsägning börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tolv månader från den dag då meddelandet mottogs av depositarien. Om en längre uppsägningsperiod anges i meddelandet, ska uppsägningen börja gälla vid utgången av denna längre period från den dag då meddelandet mottogs av depositarien.

Artikel 34 Meddelanden från depositarien

Depositarien ska meddela medlemmarna i Haagkonferensen för internationell privaträtt och andra stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som har undertecknat, ratificerat, godtagit, godkänt eller anslutit sig i enlighet med artiklarna 27, 29 och 30 om följande:

a) Sådana undertecknanden, ratificeringar, godtaganden, godkännanden och anslutningar som avses i artiklarna 27, 29 och 30.

b) Dagen för denna konventions ikraftträdande i enlighet med artikel 31.

c) Sådana meddelanden och förklaringar samt ändringar och återkallelser av förklaringar som avses i artiklarna 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 och 30.

d) Uppsägningar i enlighet med artikel 33.

Till bevis härpå har undertecknade befullmäktigade undertecknat denna konvention.

Utfärdad i Haag den 30 juni 2005, i ett enda exemplar på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, som ska deponeras i Konungariket Nederländernas regerings arkiv. En vidimerad kopia ska på diplomatisk väg översändas till var och en av de stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess tjugonde möte och som deltog i det mötet.

Det tjugonde mötet

Rekommenderar de stater som är parter i *konventionen om avtal om val av domstol* att använda nedanstående formulär för att bekräfta utfärdandet av och innehållet i en dom som meddelats av ursprungsdomstolen i syfte att erhålla erkännande eller verkställighet enligt konventionen:

REKOMMENDERAT FORMULÄR
ENLIGT KONVENTIONEN OM
AVTAL OM VAL AV DOMSTOL
(KONVENTIONEN)

(Exempelformulär för att bekräfta utfärdandet av och innehållet i en dom som meddelats av ursprungsdomstolen i syfte att erhålla erkännande eller verkställighet enligt konventionen)

1. (URSPRUNGSDOMSTOL) .....

ADRESS .....

TFN .....

FAX .....

E-POST .....

2. MÅL-/DIARIENUMMER

3. .... (KÄRANDE)

mot

..... (SVARANDE)

4. (URSPRUNGSDOMSTOLEN) meddelade dom i ovannämnda mål den (DATUM) i (STAD, STAT).

5. Domstolen har anvisats i ett exklusivt avtal om val av domstol i den mening som avses i artikel 3 i konventionen:

JA ☐ NEJ ☐

GÅR INTE ATT BEKRÄFTA ☐

6. Om ja: det exklusiva avtalet om val av domstol ingicks eller dokumenterades på följande sätt:
7. Domstolen har utdömt följande skadestånd (*ange, i förekommande fall, de relevanta skadekategorier som ingår*):
8. Domstolen har fastställt följande ränta (*ange räntesatsen eller räntesatserna, den eller de delar av skadeståndet som räntan ska tas ut på, den dag från och med vilken räntan ska beräknas och alla ytterliga upplysningar om räntan som kan vara till hjälp för den anmodade domstolen*).
9. Domstolen har inkluderat följande rättegångskostnader i domen (*ange beloppen, inklusive, i förekommande fall, de delar av ett skadestånd som är avsedda att täcka rättegångskostnaderna*):
10. Domstolen har utdömt följande ersättning för ideell skada (*beskriv ersättningens art*):
11. Domen är verkställbar i ursprungsstaten:
- JA ☐ NEJ ☐
- GÅR INTE ATT BEKRÄFTA ☐
12. Domen (eller en del av domen) har överklagats i ursprungsstaten:
- JA ☐ NEJ ☐
- GÅR INTE ATT BEKRÄFTA ☐
- Om ”ja”, ange överklagandets art och handläggningsstadium:

13. Annan relevant information:

14. Till detta formulär bifogas följande handlingar (*om sådana finns*):

- ☐ en fullständig och vidimerad kopia av domen,
- ☐ det exklusiva avtalet om val av domstol, en vidimerad kopia av avtalet eller andra bevis för avtalets existens,
- ☐ om det är fråga om en tredskodom, originalet eller en vidimerad kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande handling har delgivits den part som inte varit närvarande,
- ☐ alla handlingar som krävs för att fastställa att domen har verkan i eller, i förekommande fall, är verkställbar i ursprungsstaten,

(*förteckna i förekommande fall*):

- ☐ i det fall som avses i artikel 12, ett intyg från en domstol i ursprungsstaten om att förlikningen eller en del av denna är verkställbar i ursprungsstaten på samma sätt som en dom,
- ☐ andra handlingar:

15. Undertecknat den ..... 20... i .....

16. Domstolens eller domstolstjänstemannens signatur och/eller stämpel:

KONTAKTPERSON:

TFN:

FAX:

E-POST:

Rapport

Förklarande rapport av
Trevor Hartley och Masato Dogauchi

Innehållsförteckning

	Sida
DEL 1: FÖRORD	18
Dokument	20
Författarnas tack	21
Terminologi	21
DEL II: ÖVERSIKT	21
DEL III: KOMMENTARER ARTIKEL FÖR ARTIKEL	27
Artikel 1 – Tillämpningsområde	27
Artikel 2 – Undantag från tillämpningsområdet	28
Artikel 3 – Exklusiva avtal om val av domstol	33
Artikel 4 – Andra definitioner	36
Artikel 5 – Den valda domstolens behörighet	37
Artikel 6 – Skyldigheter för en domstol som inte valts	39
Artikel 7 – Interimistiska säkerhetsåtgärder	42
Artikel 8 – Erkännande och verkställighet	42
Artikel 9 – Avslag på ansökan om erkännande eller verkställighet	45
Artikel 10 – Prejudiciella frågor	47
Artikel 11 – Skadestånd	48
Artikel 12 – Förlikning	50
Artikel 13 – Handlingar som ska läggas fram	51
Artikel 14 – Förfarande	51
Artikel 15 – Avskiljning	51
Artikel 16 – Övergångsbestämmelser	51
Artikel 17 – Försäkrings- och återförsäkringsavtal	52
Artikel 18 – Inga krav på legalisering	53
Artikel 19 – Förklaringar om begränsning av behörigheten	53
Artikel 20 – Förklaringar om begränsningar när det gäller erkännande och verkställighet	54
Artikel 21 – Förklaringar om särskilda frågor	54
Artikel 22 – Ömsesidiga förklaringar om icke-exklusiva avtal om val av domstol	55
Artikel 23 – Enhetlig tolkning	57

---

¹ Arthur von Mehren hann se det projekt slutföras som han hade ägnat så mycket kraft åt, men avled i januari 2006.

² För mer om det historiska ursprunget till konventionen, se Nygh/Pocar-rapporten (nedan fotnot 11), s. 25 och följande sidor. För närmare detaljer se F. Pocar och C. Honorati (red.), *The Hague Preliminary Draft Convention on Jurisdiction and Judgments*, CEDAM, Milano, Italien, 2005. Sistnämnda verk innehåller även Nygh/Pocar-rapporten.

Artikel 24 – Översyn av konventionens tillämpning	57
Artikel 25 – Icke enhetliga rättssystem	57
Artikel 26 – Förhållande till andra internationella rättsakter	58
Artikel 27 – Undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning	64
Artikel 28 – Förklaringar rörande icke enhetliga rättssystem	64
Artikel 29 – Regionala organisationer för ekonomisk integration	64
Artikel 30 – Anslutning av en regional organisation för ekonomisk integration utan dess medlemsstater	65
Artikel 31 – Ikraftträdande Reservationer	65
Artikel 32 – Förklaringar	65
Artikel 33 – Uppsägning	66
Artikel 34 – Meddelanden från depositarien	66

DEL 1: FÖRORD

Antagandet av konventionen

Utskott II vid Haagkonferensen för internationell privaträtt utarbetade den slutliga konventionstexten vid konferensens tjugonde möte den 14–30 juni 2005. Slutakten antogs i plenum den 30 juni 2005, och konventionen öppnades för undertecknande samma dag.

Ursprunget till konventionen

De ursprungliga tankarna bakom det projekt som till slut resulterade i konventionen kan spåras till de förslag som lades fram av den framlidne Arthur T. von Mehren vid Harvard Law School.¹ Det var han som föreslog att Amerikas förenta stater borde ingå konventioner om erkännande av domar med andra stater, framför allt europeiska stater. Efter inledande diskussioner enades man om att bästa vägen framåt var en världsomfattande konvention om domstols behörighet och domar inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt. En förstudie påbörjades 1994, och 1996 beslutade man sig för att inleda projektet.²

Det ursprungliga projektet: en blandkonvention.

Professor von Mehren föreslog ursprungligen att projektet skulle genomföras i form av en s.k. blandkonvention.³ Med detta avses en konvention där behörighetsgrunderna delas in i tre kategorier. Förteckningar över godkända behörighetsgrunder respektive förbjudna behörighetsgrunder upprättas. Alla andra behörighetsgrunder faller inom den s.k. gråzonen. Tanken är att om en domstol är behörig enligt en godkänd

---

³ Se A.T. von Mehren, "Recognition and Enforcement of Foreign Judgments: A New Approach for the Hague Conference?", i *Law & Contemporary Problems*, vol. 57, s. 271 (1994), idem, "The Case for a Convention-mixte Approach to Jurisdiction to Adjudicate and Recognition and Enforcement of Foreign Judgments", i *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, vol. 61, nr 1, s. 86 (1997).

behörighetsgrund kan den pröva målet, och den resulterande domen ska erkännas och verkställas i de andra konventionsstaterna (förutsatt att vissa andra krav är uppfylla). En domstol i en konventionsstat får inte grunda sin behörighet på en förbjuden behörighetsgrund. Domstolar får grunda sin behörighet på behörighetsgrunder som ligger i "gråzonen", men konventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet ska i så fall inte tillämpas på den resulterande domen.⁴

Även om denna strategi stöddes av den ursprungliga projektarbetsgruppen⁵ blev det i takt med att arbetet fortskred tydligt att det inte inom rimlig tid skulle gå att utarbeta en tillfredsställande blandkonventionstext. Detta berodde bland annat på de stora skillnaderna mellan de befintliga behörighetsreglerna i olika medlemsstater och på att det inte gick att förutse effekterna av den tekniska utvecklingen, däribland internet, på de behörighetsregler som eventuellt skulle fastställas i konventionen. I slutet av den första delen av det nittonde mötet, som hölls i juni 2001, beslutade man att skjuta upp beslutet om att arbeta vidare med det preliminära konventionsutkastet. För att hitta en väg framåt beslutade Haagkonferensens utskott för allmänna frågor och policyfrågor, som sammanträdde i april 2002, att den permanenta byrån, med bistånd av en informell arbetsgrupp, skulle utarbeta en text som skulle läggas fram för ett särskilt utskott. Det beslutades att processen skulle inledas med kärnområden som behörighet grundat på avtal om val av domstol i tvistemål mellan företag, ingivande av stämningsansökan, kändens forum, genkärsmål, truster, materiella skador och vissa andra tänkbara grunder.

Efter tre möten föreslog den informella arbetsgruppen att man skulle begränsa målet till utarbetandet av en konvention om avtal om val av domstol i handelsrättsliga mål. Den allmänna meningen bland medlemsstaterna var att den föreslagna konventionen skulle få samma effekt för sådana avtal och tillhörande domar som FN:s konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar från 1958 har fått för avtal om skiljedomsförfaranden och tillhörande skiljedomar. Efter positiva reaktioner från Haagkonferensens medlemsstater höll det särskilda utskottet ett möte i december 2003 för att diskutera den informella arbetsgruppens utkast. Detta möte i det särskilda utskottet resulterade i en utkasttext (*2003 års konventionsutkast*) som offentliggjordes som arbetsdokument nr 49, reviderat. Ytterligare ett möte hölls i april 2004. Vid det mötet gjorde man en översyn av arbetsdokumentet och behandlade utestående frågor. Mötet i april 2004 gav upphov till ett reviderat utkast (*2004 års konventionsutkast*), som offentliggjordes som arbetsdokument nr 110, reviderat. Detta arbetsdokument

låg till grund för den text som diskuterades vid den diplomatiska konferensen i juni 2005, som ledde fram till den slutliga konventionstexten. Följande dokument utgjorde de viktigaste milstolparna under arbetet med konventionen:

1. Ett förslag från en särskild arbetsgrupp i form av ett konventionsutkast (*den informella arbetsgruppens utkast*), offentliggjort som förberedande dokument nr 8 (mars 2003).⁶
2. Ett konventionsutkast som utarbetades 2003 (*2003 års konventionsutkast*) och byggde på den informella arbetsgruppens utkast, offentliggjort som arbetsdokument nr 49, reviderat, i december 2003.
3. En reviderad och kompletterad version av 2003 års konventionsutkast, som utarbetades 2004 (*2004 års konventionsutkast*), offentliggjort som arbetsdokument nr 110, reviderat, i april 2004.
4. Den slutliga texten, som utarbetades 2005.

Det finns två rapporter om de tidigare konventionsutkasterna, en som behandlar 2003 års konventionsutkast och en som behandlar 2004 års konventionsutkast.

Ansvariga tjänstemän

Under den första fasen (1997–2001) gjordes följande utnämningar:

Ordförande:	T. Bradbrooke Smith (Kanada).
Vice ordförande:	Andreas Bucher (Schweiz). Masato Dogauchi (Japan). Jeffrey D. Kovar (Amerikas förenta stater). José Luis Siqueiros (Mexiko).
Medrapportörer:	Peter Nygh (Australien). ⁷ Fausto Pocar (Italien).

Ordförande för redaktionskommittén: Gustaf Möller (Finland).

Catherine Kessedjian, då biträdande generalsekreterare, utarbetade flera förberedande dokument.

Under den andra fasen (2002–2005) gjordes följande utnämningar:

⁴ De europeiska rättsinstrumenten på detta område (Brysselförordningen, Brysselkonventionen och Luganokonventionen) grundas på delvis andra tankegångar. Om kändens är bosatt i en annan stat som omfattas av rättsinstrumentet finns det ingen gråzon. I så fall får behörighet bara utövas på de grunder som anges i rättsinstrumentet. Om kändens inte är bosatt i en sådan stat får behörigheten emellertid, med förbehåll för vissa undantag, utövas på valfri grund som är tillåten enligt nationell rätt. Den resulterande domen ska trots det erkännas och verkställas i de andra staterna.

⁵ Se "Conclusions of the Working Group meeting on enforcement of judgments", förberedande dok. nr 19 från november 1992, protokoll från det sjuttonde mötet, band I, s. 257 och följande sidor, punkterna 5 och 6.

⁶ "Preliminary result of the work of the Informal Working Group on the Judgments Project", förberedande dok. nr 8 från mars 2003, utarbetat till det möte som konferensens särskilda utskott för allmänna frågor och policyfrågor höll i april 2003.

⁷ Tyvärr avled Peter Nygh i juni 2002. Hans död var en stor förlust.

Ordförande: Allan Philip (Danmark) (2003–2004).⁸
Andreas Bucher (Schweiz) (2005).

Vice ordförande: David Goddard (Nya Zeeland).
Jeffrey D. Kovar (Amerikas förenta stater).
Alexander Matvejev (Ryssland).
Kathryn Sabo (Kanada).
Jin Sun (Kina).

Medrapportörer: Trevor C. Hartley (Förenade kungariket).
Masato Dogauchi (Japan).

Ordförande för redaktionskommittén: Gottfried Musger (Österrike).

Andrea Schulz, förstesekreterare, utarbetade flera preliminära dokument och utförde annat arbete.

Dokument

I följande förteckning anges de viktigaste dokument som togs upp under förhandlingarna och som citeras i denna rapport. De har delats upp i två kategorier, dels dokument som rör projektets första fas, dels dokument som rör projektets andra fas. Vid hänvisningar till dokumenten används de kortformer som anges nedan.

De dokument som rör den andra fasen är de dokument som är närmast knutna till konventionen. De utgör det viktigaste bakgrundsmaterialet. De dokument som rör den första fasen är endast relevanta i den mån bestämmelser i de tidigare versionerna av konventionen överfördes till slutversionen.

a) Den första fasen

⁸ Allan Philip avled i september 2004, till stor sorg för alla som arbetade med konventionen.

⁹ Brysselkonventionen: Konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område av den 27 september 1968. En konsoliderad version finns i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* (EGT C 27, 26.1.1998, s. 1). År 1999 ersattes konventionen till stora delar av Brysselförordningen (se nedan fotnot 50). Fram till dess var konventionen tillämplig på Europeiska unionens medlemsstater. Paul Jenards rapport om den ursprungliga Brysselkonventionen offentliggjordes i EGT C 59, 5.3.1979, s. 1.

¹⁰ Luganokonventionen: Konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område av den 16 september 1988 (EGT L 319, 25.11.1988, s. 9). Denna konvention innehåller bestämmelser som påminner om bestämmelserna i Brysselkonventionen, men konventionerna är inte identiska. De stater som är parter i Luganokonventionen är de 15 "gamla" EU-medlemsstaterna och vissa andra europeiska stater. I skrivande stund rör det sig om Island, Norge, Polen och Schweiz. Den inbördes avgränsningen mellan Brysselkonventionen och Luganokonventionen anges i artikel 54b i Luganokonventionen. Den grundas på principen att Luganokonventionen inte gäller förhållandet mellan de 15

1999 års preliminära konventionsutkast: Preliminärt utkast till konvention om domstols behörighet och utländska domar på privaträttens område från 1999. Utkastet utarbetades 1999 inom Haagkonferensen för internationell privaträtt. Det omfattade i stort sett samma grunder som Bryssel-⁹ och Luganokonventionerna.¹⁰ Arbetet avbröts när det blev uppenbart att det just då skulle bli svårt att nå en övergripande överenskommelse. Utkasttexten, tillsammans med en rapport från framlidne Peter Nygh och Fausto Pocar, offentliggjordes av Haagkonferensens permanenta byrå i augusti 2000.¹¹

Nygh/Pocar-rapporten: Rapport om 1999 års preliminära konventionsutkast (se fotnot 11).

2001 års provisoriska text: Sammanfattning av resultatet av diskussionerna i utskott II vid den första delen av den diplomatiska konferensen den 6–20 juni 2001.¹² Det stora antalet hakparenteser i texten tyder på att det fanns många punkter som delegaterna inte kunde enas om.

b) Den andra fasen:

Den informella arbetsgruppens utkast: Konventionsutkast utarbetat av den informella arbetsgruppen och offentliggjort som förberedande dokument nr 8 till konferensens särskilda utskott för allmänna frågor och policyfrågor (mars 2003).¹³

Den första Schulzrapporten: Andrea Schulz rapport om den informella arbetsgruppens utkast, offentliggjort i juni 2003 som förberedande dokument nr 22.¹⁴

2003 års konventionsutkast: Konventionsutkast utarbetat av det särskilda utskottet för domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område i december 2003 (arbetsdokument nr 49, reviderat). Utkastet byggde på den informella arbetsgruppens utkast.¹⁵

Den första rapporten: Rapporten om 2003 års preliminära konventionsutkast, utarbetad i form av en kommentar i mars 2004 och offentliggjord som förberedande dokument nr 25.¹⁶

"gamla" EU-medlemsstaterna, utan endast när ett av de övriga länder som nämndes ovan berörs (med undantag av Polen). Den officiella rapporten skrevs av Paul Jenard och Gustaf Möller och offentliggjordes i EGT C 189, 28.7.1990, s. 57.

¹¹ "Preliminary draft Convention on jurisdiction and foreign judgments in civil and commercial matters, adopted by the Special Commission and Report by Peter Nygh & Fausto Pocar", förberedande dok. nr 11 från augusti 2000, utarbetat till det nittonde mötet i juni 2001. Om inte något annat uttryckligen anges är alla förberedande dokument som det hänvisas till i denna rapport tillgängliga på www.hcch.net, under "Conventions" – "No 37" – "Preliminary Documents".

¹² Tillgänglig på www.hcch.net.

¹³ Tillgängligt på www.hcch.net.

¹⁴ A. Schulz, "Report on the work of the Informal Working Group on the Judgments Project, in particular on the preliminary text achieved at its third meeting – 25–28 March 2003", förberedande dok. nr 22 från juni 2003, tillgängligt på www.hcch.net.

¹⁵ Tillgängligt på www.hcch.net.

¹⁶ Tillgängligt på www.hcch.net.

2004 års konventionsutkast: Preliminärt konventionsutkast, officiellt benämnt utkast till exklusivt avtal om val av domstol. Utkastet var en reviderad version av 2003 års konventionsutkast och utarbetades i april 2004. Det offentliggjordes som arbetsdokument nr 110, reviderat.¹⁷

Den andra rapporten: Rapporten om 2004 års preliminära konventionsutkast, utarbetad i form av en kommentar i december 2004. Den offentliggjordes som förberedande dokument nr 26.¹⁸

Utkastet från april 2005: De tänkbara ändringar av 2004 års konventionsutkast som utkastkommittén utarbetade vid sitt möte den 18–20 april 2005. En version av 2004 års konventionsutkast, som införlivade utkastet från april 2005, offentliggjordes som arbetsdokument nr 1 vid Haagkonferensens tjugonde möte.

Den andra Schulzrapporten: Rapport från utkastkommitténs möte den 18–20 april 2005 inför konferensens tjugonde möte i juni 2005. Rapporten innehåller kommentarer till utkastet från april 2005 och offentliggjordes i maj 2005 som förberedande dokument nr 28.¹⁹

Författarnas tack

Författarna till denna rapport står i skuld till författarna till dessa tidigare rapporter, särskilt den framlidne Peter Nygh och Fausto Pocar, författarna till Nygh/Pocar-rapporten.

Vi vill tacka de nationella delegationer som har kommenterat tidigare versioner av rapporten. Dessa kommentarer har varit till stor hjälp och verkligen bidragit till slutversionen.

Vi vill även tacka den hjälp som vi har fått av Andrea Schulz från den permanenta byrån och redaktionskommitténs ordförande Gottfried Musger. Båda har avsatt mycket tid till rapporten. De har rättat många fel och kommit med många förslag på förbättringar. Utan deras hjälp skulle rapporten ha haft stora brister. Vi är alla skyldiga dem ett stort tack.

Terminologi

I konventionen används följande terminologi:

Ursprungsdomstol: den domstol som meddelat domen.

Ursprungsstat: den stat där ursprungsdomstolen är belägen.

Anmodad domstol: den domstol som anmodas att erkänna eller verkställa domen.

Anmodad stat: den stat där den anmodade domstolen är belägen.²⁰

I denna rapport avses med

part i konventionen: en part i konventionen, eller, i förekommande fall, en stat bunden till konventionen enligt artikel 30,

part: en part i ett avtal eller en rättstvist,

stat: en stat i ordets internationella betydelse,

delstat: en territoriell enhet i en federal stat (exempelvis en amerikansk delstat).

Rapportens struktur

Denna del av rapporten (del I) följs av ytterligare två delar. Del II (Översikt) syftar till att förklara hur konventionen är uppbyggd. Betoningen ligger på de olika bestämmelsernas funktion och inbördes relation. I del III (Kommentarer artikel för artikel) analyseras varje enskild artikel för att förtydliga vad den innebär.

Exempel

I nedanstående exempel utgår vi (om inte något annat anges) från att konventionen är i kraft och att de stater som anges är parter²¹ i den.

DEL II: ÖVERSIKT²²

1. **Målet.** Om konventionen ska nå sitt mål om att göra avtal om val av domstol så effektiva som möjligt måste tre saker säkerställas. För det första måste den valda domstolen pröva målet när en talan väcks vid den domstolen. För det andra måste varje annan domstol vid vilken en talan väcks vägra att pröva denna. För det tredje måste den valda domstolens dom erkännas och verkställas. Dessa tre skyldigheter har införlivats i konventionen och utgör konventionens s.k. nyckelbestämmelser. Förhoppningen är att konventionen ska få samma effekt för avtal om val av domstol som FN:s konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, som undertecknades i New York den 10 juni 1958 (*New York-konventionen*), har fått för avtal om skiljedomar.²³

2. **Undantag.** Trots att dessa skyldigheter är viktiga är de emellertid inte absoluta. Den allmänna meningen är att det kan finnas situationer, vanligtvis av exceptionell karaktär, där en önskan om att ge ett avtal om val av domstol rättsverkan kan få stå tillbaka för andra överväganden. Konventionen innehåller därför undantag till var och en av dessa centrala skyldigheter. Hade dessa

förtrogna med den. Översikten ger ingen fullständig förklaring av de begrepp som används i konventionen. Många artiklar nämns inte alls, andra diskuteras endast delvis och begränsningar och undantag anges inte alltid. En fullständig kommentar ges i del III av rapporten.

²³ På många sätt går föreliggande konvention naturligtvis längre än New York-konventionen. Detta kommer att diskuteras närmare i samband med de berörda artiklarna.

¹⁷ Tillgängligt på www.hcch.net.

¹⁸ Tillgängligt på www.hcch.net.

¹⁹ Tillgängligt på www.hcch.net.

²⁰ I den engelska versionen av 1999 års preliminära konventionsutkast används ett annat uttryck för anmodad stat (*State addressed*) än i denna rapport (*requested state*). På svenska används dock samma uttryck.

²¹ För vad som avses med part i konventionen, se ovan.

²² Syftet med översikten i denna del av rapporten är att ge en allmän bild av konventionen för dem som inte är så väl

undantag varit för omfattande och vaga hade emellertid konventionens värde varit begränsat. Att hitta en balans mellan flexibilitet och tydlighet var därför en av de viktigaste uppgifterna för det diplomatiska möte vid vilket konventionen utarbetades.

3. **Den valda domstolen måste pröva målet.** I artikel 5 åläggs den domstol som utsetts i ett exklusivt avtal om val av domstol att pröva ett tvistemål som väckts vid domstolen.²⁴ Den kan inte vägra att pröva målet med motiveringen att en domstol i en annan medlemsstat är mer lämpad (*forum non conveniens*) eller att talan först väcktes vid denna domstol (*litispendens*). Det främsta undantaget i artikel 5²⁵ är att den valda domstolen inte behöver pröva målet om avtalet om val av domstol är ogiltigt enligt nationell rätt, inbegripet de nationella lagvalsreglerna.²⁶

4. **Andra domstolar får inte pröva målet.** I artikel 6 anges att andra domstolar i en konventionsstat än den valda domstolen ska avbryta eller avvisa förfaranden som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol.²⁷ I artikel 6 a–e anges emellertid fem undantag till denna regel. Det första undantaget, som anges i led a, är identiskt med undantaget till artikel 5, nämligen om avtalet om val av domstol är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns, inklusive dess lagvalsregler. Det viktigaste av de fyra andra undantagen till artikel 6 är förmodligen undantaget i led c, som ska tillämpas om avtalets genomförande skulle leda till en uppenbar orättvisa eller stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns.²⁸ Det är viktigt att förstå hur tillvägagångssättet skiljer sig åt mellan undantagen i leden a och c. Enligt led a måste den (icke-valda) domstol vid vilken talan väckts tillämpa gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns (inklusive dess lagvalsregler). Enligt led c ska den däremot tillämpa sina egna tolkningar av begreppen av ”uppenbar orättvisa” och ”grunderna för rättsordningen”. I det avseendet skiljer sig föreliggande konvention från 1958 års *New York-konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar*, som inte anger vilken lag som ska tillämpas i sådana fall.

5. **Erkännande och verkställighet.** Värdet av ett avtal om val av domstol ökar om den resulterande domen erkänns och verkställs²⁹ i så många andra stater som möjligt. Artikel 8.1 är ett försök att nå det målet.³⁰ Även här finns det undantag. De flesta av dessa anges i

artikel 9.³¹ En del av undantagen påminner om undantagen i artikel 6, exempelvis det undantag som är tillämpligt om avtalet om val av domstol är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns, inklusive dess lagvalsregler.³² En ansökan om erkännande eller verkställighet kan även avslås om ansökan är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen i den anmodande staten.³³ Andra undantag rör delgivning av den handling varigenom förfarandet inleddes eller en likvärdig handling³⁴ och processbedrägeri.³⁵

6. **Motstridiga domar.** Artikel 9 behandlar även en situation där en annan domstol har meddelat en dom i ett mål mellan samma parter (nedan kallat en *motstridig dom*) som är oförenlig med den dom som meddelats av den valda domstolen. Enligt artikeln ska ett mål där den motstridiga domen har meddelats i *samma stat* behandlas annorlunda än en talan som väckts för att verkställa den valda domstolens dom, och där den motstridiga domen har meddelats i en *annan stat*. I det första fallet utgör förekomsten av en motstridig dom i sig en grund för avslag på en ansökan om erkännande av den valda domstolens dom. I det andra fallet måste den motstridiga domen ha meddelats före den valda domstolens dom. Den måste dessutom röra samma sak och uppfylla villkoren för erkännande i den anmodade staten. Inte i något av dessa fall är domstolen emellertid *skyldig* att erkänna den motstridiga domen eller *skyldig* att vägra erkänna den valda domstolens dom.

7. **Skadestånd.** Ytterligare ett undantag anges i artikel 11. Enligt detta kan erkännande och verkställighet av en dom vägras om, och i den utsträckning som, domen innebär tillerkännande av skadestånd, inbegripet skadestånd som utdöms i avskräckande eller bestraffande syfte, som inte utgör ersättning för en faktisk förlust eller skada som den berörda parten har lidit.³⁶

8. **Övriga bestämmelser.** Ovanstående nyckelbestämmelser utgör kärnan i konventionen. De står emellertid bara för en relativt liten del av det totala antalet artiklar. Resterande bestämmelser kompletterar i viss mån dessa. Vissa av bestämmelserna rör konventionens tillämpningsområde, vissa anger ytterligare undantag till och avgränsningar av nyckelbestämmelserna och vissa innehåller folkrättsliga bestämmelser rörande konventionens tillämpning. I denna översikt behandlas endast de viktigaste bestämmelserna.

²⁴ För en detaljerad diskussion, se punkt 124 och följande punkter nedan.

²⁵ För ett annat tänkbart undantag, se artikel 19.

²⁶ Artikel 5.3 innehåller särskilda bestämmelser som gör det möjligt för den valda domstolen att tillämpa sina egna regler om behörighet i sakfrågan och om fördelning av behörighet mellan domstolarna i en konventionsstat.

²⁷ För en detaljerad diskussion se punkt 141 och följande punkter nedan.

²⁸ De övriga undantagen är om b) en part saknar befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns, d) avtalet av särskilda skäl som ligger utanför parternas kontroll inte rimligen kan genomföras eller e) den valda domstolen har beslutat att inte pröva målet.

²⁹ I konventionen avses med ”erkännande” att den anmodade domstolen accepterar ursprungsdomstolens fastställande av rättigheter och skyldigheter, och med

”verkställighet” att den anmodade domstolen ser till att gäldenären följer ursprungsdomstolens domslut.

³⁰ För en detaljerad diskussion, se punkt 164 och följande punkter nedan.

³¹ För andra tänkbara undantag, se artiklarna 10 och 20.

³² Artikel 6 a återspeglas i artikel 9 a, artikel 6 b återspeglas i artikel 9 b och artikel 6 c återspeglas i artikel 9 e.

³³ Artikel 9 e.

³⁴ Artikel 9 c.

³⁵ Artikel 9 d. Bedrägeri i fråga om fordringens riktighet kan omfattas av andra bestämmelser, som t.ex. – under extrema omständigheter – bestämmelserna om grunderna för rättsordningen.

³⁶ Den anmodade domstolen måste emellertid ta hänsyn till huruvida och i vilken utsträckning skadestånd som utdöms av ursprungsdomstolen syftar till att täcka rättegångskostnaderna.

9. **Vilka avtal om val av domstol omfattas av konventionen?** I artiklarna 1 och 3 förklaras vad som avses med ett exklusivt avtal om val av domstol vid tillämpningen av konventionen. Det är endast sådana avtal om val av domstol som omfattas av dessa bestämmelser som omfattas av kapitel II i konventionen.³⁷

10. **Artikel 1.** Artikel 1 avgränsar konventionens tillämpningsområde på i huvudsak tre sätt. För det första anges att konventionen endast ska tillämpas i internationella mål. Därefter anges att konventionen endast ska tillämpas på *exklusiva* avtal om val av domstol. Dessa avgränsningar omfattas emellertid i sin tur av två begränsningar. För det första innehåller artikel 3 b en bestämmelse om att ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat ska anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angett något annat. För det andra innehåller artikel 22 en "opt-in"-bestämmelse som utvidgar konventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet till att även gälla domar som meddelats av en domstol som anvisats i ett icke-exklusivt avtal om val av domstol. Den tredje avgränsning som görs i artikel 1 är att avtalet om val av domstol måste ingås i ett tvistemål. I artikel 2.5 anges emellertid att ett förfarande inte ska undantas från tillämpningsområdet för konventionen enbart på grund av den omständigheten att en stat, inbegripet en regering, ett regeringsorgan eller varje person som handlar på en stats vägnar är part i förfarandet.

11. **Vad avses med "internationellt"?** Eftersom konventionen endast ska tillämpas i internationella mål är det nödvändigt att definiera vad som här avses med "internationellt". En sådan definition ges i artikel 1.2 och 1.3.³⁸ I artikel 1.2 anges att i fråga om domstols behörighet ska ett mål anses som internationellt, såvida inte parterna har hemvist i samma medlemsstat och förbindelserna mellan parterna och alla andra relevanta faktorer än den valda domstolens säte, är knutna endast till den staten. Om ett mål i alla andra avseenden är ett rent inhemskt mål gör valet av en utländsk domstol med andra ord inte målet till ett internationellt mål. En annan definition tillämpas i fråga om erkännande och verkställighet (punkt 3). Här räcker det att domen meddelats av en utländsk domstol. Det innebär att ett mål som inte betraktades som internationellt när den ursprungliga domen meddelades kan bli internationellt om det blir fråga om att erkänna eller verkställa domen i en annan stat. (Detta gäller med förbehåll för en eventuell förklaring enligt artikel 20, som gör det möjligt för en stat att förklara att dess domstolar har rätt att vägra att erkänna eller verkställa en dom som meddelats av den valda domstolen om det – fränsett platsen för den valda domstolen – rör sig om ett rent inhemskt mål i den stat där erkännande och verkställighet söks.)³⁹

12. **Definition av "exklusivt avtal om val av domstol".** Artikel 3 innehåller en definition av ett exklusivt avtal om val av domstol. I artikeln anges att

konventionen endast ska tillämpas på avtal om val av domstol till förmån för konventionsstater. Avtalet om val av domstol kan tillämpas både på tidigare och på framtida tvister. Det kan hänvisa till domstolarna i en konventionsstat i allmänna ordalag ("de franska domstolarna"), hänvisa till en specifik domstol i en konventionsstat ("den federala distriktsdomstolen för New Yorks södra distrikt") eller hänvisa till två eller fler specifika domstolar i samma konventionsstat ("antingen distriktsdomstolen i Tokyo eller distriktsdomstolen i Kobe"). Såvida inte parterna uttryckligen har angett något annat ska alla andra domstolar dock anses sakna behörighet.

13. **Formkrav.** I artikel 3 c anges de formella krav som ett avtal om val av domstol måste uppfylla för att omfattas av konventionen. Avtalet måste ingås eller dokumenteras i) skriftligen eller ii) genom varje annat kommunikationsmedel som gör informationen tillgänglig på ett sådant sätt att det blir möjligt att hänvisa till den senare.⁴⁰ Om avtalet inte uppfyller dessa krav omfattas det inte av konventionen. Konventionen hindrar emellertid inte konventionsstater från att genomföra ett sådant avtal eller verkställa den resulterande domen i enlighet med nationell rätt.

14. **Vad avses med "stat"?** Många bestämmelser i konventionen hänvisar till en "stat" eller till en "konventionsstat". Som framgår av artiklarna 25, 28, 29 och 30 är det emellertid inte alltid så lätt att veta vad som avses med dessa termer.

15. **Icke enhetliga rättssystem.** Vissa stater består av två eller fler territoriella enheter, var och en med sitt eget rättssystem. Detta är ofta fallet i federala stater. Förenta staterna består exempelvis av delstater och Kanada av provinser och territorier. Icke enhetliga rättssystem kan även förekomma i vissa stater som inte är federala, t.ex. Kina och Förenade kungariket. Förenade kungariket består i rättsligt hänseende av följande tre territoriella enheter: England och Wales (en enhet), Skottland och Nordirland. Vad som slås fast i artikel 25.1 är att när det gäller sådana stater kan ordet "stat" i konventionen i förekommande fall antingen avse den större enheten – t.ex. Förenade kungariket – eller en underenhet till den enheten – t.ex. Skottland.⁴¹ Vilken enhet som avses i det enskilda fallet beror på en rad faktorer, inklusive förhållandet mellan den större enheten och underenheterna i den aktuella statens rättssystem, samt på villkoren i avtalet om val av domstol. För att visa hur artikel 25.1 fungerar kan vi ta artikel 3 som exempel. I denna hänvisas bland annat till ett avtal som anvisar "domstolarna i en konventionsstat". Om parterna väljer domstolarna i Alberta är det Alberta som avses med "konventionsstat" i artikel 3. Avtalet om val av domstol uppfyller i så fall de villkor som anges i konventionen. Om parterna däremot har anvisat domstolarna i Kanada är det Kanada som avses med "konventionsstat" i artikel 3. Avtalet om val av domstol uppfyller i så fall även här de villkor som anges i konventionen.

³⁷ Artikel 22 gör det möjligt att under vissa omständigheter även tillämpa kapitel III i konventionen på exklusiva avtal om val av domstol.

³⁸ Se även artikel 25.2.

³⁹ Se punkterna 231–233 nedan.

⁴⁰ Lydelsen av denna bestämmelse har inspirerats av artikel 6.1 i Uncitrals modell till lag om elektronisk handel från 1996.

⁴¹ I artikel 25.2 anges dock att en sådan stat inte är skyldig att tillämpa konventionen mellan sådana underenheter.

16. **Ratificering och anslutning begränsad till vissa enheter.** Även i artikel 28 behandlas stater av den typ som togs upp i föregående punkt. Syftet är dock ett annat. Artikel 28 gör det möjligt för en sådan stat att förklara att konventionen endast ska vara tillämplig i vissa av dess enheter. Kanada skulle exempelvis kunna förklara att konventionen endast ska vara tillämplig i provinsen Alberta. I så fall skulle ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i en annan av Kanadas provinser inte omfattas av konventionen.

17. **Regionala organisationer för ekonomisk integration.** Regionala organisationer för ekonomisk integration, som exempelvis Europeiska gemenskapen, behandlas i artiklarna 29 och 30.⁴² Förutom att sådana organisationer under vissa omständigheter får bli parter i konventionen anges det dessutom i artiklarna 29 och 30 att alla hänvisningar till en "konventionsstat" eller "stat" i konventionen i förekommande fall även ska gälla en organisation för ekonomisk integration som är part i konventionen.⁴³ Beroende på vad som är lämpligt i det aktuella fallet innebär detta att "stat" i ett europeiskt sammanhang kan betyda antingen Europeiska gemenskapen, en av dess medlemsstater (t.ex. Förenade kungariket) eller en territoriell enhet i en sådan medlemsstat (t.ex. Skottland). Av detta följer att avtal om val av domstol som anvisar "domstolarna i Europeiska gemenskapen", eller som specifikt hänvisar till "Europeiska gemenskapernas domstol (förstainstansrätten)"⁴⁴, omfattas av konventionen.

18. **Undantag från tillämpningsområdet.** I artikel 2 behandlas undantag från konventionens tillämpningsområde. Konventionen utformades för att tillämpas på handelsområdet, och många undantag avspeglar detta, även om vissa handelsärenden även undantas till följd av särskilda överväganden. I artikel 2.1 anges att konventionen inte ska tillämpas på konsument- eller anställningsavtal. I artikel 2.2 anges att konventionen inte ska tillämpas på ett antal frågor som förtecknas i de sexton led som denna punkt innehåller. Dessa omfattar olika familjerättsliga frågor, som t.ex. underhållsskyldighet och makars förmögenhetsförhållanden, och en mängd olika frågor som rör allt från skadeståndsansvar vid atomolyckor till giltigheten av registreringar i offentliga register. Vissa av

dessas frågor kommer att diskuteras nedan när särskilda grenar av handelsrätten behandlas.

19. **Förhandsavgöranden.** I artikel 2.3 fastställs den viktiga principen att förfaranden inte undantas från tillämpningsområdet för konventionen bara för att domstolen måste meddela ett förhandsavgörande avseende en av de undantagna frågorna. I artikel 10.1 klargörs emellertid att den undantagna frågan inte kan bli föremål för oberoende erkännande eller verkställighet enligt Bryssel-förordningen. Artikel 10.2 tillåter dessutom (men ålägger inte) den anmodade domstolen att vägra erkänna eller verkställa domen i den utsträckning denna grundades på förhandsavgörandet. Denna behörighet ska dock inte utövas om förhandsavgörandet skulle sett likadant ut om det hade meddelats av en domstol i den anmodade staten.

20. **Immaterialrättsliga förhandsavgöranden.** Tillämpningen av artikel 10.2 omgärdas av viktiga begränsningar när förhandsavgörandet avser giltigheten av en immateriell äganderätt (artikel 10.3). Detta förklaras närmare nedan i samband med diskussionen om immateriell äganderätt.

21. **Förklaringar om särskilda frågor.** Genom artikel 21 ges en konventionsstat möjlighet att utvidga förteckningen över undantagna frågor genom att avge en förklaring där den anger vilken fråga den vill undanta, förutsatt att denna är klart och tydligt definierad. I så fall ska konventionen inte tillämpas på den frågan i den stat som avger förklaringen.⁴⁵

22. **Öppenhet och icke-retroaktivitet.** Enligt artikel 21 får en konventionsstat i undantagsfall ange att vissa frågor inte ska omfattas av konventionen. Enligt artikel 32 måste en sådan förklaring dock meddelas depositarien (Nederländernas utrikesministerium), som ska informera de andra staterna (öppenhetsprincipen). Tanken är också att förklaringarna ska läggas upp på Haagkonferensens webbplats.⁴⁶ Om förklaringen avges efter det att konventionen träder i kraft för den stat som avger förklaringen ska den inte börja gälla förrän efter tidigast tre månader.⁴⁷ Eftersom konventionen inte ska tillämpas på avtal om val av domstol som ingåtts innan konventionen träder i kraft (principen om icke-retroaktivitet)⁴⁸, kommer parterna redan i förväg att veta om deras rättsförhållande kommer att påverkas.

⁴² Skillnaden mellan artikel 29 och artikel 30 är att den förstnämnda artikeln avser en situation där en regional organisation för ekonomisk integration blir part i konventionen *tillsammans* med sina medlemsstater, medan den sistnämnda artikeln avser en situation där en sådan organisation blir part i konventionen *utan* sina medlemsstater. I Europeiska gemenskapens fall beror detta på om gemenskapen hade delad eller exklusive behörighet. Se, i detta avseende, yttrandet från Europeiska gemenskapernas domstol av den 7 februari 2006 om gemenskapens behörighet att ingå den nya Luganokonventionen om domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område (yttrande 01/03), tillgängligt på <http://curia.europa.eu/>.

⁴³ I vissa artiklar – exempelvis artikel 28 – anges dock uttryckligen att de inte är tillämpliga på regionala organisationer för ekonomisk integration.

⁴⁴ Enligt artikel 238 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget) är Europeiska gemenskapernas domstol behörig att träffa avgöranden med stöd av en "skiljedomsklausul" (i praktiken en klausul om val av domstol) i ett avtal som ingåtts av gemenskapen eller för dess räkning. Denna behörighet utövas av förstainstansrätten (artikel 225.1 i EG-fördraget). Om Europeiska kommissionen ingår ett handelsavtal med ett företag med hemvist utanför Europeiska gemenskapen omfattas således en klausul om val av domstol i ett sådant avtal till förmån för Europeiska gemenskapernas domstol (förstainstansrätten) av konventionen.

⁴⁵ För en situation där den fråga som är föremål för en förklaring enligt artikel 21 uppkommer som en prejudiciell fråga, se artikel 10.4.

⁴⁶ www.hcch.net

⁴⁷ Artikel 32.4.

⁴⁸ Artikel 32.5.

23. **Ömsesidighet.** I artikel 21.2 anges att om en stat avger en sådan förklaring är andra stater inte skyldiga att tillämpa konventionen på den aktuella frågan om den valda domstolen är belägen i den stat som avger förklaringen (principen om ömsesidighet).

24. **Förlikning.** Verkställandet av förlikningar omfattas av konventionen, förutsatt att det finns ett lämpligt avtal om val av domstol och förlikningen åtföljs av ett intyg från en domstol i ursprungsstaten.⁴⁹ Denna typ av förlikningar förekommer inte i de länder som tillämpar sedvanerätt (*common law*). De kan inte jämföras med uppgörelser i godo, och inte heller med s.k. domar efter samtycke (*consent judgement*), även om förlikningarna fullgör samma funktion. Domar efter samtycke omfattas av konventionen på samma sätt som andra domar.

25. **Konflikt med andra konventioner.** Detta är en av de svåraste frågor som behandlas i konventionen. Utgångspunkten måste vara gängse folkrättsprinciper, vilka i allmänhet anses återspeglas i artikel 30 i Wienkonventionen om traktaträtten från 1969. I artikel 30.2 i Wienkonventionen anges att när det i en traktat anges att den gäller med förbehåll för en annan traktat (oavsett om det rör sig om en tidigare eller senare traktat) ska denna andra traktat ha företräde. I artikel 26 i Haagkonventionen anges fyra fall (artikel 26.2–26.5) där en annan konvention ska ha företräde framför Haagkonventionen. I artikel 26.6 behandlas en något annorlunda fråga, nämligen konflikter mellan konventionen och bestämmelser som utfärdats av en regional organisation för ekonomisk integration som är part i konventionen.

26. **Bryssel förordningen.**⁵⁰ De bestämmelser som anges i artikel 26 är för komplexa för att diskuteras utförligt i denna korta översikt. Det kan dock vara värt att sammanfatta tillämpningen av bestämmelserna i förhållande till Bryssel förordningen. Om det finns en konflikt mellan olika bestämmelser om domstols behörighet ska Bryssel förordningen ha företräde framför konventionen om ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är en medlemsstat i Europeiska gemenskapen. Om en eller flera av parterna är bosatt i en

konventionsstat som inte är en medlemsstat i Europeiska gemenskapen ska konventionen ha företräde.⁵¹ Om exempelvis⁵² ett amerikanskt företag och ett tyskt företag väljer distriktsdomstolen i Rotterdam ska konventionen således ha företräde. Om ett belgiskt företag och ett tyskt företag väljer domstolen i Rotterdam ska Bryssel förordningen däremot ha företräde. I praktiken kommer det förmodligen att vara sällsynt med behörighetskonflikter mellan de två instrumenten. Det viktigaste undantaget till detta är litispensregeln, som ska ges företräde framför ett avtal om val av domstol enligt Bryssel förordningen⁵³ men inte enligt konventionen.

27. När det gäller erkännande och verkställighet av domar ska Bryssel förordningen ha företräde om den domstol som meddelade domen och den domstol där erkännande och verkställighet begärs båda är belägna inom Europeiska gemenskapen. Det innebär att de allmänt sett mer begränsade grunderna för att inte erkänna en dom som anges i artikel 34 i Bryssel förordningen ska tillämpas i stället för de mer omfattande grunderna i artikel 9 i konventionen. Framför allt får den anmodade domstolen i normala fall inte pröva huruvida ursprungsdomstolen var behörig. I de flesta fall bör detta göra det enklare att verkställa domen.

28. **Icke-exklusiva avtal om val av domstol.** Generellt ska konventionen endast tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol. Genom artikel 22 införs emellertid ett system med ömsesidiga förklaringar som utvidgar konventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet till icke-exklusiva avtal om val av domstol. Domar till följd av sådana avtal ska erkännas och verkställas om både ursprungsstaten och den anmodade staten har avgett en sådan förklaring, förutsatt att de villkor som anges i artikel 22.2 är uppfyllda.

29. **Särskilda grenar av privaträtten.** Det kan vara lämpligt att avsluta översikten med att behandla konventionens effekt på vissa grenar av privaträtten. Endast ett begränsat antal kommer att behandlas.

30. **Sjöfart och transport.** I artikel 2.2 f undantas gods- och persontransport från konventionens tillämpningsområde. Detta innefattar såväl sjö- som

⁴⁹ Artiklarna 12 och 13.1 e.

⁵⁰ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 16.1.2001, s. 1). Förordningen är tillämplig i alla EU-medlemsstater utom Danmark och ersätter Brysselkonventionen i fråga om de ömsesidiga förhållandena mellan de stater som omfattas av den. Samma regler gäller för Danmark enligt avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 299, 16.11.2005, s. 61 och 62). Avtalet undertecknades i Bryssel 2005 och träder i kraft den 1 juli 2007.

⁵¹ I artikel 4.2 i konventionen anges att företag ska anses ha hemvist i var och en av följande stater: den stat där de har sitt säte, den stat enligt vars lagstiftning de registrerats eller bildats, den stat där de har sitt huvudkontor och den stat där de har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. Av detta följer att ett företag i princip kan ha hemvist i fyra stater. Om någon av dessa är part i Haagkonventionen, men inte är en medlemsstat i Europeiska gemenskapen, ska Haagkonventionen ha företräde framför Bryssel förordningen när det gäller domstols behörighet.

⁵² Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

⁵³ Om en talan väcks vid en domstol i en annan av Europeiska gemenskapens medlemsstater innan den väcks vid den valda domstolen måste den sistnämnda domstolen enligt Bryssel förordningen låta handläggningen av målet vila till dess den domstol vid vilken talan först väcktes av sagt sig behörigheten. EG-domstolens dom av den 9 december 2003 i mål C-116/02, Gasser mot MISAT, REG 2003, s. I-14721, tillgänglig på <http://curia.europa.eu/>. Enligt konventionen är det motsatta fallet. Se nedan, punkterna 295–301.

landsvägs- och lufttransporter. I artikel 2.2 g undantas havsförorening, begränsning av sjörättsligt skadeståndsansvar, gemensamt haveri samt nödbogsering och nödbärgning. Andra områden inom sjöfartsrätten omfattas av konventionen.⁵⁴

31. Försäkringar. Försäkringar (inklusive sjöfartsförsäkring) omfattas helt och hållet av konventionen. I konventionen anges uttryckligen att försäkringsavtal (och återförsäkringsavtal) inte faller utanför tillämpningsområdet för konventionen bara för att de rör en fråga som inte omfattas av konventionen.⁵⁵ Även om godstransporter till sjöss inte omfattas av konventionen omfattas ett avtal om försäkring av gods som transporteras till sjöss. Dessutom anges det uttryckligen⁵⁶ att erkännande och verkställighet av en dom om ansvar enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal inte får begränsas eller vägras med hänvisning till att ersättningsansvaret enligt det avtalet rör en fråga som inte omfattas av konventionen. Om försäkringsgivaren går med på att bevilja den försäkrade ersättning kan domstolen inte vägra att verkställa en dom enligt försäkringsavtalet enbart på grund av att ersättningen för den skada som lidits inte i sig kan verkställas med stöd av artikel 11.

32. Bank- och finansfrågor. Bank- och finansfrågor faller helt och hållet inom tillämpningsområdet för konventionen. Internationella låneavtal är dock ofta föremål för en icke-exklusiv klausul om val av domstol. I så fall gäller inte konventionen, såvida inte de berörda staterna har avgett en förklaring enligt artikel 22. Ett asymmetriskt avtal om val av domstol (ett avtal om val av domstol enligt vilket en part endast får väcka talan i den anvisade domstolen, men den andra parten även får väcka talan i andra domstolar) betraktas inte som ett exklusivt avtal vid tillämpningen av konventionen.

33. Immateriella rättigheter. Tillämpningen av konventionen på immateriella rättigheter var föremål för intensiva förhandlingar. Resultatet blev att man gjorde skillnad mellan å ena sidan upphovsrätt och närstående rättigheter och å andra sidan andra immateriella rättigheter (såsom patent, varumärken och mönster). Vi kommer att behandla dessa båda rättighetskategorier var för sig.

34. Upphovsrätt och närstående rättigheter. Upphovsrätt och närstående rättigheter omfattas fullt ut av konventionen. Detta gäller även vid tvister om giltighet. Eftersom en dom enligt konventionen endast är verkställbar mot personer som är bundna av ett avtal om val av domstol kan en dom om giltighet emellertid aldrig ha en sakrättslig⁵⁷ verkan *enligt konventionen*. Enligt

konventionen är en dom om att en upphovsrätt är ogiltig därför inte bindande för tredje parter.⁵⁸

35. Andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter. Enligt artikel 2.2 n ska giltigheten av andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter undantas från tillämpningsområdet för konventionen. Följaktligen omfattas inte talan om upphävande eller ogiltigförklaring.

36. Licensavtal. Konventionen ska tillämpas på licensavtal och andra immaterialrättsliga avtal. Om avtalet innehåller en klausul om val av domstol ska en dom om betalning av royalties vara verkställbar enligt konventionen.

37. Bestridande av giltighet som ett försvar.⁵⁹ Om licensgivaren stämmer licenstagaren för att denne ska betala royalties kan den sistnämnde svara genom att hävda att den immateriella rättigheten är ogiltig. Detta kan utgöra ett försvar mot fordran, såvida inte licensavtalet innehåller en klausul om att royalties ska betalas oavsett om den immateriella rättigheten bestrids eller inte (om en sådan klausul är laglig). Om skyldigheten att betala royalties endast existerar om rättigheten är giltig är den domstol som prövar fordran om betalning av royalties tvungen att avgöra frågan om giltighet. Detta innebär inte att fordran om betalning av royalties inte längre omfattas av konventionen.⁶⁰ Förhandsavgörandet om giltighet kan dock inte erkännas enligt konventionen.⁶¹

38. Erkännande av en dom grundad på ett förhandsavgörande. Om ett förfarande inleds för att verkställa en dom om betalning av royalties, och om den domen grundades på ett förhandsavgörande om giltigheten av den immateriella rättigheten, får den anmodade domstolen vägra att verkställa domen om förhandsavgörandet är oförenligt med en dom⁶² om giltigheten av den immateriella rättigheten som meddelats av relevant domstol i den stat i enlighet med vars rätt den immateriella rätten uppstod (vanligtvis registreringsstaten).⁶³ Om det pågår ett förfarande i den staten om huruvida rättigheten är giltig får den anmodade staten dessutom avbryta verkställighetsförfarandet för att avvakta resultatet av giltighetsförfarandet. Om domstolen inte kan avbryta förfarandena kan den avvisa dem, förutsatt att nya förfaranden kan inledas när frågan om giltighet väl har avgjorts.⁶⁴

39. Talan om intrång. Enligt artikel 2.2 o ska intrång i andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter undantas från tillämpningsområdet för konventionen. Ett viktigt undantag är dock kopplat till

⁵⁴ Se nedan, punkt 59.

⁵⁵ Artikel 17.1.

⁵⁶ Artikel 17.2.

⁵⁷ Sakrättslig verkan kallas ibland allmängiltig verkan.

⁵⁸ Detta gäller i lika hög grad andra äganderättigheter. En dom om äganderätten till gods kan exempelvis inte ha sakrättslig verkan enligt konventionen. I samtliga fall kan emellertid domen ha sakrättslig verkan på någon annan grund.

⁵⁹ Se punkt 77 nedan.

⁶⁰ Artikel 2.3. Detsamma gäller om licenstagaren inger ett genkärsmål om upphävande.

⁶¹ Artikel 10.1.

⁶² Detta inbegriper ett beslut från ett patentverk eller någon annan behörig myndighet.

⁶³ Artikel 10.3 a. Erkännande och verkställighet får dock endast vägras i den utsträckning domen grundas på avgörandet om giltighet. Detta följer av att artikel 10.3 inte tillhandahåller någon oberoende grund för att vägra ett erkännande, utan enbart kvalificerar den grund som anges i artikel 10.2. Se vidare nedan, punkt 197 och följande punkter.

⁶⁴ Artikel 10.3 b. I inledningen till artikel 10.3 talas både om att vägra erkännande och verkställighet och om att skjuta upp erkännande och verkställighet. Det förstnämnda är i regel lämpligt enligt led a och det sistnämnda enligt led b.

detta. En talan om intrång som väcks eller kunde ha väckts för brott mot ett avtal mellan parterna undantas inte från tillämpningsområdet för konventionen. Detta gäller en talan till följd av ett påstått brott mot ett licensavtal, även om möjligheten inte begränsas till sådana avtal. Om licensavtalet tillåter licenstagaren att använda sig av rättigheten på ett visst sätt men inte på andra begär licenstagaren ett avtalsbrott om vederbörande använder rättigheten på ett förbjudet sätt. Eftersom licenstagaren inte längre skulle skyddas av licensen kan denne emellertid även ha gjort sig skyldig till intrång i den immateriella rättigheten. I undantaget till artikel 2.2 o anges att en sådan talan omfattas av konventionen. Detta gäller även om talan avser ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar snarare än ett avtalsbrott. En talan om intrång omfattas även om den avser ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar, förutsatt att den kunde ha avsett ett avtalsbrott.

DEL III: KOMMENTARER ARTIKEL FÖR ARTIKEL

Artikel 1 Tillämpningsområde

40. **Tre begränsningar.** I artikel 1.1 förtydligas att konventionens tillämpningsområde omfattas av tre begränsningar. Konventionen ska endast tillämpas på internationella mål, den ska endast tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol (dock med förbehåll för bestämmelserna i artikel 22) och den ska endast tillämpas på tvistemål.

41. **Definition av "internationellt" i samband med behörighet.** I artikel 1.2 definieras vad som avses med "internationellt" vid tillämpning av behörighetsreglerna (i kapitel II i konventionen). Det anges att ett mål ska anses som internationellt såvida inte följande två villkor är uppfyllda: för det första att parterna har hemvist⁶⁵ i samma konventionsstat och för det andra att förbindelserna mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, oavsett den valda domstolens säte, är knutna endast till den staten. Detta innebär att behörighetsreglerna i konventionen ska tillämpas antingen om parterna inte har hemvist i samma stat, eller om någon annan faktor av betydelse för tvisten (annat än den valda domstolens säte) är knuten till en annan stat.

42. Effekten av denna regel blir tydligare om vi ger ett exempel. Anta att båda parter i avtalet har hemvist i Portugal.⁶⁶ Avtalet har ingåtts i Portugal och ska fullgöras där. Parterna väljer en domstol i Japan. Ingen relevant faktor (annat än den valda domstolens säte) är knuten till någon annan stat än Portugal. Ett sådant mål ska inte anses internationellt vid tillämpningen av konventionens behörighetsregler. Om en part i avtalet stämmer den andra parten i Portugal gör konventionen därför inte den

portugisiska domstolen skyldig att tillämpa artikel 6 (för att fastställa huruvida den får fortsätta sin prövning av målet). Om talan väcks vid den valda domstolen i Japan är den japanska domstolen inte skyldig att pröva målet enligt konventionen.⁶⁷ (Naturligtvis är det tänkbart att båda domstolarna, genom att tillämpa gällande nationell rätt, kommer fram till ett liknande resultat som det som hade uppnåtts om konventionen hade varit tillämplig.)

43. En annan konsekvens av samma regel är att om parterna i ett rent inhemskt portugisiskt mål hade valt en portugisisk domstol, och en av parterna sedan hade stämt en annan konventionsstat, hade domstolarna i den andra staten inte varit skyldiga att avvisa talan enligt konventionen. Det är dock inte särskilt troligt att en sådan situation uppstår eftersom det inte är troligt att någon annan domstol än en portugisisk domstol skulle vara behörig i ett sådant mål.

44. **Definition av "internationellt" i samband med erkännande och verkställighet.** I artikel 1.3 definieras vad som avses med "internationellt" vid erkännande och verkställighet (kapitel III i konventionen). Det anges helt enkelt att ett mål ska anses som internationellt om det är en utländsk dom som ska erkännas eller verkställas. Ett mål som inte var internationellt enligt artikel 1.2 när den ursprungliga domen meddelades blir därför internationellt om domen ska erkännas eller verkställas i en annan konventionsstat.

45. Om den valda domstolen, som i exemplet i punkt 42, är belägen i Portugal kan en dom från den domstolen erkännas och verkställas i andra konventionsstater även om målen rör en rent inhemsk portugisisk situation. Denna strategi för att definiera "internationellt" kan få praktisk betydelse eftersom svaranden kanske flyttar sina tillgångar från Portugal. Det var för att garantera detta resultat som två olika definitioner av "internationellt" antogs.

46. Regeln får dock även andra konsekvenser. Om två personer med hemvist i Portugal (i en i övrigt rent inhemsk portugisisk situation) väljer en japansk domstol, och en av dem stämmer den andra där och erhåller en dom, blir målet internationellt om det inleds ett förfarande för att verkställa domen i en annan konventionsstat. Enligt konventionen blir Portugal skyldigt att verkställa den japanska domen, såvida inte en portugisisk domstol har meddelat en avvikande dom i ett mål mellan samma parter⁶⁸, eller Portugal har avgett en förklaring enligt artikel 20.⁶⁹

47. **Exklusiva avtal om val av domstol.** En viktig tanke bakom att begränsa konventionen till exklusiva avtal om val av domstol var att undvika de problem med litispendens som annars skulle uppstå.

⁶⁵ Reglerna för att fastställa hemvist för enheter och personer som inte är fysiska personer anges i artikel 4.2.

⁶⁶ I alla exempel i denna rapport utgår vi från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

⁶⁷ Eftersom målet inte skulle omfattas av definitionen skulle Japan vara tvunget att avge en förklaring enligt artikel 19. En förklaring enligt artikel 19 är endast nödvändig om målet hade ett utländskt inslag som gick längre än anknytningar

till Portugal, men där det utländska inslaget inte var knutet till Japan (exempelvis en parts hemvist i Kina). I så fall skulle konventionen vara tillämplig enligt artikel 1.2. Den japanska domstolen skulle därför vara skyldig att pröva målet. Japan kan undvika denna skyldighet genom att avge en förklaring enligt artikel 19.

⁶⁸ Artikel 9 f. Den portugisiska domen behöver inte ha meddelats före den japanska domen.

⁶⁹ Se punkt 231 och följande punkter nedan.

48. Artikel 5 (som gör den valda domstolen skyldig att pröva målet) kan i sin nuvarande lydelse inte tillämpas på icke-exklusiva avtal om val av domstol, eftersom talan först kan ha väckts vid en annan domstol än den valda domstolen och även denna kan ha rätt att pröva målet om avtalet om val av domstol inte var exklusivt. En sådan situation hade lett till problem med litispensens och *forum non conveniens* som det hade varit svårt att hitta en godtagbar lösning på. Artikel 6 (som förbjuder andra domstolar än den valda domstolen från att pröva målet) skulle dessutom inte ha kunnat tillämpas om avtalet om val av domstol inte var exklusivt. Dessa argument gäller inte i lika hög grad vid erkännande och verkställighet. Genom artikel 22 ges konventionsstaterna därför möjlighet att avge ömsesidiga förklaringar som utvidgar konventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet till icke-exklusiva avtal om val av domstol, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda.⁷⁰

49. **Twistemål.** I likhet med andra begrepp i konventionen har begreppet "twistemål" en självständig betydelse. Det är inte en hänvisning till nationell rätt eller andra instrument. Att tillämpningsområdet begränsas till twistemål är vanligt i denna typ av internationella konventioner. Syftet är framför allt att undanta offentlig rätt och straffrätt från konventionens tillämpningsområde.⁷¹ På vissa språk skiljer man inom privaträtten mellan civil- och handelsrättsliga frågor (på engelska används t.ex. här *civil or commercial matters*). Detta beror på att i vissa rättssystem betraktas civilrättsliga och handelsrättsliga mål som två olika och ömsesidigt uteslutande kategorier. För dessa rättssystem underlättar det att båda begreppen används. Detta påverkar inte de rättssystem där handelsrättsliga mål utgör en underkategori till civilrättsliga mål.⁷² Vissa frågor som uppenbart faller

inom privaträttens område undantas trots det från konventionens tillämpningsområde enligt artikel 2.⁷³

Artikel 2 Undantag från tillämpningsområdet

50. **Konsumentavtal.** I artikel 2.1 a anges att konventionen inte ska tillämpas på avtal om val av domstol i vilka en av parterna är en fysisk person som handlar av personliga eller familje- eller hushållsrelaterade skäl (en konsument). Detta undantag omfattar såväl avtal mellan en konsument (privatperson) och en part som inte är en konsument (företag) som avtal mellan två konsument.⁷⁴

51. **Anställningsavtal.** Enligt artikel 2.1 b ska konventionen inte tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol rörande anställningsavtal, inklusive kollektivavtal. Ett anställningsavtal är ett avtal mellan en arbetsgivare och en enskild arbetstagare, ett kollektivavtal är ett avtal mellan en arbetsgivare eller en grupp av arbetsgivare och en grupp av arbetstagare eller en organisation som företräder dessa, t.ex. en fackförening. Undantaget gäller även skadeståndstalan till följd av anställningsförhållandet – t.ex. om arbetstagaren får en arbetsskada.⁷⁵

52. **Andra frågor som undantas.** I artikel 2.2 anges att konventionen inte ska tillämpas på de frågor som anges i leden a–p.⁷⁶ Av artikel 2.3 framgår dock att detta undantag endast gäller om en av de frågor som avses i artikel 2.2 är föremål⁷⁷ för själva sakprövningen.⁷⁸ Detta innebär att förfaranden inte undantas från konventionens tillämpningsområde om en av dessa frågor uppkommer som en prejudiciell fråga, oberoende av själva saken.⁷⁹

53. Det finns olika orsaker till att undantag görs för de frågor som anges i artikel 2.2. Vissa mål har ett allmänintresse eller rör tredje man. Parterna har därför inte alltid rätt att lösa tvisten sinsemellan. I sådana mål har en

⁷⁰ Se punkt 240 och följande punkter nedan.

⁷¹ Ett förfarande ska dock inte undantas från tillämpningsområdet för konventionen enbart på grund av den omständigheten att en stat, inbegripet en regering, ett regeringsorgan eller varje person som handlar på en stats vägnar är part i förfarandet. Artikel 2.5, som diskuteras i punkt 85 och 86 nedan.

⁷² För en närmare diskussion av begreppet "på privaträttens område" se s. 29–31 i Nygh/Pocar-rapporten (ovan fotnot 11).

⁷³ Se punkt 50 och följande punkter nedan. Artikel 1.1 i 1999 års konventionsutkast innehöll ytterligare en bestämmelse där det uttryckligen angavs att konventionen inte skulle tillämpas på skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor. Denna bestämmelse ingick inte i senare utkastversioner eftersom den sågs som onödig. Det ansågs uppenbart att sådana frågor inte kunde anses falla inom privaträttens område.

⁷⁴ Vissa avtal i vilka en av parterna är en fysisk person undantas inte i artikel 2.1 a – t.ex. affärsavtal där den ena parten är en enmansföretagare (en person som handlar inom ramen för sin affärsverksamhet). Om avtalet ingås av en juridisk person behöver denne inte handla inom ramen för affärsverksamheten. Artikel 2.1 a innebär inte något undantag för avtal om val av domstol som ingås av en myndighet eller en välgörenhetsorganisation.

⁷⁵ En sådan talan skulle även falla utanför tillämpningsområdet för konventionen enligt artikel 2.2 j. Om en arbetsgivare är insolvent har en arbetstagare i vissa stater laglig rätt att väcka talan direkt mot arbetsgivarens försäkringsbolag rörande ersättning för personskada. I

dessa stater ska konventionen inte heller tillämpas på arbetstagarens direkta talan mot arbetsgivarens försäkringsbolag, inte ens om det fanns ett exklusivt avtal om val av domstol mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Artikel 17 ska inte tillämpas i detta fall, eftersom förfarandena inte skulle ske "enligt" försäkringsavtalet. Förhållandet mellan arbetsgivaren och försäkringsgivaren påverkas emellertid inte av artikel 2.1 a och 2.1 b. Se artikel 17.

⁷⁶ I 1999 års preliminära konventionsutkast tas vissa av dessa frågor emellertid upp i artikel 12. I det utkastet undantogs de dock inte från konventionens tillämpningsområde, utan omfattades av bestämmelser om exklusiv behörighet. Trots det gör vissa av kommentarerna till artikel 12 i Nygh/Pocar-rapporten det lättare att förstå den slutliga konventionstexten.

⁷⁷ I likhet med den franska texten (*objet*) använder den engelska texten här samma begrepp som begreppet (*object*) som tidigare har använts i vissa konventioner av denna typ (se den engelska språkversionen av artikel 16 i Brysselkonventionen). Man kunde dock lika gärna ha använt det engelska begreppet "subject", som kanske är vanligare i de rättssystem som tillämpar sedvanerätt (*common law*). Det syftar på en fråga som direkt berörs av förfarandet.

⁷⁸ För ett exempel, se punkterna 75 och 77 nedan.

⁷⁹ Avgörandet av den prejudiciella frågan omfattas dock inte i sig av erkännande eller verkställighet enligt konventionen. Artikel 10.1.

viss domstol ofta en exklusiv behörighet som den inte kan fråntas genom ett avtal om val av domstol. I andra mål gäller andra multilaterala ordningar. Konventionen behövs därför inte, och ibland skulle det dessutom bli svårt att avgöra vilket rättsinstrument som skulle ha företräde om konventionen omfattade sådana områden.⁸⁰

54. **Rättslig handlingsförmåga.** Led a rör fysiska personers rättsliga handlingsförmåga. Detta innefattar förfaranden för äktenskapsskillnad, annullering av äktenskap eller barns och föräldrars släktskapsförhållande.

55. **Familjerätt och arv.** Leden b–d rör familjerätt och arv.⁸¹ I led b inbegriper ”underhållsskyldighet” underhåll till barn. I led c inbegriper ”makars förmögenhetsförhållanden” den särskilda rätt som en make har till det gemensamma hemmet i vissa jurisdiktioner, medan ”liknande förhållanden” omfattar ett förhållande mellan ogifta par i den utsträckning detta erkänns i lag.⁸²

56. **Konkurs.** I led e undantas konkurs, ackord och liknande. Begreppet ”konkurs” omfattar såväl privatpersoners konkurser som upplösning eller likvidation av ett insolvent företag, men omfattar inte upplösning eller likvidation av ett företag av andra orsaker än insolvens, vilket hanteras i led m. Med begreppet ”ackord” avses ett förfarande där gäldenären kan sluta en uppgörelse med borgenären om att skjuta upp betalningen av eller skriva ned skulderna. Begreppet ”liknande” omfattar en mängd andra metoder med vars hjälp insolventa personer eller företag kan få hjälp att bli solventa igen samtidigt som affärsverksamheten fortsätter, t.ex. kapitel 11 i Förenta staternas konkurslag (*Federal Bankruptcy Code*).⁸³

57. Enligt led e ska konventionen inte tillämpas på förfaranden som direkt rör konkurs. Anta till exempel att A (med hemvist i stat X) och B (med hemvist i stat Y) ingår ett avtal enligt vilket B är skyldig A en summa pengar.⁸⁴ Avtalet innehåller att avtal om val av domstol till förmån för domstolarna i stat Z. A försätts därefter i konkurs till följd av förfaranden i stat X. Konventionen kan i så fall tillämpas på alla förfaranden mot B för att driva in skulden, även om de inleddes av den person som har utsetts att förvalta A:s konkursbo. Förutsatt att utnämningen enligt insolvensrätten i stat X erkänns i stat Z skulle den personen befinna sig i A:s skor och vara bunden av avtalet om val av domstol. Konventionen kan emellertid inte tillämpas på

frågor som rör förvaltningen av konkursboet – t.ex. vilka fordringsägare som ska prioriteras.

58. **Gods- eller persontransporter.** Enligt led f ska konventionen inte tillämpas på nationella och internationella gods- eller persontransporter.⁸⁵ Detta inbegriper sjötransporter, landsvägstransporter och lufttransporter, och alla kombinationer av dessa tre transportslag. Internationella gods- eller persontransporter omfattas av en mängd andra konventioner, t.ex. Haagreglerna om konossement.⁸⁶ Genom att undanta dessa frågor från tillämpningsområdet undviker man en eventuell konflikt mellan olika konventioner.

59. **Sjöfartsfrågor.** I led g undantas fem sjöfartsfrågor, nämligen havsförorening, begränsning av sjörättsligt skadeståndsansvar, gemensamt haveri, nödbogsering och nödbärgning. Om avtal om val av domstol tillämpades på dessa frågor skulle detta orsaka problem för vissa stater. Andra sjöfartsfrågor omfattas av konventionen, t.ex. havsförsäkring, annan bogsering och bärgning än nödbogsering och nödbärgning, fartygsbyggande och fartygs panträtter och inteckningar.⁸⁷

60. **Konkurrensfrågor.** Konkurrensfrågor undantas i led h. Undantaget avser ”konkurrensfrågor” eftersom olika länder och rättssystem använder olika begrepp för bestämmelser med liknande (om än inte nödvändigtvis identiskt) sakinnehåll. I Förenta staterna är standardbegreppet anti-trustlagstiftning, i Europa konkurrensrätt. I den engelska versionen av konventionen förekommer därför båda begreppen. Led h omfattar inte det som ibland kallas ”illoyal konkurrens” – t.ex. vilseledande reklam eller att utge sina egna varor för att vara konkurrentens varor.⁸⁸

61. Brott mål som avser konkurrensfrågor faller inte inom privaträttens område. Med stöd av artikel 1.1 omfattas de därför inte av konventionens tillämpningsområde.⁸⁹

62. Konkurrensfrågor kan dock bli föremål för en privaträttslig talan. En sådan talan kan följa av ett avtalsförhållande – t.ex. när en käre som är part i ett konkurrenssnedvridande avtal gör gällande att avtalet är ogiltigt, eller när en köpare försöker få återbetalning efter att ha betalat ett alltför högt pris till en säljare på grund av att denne har deltagit i en priskartell eller missbrukat sin dominerande ställning.⁹⁰ En talan om utomobligatoriskt

⁸⁰ För exempel, se punkterna 58 och 64 nedan.

⁸¹ Vissa av dessa frågor hanteras i andra Haagkonventioner.

⁸² Dessa bestämmelser har till största delen hämtats från leden a–d i artikel 1.2 i 1999 års preliminära konventionsutkast, och deras räckvidd behandlas ytterligare på s. 32–34 i Nygh/Pocar-rapporten.

⁸³ En identisk bestämmelse finns i artikel 1.2 e i 1999 års preliminära konventionsutkast, och dess räckvidd behandlas ytterligare på s. 34–35 i Nygh/Pocar-rapporten.

⁸⁴ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

⁸⁵ Med ”gods” avses här även passagerares bagage.

⁸⁶ Dessa antogs 1924 och ändrades genom 1968 års Brysselprotokoll. De kallas ibland Haag-Visbyreglerna.

⁸⁷ Se punkt 30 ovan.

⁸⁸ Protokoll från mötet i särskilda utskottet för domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av

utländska domar på privaträttens område (den 1–9 december 2003), protokoll nr 13, s. 2 (uttalande av ordföranden för utkastkomitén, som presenterade arbetsdokument nr 39 från 2003, artikel 1.3 g som motsvarade artikel 2.2 h i den slutliga konventionstexten). Se dessutom protokoll nr 1, s. 9 (förstesekreterare), s. 10 (expert från Amerikas förenta stater), protokoll nr 4, s. 1 (expert från Nya Zeeland) och s. 2 (expert från Schweiz). Avsikten var således att den engelska texten skulle ha samma innebörd som den franska texten, som använder frasen *es entraves à la concurrence*, vilket inte omfattar illoyal konkurrens.

⁸⁹ Detta gäller även de brottnärlignande förfaranden som anges i artiklarna 81 och 82 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen från 2002.

⁹⁰ Se L. Radicati di Brozolo, ”Antitrust Claims: Why exclude them from the Hague Jurisdiction and Judgments Convention”, i *European Competition Law Review* 2004, vol. 25, nr 12, s. 780, på s. 782.

skadestånd för brott mot konkurrenslagstiftningen, som kan väckas både i Förenta Staterna och i Europeiska unionen, samt i vissa andra länder, är ett bra exempel på detta. Även om en sådan talan väcks inom ramen för ett avtal om val av domstol undantas den enligt artikel 2.2 h från konventionens tillämpningsområde. Detta gäller även om talan rör en tvist mellan privatpersoner.

63. Å andra sidan, om en person stämmer någon i enlighet med ett avtal och svaranden gör gällande att avtalet är ogiltigt på grund av att det bryter mot konkurrenslagstiftningen faller förfarandet *inte* utanför konventionens tillämpningsområde, eftersom konkurrensfrågorna inte är en del av sakprövningen utan enbart uppkommer som en prejudiciell fråga.⁹¹ Föremålet för talan är fordringen enligt avtalet. Den fråga som domstolen ska avgöra är huruvida den ska meddela dom mot svaranden på grund av att han eller hon har gjort sig skyldig till avtalsbrott.

64. **Skadeståndsansvar vid atomolyckor.** I led i undantas skadeståndsansvar vid atomolyckor. Sådant skadeståndsansvar omfattas av olika internationella konventioner, i vilka det föreskrivs att den stat där atomolyckan sker har exklusiv behörighet när det gäller en talan om skadeståndsansvar till följd av olyckan.⁹² Enligt artikel 26 kan dessa konventioner i vissa fall ges företräde framför denna konvention. Det finns emellertid några stater med kärnkraftverk som inte är parter i någon konvention om skadeståndsansvar vid atomolyckor.⁹³ Sådana stater är förmodligen inte villiga att låta en talan väckas i en annan stat med stöd av ett avtal om val av domstol eftersom – om de som driver kärnkraftverken har begränsat skadeståndsansvar enligt lagen i den aktuella staten, eller om skadestånd betalas med offentliga medel – det endast hade krävts ett enda kollektivt förfarande enligt lagen i den staten för att nå en enhetlig lösning i fråga om skadeståndsansvar och rättvis fördelning av begränsade medel mellan offren.

65. **Personskada.** I led j undantas talan om ersättning för personskada som väcks av fysiska personer eller på fysiska personers vägnar. I sådana fall är det förmodligen sällsynt med avtal om val av domstol. Vid det diplomatiska mötet anfördes uppfattningen att personskada inbegriper psykisk chock (även om en sådan inte åtföljs av en fysisk skada) – t.ex. psykisk skada från att ha bevittnat en familjemedlems död – men inte förnedring eller skadade

känslor – t.ex. till följd av ett intrång i den personliga integriteten eller ärekränkning.⁹⁴

66. **Sakskada.** I led k undantas utomobligatoriskt⁹⁵ skadestånd till följd av sakskada. Detta undantag gäller inte avtalsenliga skadeståndskrav (oavsett situation) eller utomobligatoriska skadeståndskrav som uppkommer till följd av ett avtalsförhållande. Undantaget kommer därför endast att få begränsad praktisk effekt.

67. **Fast egendom.** I led l undantas sakrätt till fast egendom och nyttjanderätt till fast egendom. Hänvisningen till sakrätt bör tolkas som att detta endast gäller äganderätten, eller andra sakrätter, till den fasta egendomen, inte förfaranden som rör fast egendom där frågan om sakrätten inte är en del av sakprövningen. Således omfattas inte förfaranden om skador på fast egendom (även om sådana förfaranden kan undantas enligt led k), och inte heller ett krav på skadestånd för skador på grund av ett avtalsbrott i samband med en markförsäljning.⁹⁶

68. Nyttjanderätt till fast egendom undantas av flera orsaker. I vissa länder är denna rätt för det första föremål för speciallagstiftning för att skydda nyttjanderättshavaren. I den utsträckning som denna lagstiftning omfattar privatbostäder är nyttjanderättshavaren en konsument i den mening som avses i artikel 2.1 a, och avtalet undantas i så fall enligt den bestämmelsen. Lagstiftningen kan dock även omfatta andra fall. Under det diplomatiska mötet blev det för det andra tydligt att nyttjanderätt i vissa jurisdiktioner betraktas som en sakrätt och därför ska undantas från konventionens tillämpningsområde enligt den första delen av led l. Det ansågs önskvärt att behandla alla nyttjanderätter på samma sätt i konventionen, oavsett hur de karaktäriseras i de nationella rättsordningarna.⁹⁷

69. Förfaranden undantas inte från konventionens tillämpningsområde om de endast indirekt rör fast egendom – t.ex. förfaranden som rör säljarens och köparens rättigheter och skyldigheter enligt ett avtal om en företagsförsäljning, även om avtalet innehåller ett åtagande om att överlåta lokalhyran. Å andra sidan undantas de förfaranden mellan en hyresvärd och en hyresgäst som rör hyresvillkoren.

70. **Juridiska personer.** I led m undantas juridiska personers giltighet, ogiltighet eller upplösning, samt giltigheten av beslut som fattats av dessa juridiska

kunde man inte hitta ett franskt begrepp som tydligare angav att undantaget i led j omfattar psykisk chock även när detta är den enda skada som lidits, utan att detta även omfattar skadade känslor eller ett skadat rykte (t.ex. ärekränkning), vilket hade varit fallet om endast begreppet *dommages moraux* hade använts på franska. Man begärde därför att rapporten tydligt skulle ange mötet avsett, i stället för att göra undantaget i den franska versionen mer omfattande än i den engelska versionen.

⁹⁵ I den engelska språkversionen används både det civilrättsliga begreppet "delict" och *common law*-begreppet "tort" för att beteckna ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar.

⁹⁶ Detta påverkas inte av den omständigheten att domstolen eventuellt måste avgöra en prejudiciell fråga om rätten till marken, se artikel 2.3.

⁹⁷ Se protokollet från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 46–87, särskilt punkterna 56, 76, 84 och 86.

⁹¹ Se artikel 2.3.

⁹² Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergiens område från 1960 och 2004 års ändringar av denna, tilläggskonventionen till Pariskonventionen från 1963 och 2004 års ändringar av denna, Wienkonventionen om ansvarighet för atomskada från 1963 och 1997 års ändringar av denna, konventionen om supplerande ersättning för atomskada från 1997, det gemensamma protokollet om tillämpningen av Wienkonventionen och Pariskonventionen från 1988.

⁹³ Exempelvis Kanada, Kina, Japan, Korea och Amerikas förenta stater.

⁹⁴ Se protokollet från det tjugonde mötet, utskott II: protokoll nr 20, punkterna 3–7 och protokoll nr 24, punkterna 16–18. Vid det diplomatiska mötet var man medveten om att den fras som används i den franska språkversionen (*les dommages corporels et moraux y afférents*) kunde tolkas som snävare, eftersom den endast omfattar psykisk chock när denna åtföljs av fysisk skada. Vid det diplomatiska mötet

personers organ.⁹⁸ Det ansågs inte önskvärt att sådana frågor, som ofta inbegriper tredje mans rättigheter, inte skulle omfattas av behörigheten hos de domstolar som annars hade varit behöriga i dessa frågor, framför allt eftersom det ofta rör sig om en exklusiv behörighet.

71. **Immateriella rättigheter.** Leden n och o ska tillämpas på immateriella rättigheter. I båda leden görs en åtskillnad mellan dels upphovsrätt och närstående rättigheter, dels alla andra immateriella rättigheter. Dessa kommer att diskuteras separat.

72. **Upphovsrätt och närstående rättigheter.** Upphovsrätt och närstående rättigheter omfattas fullt ut av konventionen. Detta inbegriper förfaranden beträffande giltigheten av eller intrång i sådana rättigheter. Eftersom en dom enligt konventionen endast kan erkännas eller verkställas mot en person som är bunden av avtalet om val av domstol kan en dom om giltighet emellertid inte ha sakrättslig verkan enligt konventionen.⁹⁹

73. **Närstående rättigheter.** Närstående rättigheter benämns ibland även "därtill knutna rättigheter". Följande är exempel på närstående rättigheter:¹⁰⁰ den rätt som artister (t.ex. skådespelare och musiker) har till sina framträdanden, den rätt som ljudproducenter har till sina inspelningar (t.ex. kassetinspelningar och cd-skivor) och den rätt som radio- och tv-bolag har till sina radio- och tv-utsändningar.¹⁰¹

74. **Andra immateriella rättigheter.**¹⁰² Leden n och o ska endast tillämpas på andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter. I led n undantas giltigheten av sådana rättigheter från konventionens tillämpningsområde. I led o undantas intrång i sådana rättigheter, även om det finns ett viktigt undantag till detta. Dessa två frågor kommer att diskuteras separat.

75. **Giltighet.** Förfaranden som rör giltigheten av en annan immateriell rättighet än upphovsrätt och närstående rättigheter undantas från konventionens tillämpningsområde. Förfaranden för återkallande av en sådan rättighet eller för en förklaring om att en sådan rättighet är giltig eller ogiltig faller således utanför konventionens tillämpningsområde. I artikel 2.3 görs det emellertid klart att förfaranden i en fråga som omfattas av konventionen inte undantas från tillämpningsområdet för konventionen bara för att giltigheten av en immateriell rättighet uppkommer som en prejudiciell fråga. Förfaranden för att verkställa ett licensavtal gällande en immateriell rättighet undantas därför inte bara för att

svaranden som sitt försvar anför att rättigheten är ogiltig. I artikel 10.1 föreskrivs dock att avgörandet av en prejudiciell fråga om giltighet inte kan bli föremål för oberoende erkännande i andra konventionsstater.¹⁰³ Det domslut¹⁰⁴ som domstolen i förfarandet enligt avtalet om val av domstol meddelar rörande licensavtalet – t.ex. betalning av en summa pengar – kan däremot erkännas och verkställas enligt konventionen.¹⁰⁵

76. **Avtal om immateriella rättigheter.** Konventionen ska tillämpas på avtal om immateriella rättigheter, såsom licensavtal, distributionsavtal, samriskavtal, agenturavtal och avtal om utveckling av en immateriell rättighet. En talan som väcks inom ramen för sådana avtal – t.ex. en talan om betalning av royalties enligt ett licensavtal – omfattas av konventionen.

77. **Ogiltighet som ett försvar.**¹⁰⁶ I förfaranden enligt ett avtal kan svaranden göra gällande att den immateriella rättigheten är ogiltig. Om karendens rätt enligt avtalet – t.ex. rätten till utbetalning av royalties – beror på den immateriella rättighetens giltighet är domstolen innan den kan avgöra huvudfrågan tvungen att med hjälp av en prejudiciell fråga avgöra om den immateriella rättigheten är giltig. Som förklarades ovan innebär detta inte att förfarandet inte längre omfattas av konventionen. I artikel 10.3 anges särskilda bestämmelser beträffande erkännandet och verkställigheten av domen.¹⁰⁷

78. **Genkäromål om upphävande.** I stället för att anföra ogiltighet som ett försvar kan svaranden inge ett genkäromål om upphävande av den immateriella rättigheten. Ett sådant genkäromål faller utanför konventionens tillämpningsområde eftersom saken i målet skulle vara rättighetens giltighet. Den omständigheten att ett genkäromål ingetts innebär dock inte att fordran enligt avtalet inte längre omfattas av konventionen.

79. **Intrång.** En talan om intrång (i andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter) undantas, utom när en talan om avtalsbrott väcks för brott mot ett avtal mellan parterna avseende sådana rättigheter, eller om talan kunde ha väckts för brott mot ett sådant avtal.¹⁰⁸ Detta innebär för det första att det måste existera ett avtal mellan parterna om den aktuella rättigheten. I regel ingår avtalet om val av domstol i det avtalet. För det andra måste talan antingen ha väckts för brott mot det avtalet eller, även om den avser ett utomobligatoriskt

⁹⁸ Samma fras återfinns (med rent språkliga skillnader) i artikel 12.2 i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 65 och 66.

⁹⁹ Sakrättslig verkan kallas ibland allmängiltig verkan.

¹⁰⁰ Se avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (Trips) 1994, del II, avsnitt 1, Wipos fördrag om framföranden och fonogram (WPPT) 1996, konventionen rörande skydd för framställare av fonogram mot olovlig kopiering av deras fonogram (Genève 1971), och internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag (Rom 1961).

¹⁰¹ Se artikel 14 i Trips.

¹⁰² I följande punkter i rapporten kommer enbart andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter att behandlas.

¹⁰³ Se punkterna 194 till 196 nedan.

¹⁰⁴ För skillnaden mellan domslut och avgöranden av prejudiciella frågor, se punkterna 194 och 195 nedan.

¹⁰⁵ Se dock även artikel 10.3, som diskuteras nedan i punkterna 197–201.

¹⁰⁶ Se även ovan, punkt 37.

¹⁰⁷ Se punkt 197 och följande punkter nedan.

¹⁰⁸ Med talan om intrång i den mening som avses i artikel 2.2 o inbegrips en talan om ersättning för gärningar som sker mellan offentliggörandet av ansökan och offentliggörandet av registreringen av en immateriell rättighet, en talan som väcks för att erhålla en förklaring om att inget intrång har begåtts samt en talan som väcks för att fastställa eller bekräfta en tidigare användares rätt att nyttja en uppfinning. Se protokoll nr 7 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 39 och 40.

skadeståndsansvar, kunnat ha väckts för brott mot det avtalet.¹⁰⁹

80. **Exempel.** Det bästa exemplet är ett licensavtal. Anta att avtalet tillåter licenstagaren att nyttja den immateriella rättigheten på vissa sätt men inte på andra. Om licenstagaren nyttjar rättigheten på ett sätt som är förbjudet enligt avtalet har vederbörande gjort sig skyldig till avtalsbrott. Om licensgivaren stämmer licenstagaren för avtalsbrott omfattas förfarandet av konventionen. Om licensgivaren grundar stämningen på ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar omfattas emellertid även en sådan talan av konventionens tillämpningsområde. Den kunde ha väckts för avtalsbrott.

81. Denna bestämmelse är viktig av flera skäl. I vissa länder är parterna bara skyldiga att anföra de faktiska omständigheterna. Det ankommer på domstolen att avgöra hur talan ska karaktäriseras. Huruvida domstolen väljer att karaktärisera talan som en talan om inomobligatoriskt eller utomobligatoriskt skadestånd kan bero på vilket av alternativen som lättast kan fastställas. I andra länder väljer parterna själva om de vill väcka en talan om inom- eller utomobligatoriskt skadestånd. De kan ha goda skäl att välja det ena eller det andra alternativet (som t.ex. möjligheten att få ett högre skadestånd). Godtyckliga överväganden bör inte avgöra huruvida ett mål omfattas av konventionen.

82. **Offentliga register.** I led p undantas giltigheten av registreringar i offentliga register.¹¹⁰ Vissa kanske inte betraktar detta som en privaträttslig fråga. Eftersom vissa internationella instrument¹¹¹ ger exklusiv behörighet beträffande förfaranden där sakprövningen gäller giltigheten av sådana register ansåg man emellertid att det för att undanröja varje tvivel var bättre att uttryckligen undanta dem från tillämpningsområdet.

83. **Försäkringar.** Försäkringsavtal (eller återförsäkringsavtal) faller inte utanför konventionens tillämpningsområde bara för att de rör en av de frågor som anges i punkt 2. Den omständigheten att den risk som täcks faller utanför konventionens tillämpningsområde innebär inte att försäkringsavtalet faller utanför konventionens tillämpningsområde. Försäkring av godstransporter till sjöss undantas inte enligt artikel 2.2 f, och försäkring mot skadeståndsansvar för atomolyckor undantas inte enligt av artikel 2.2 i. Detta förtydligas i artikel 17.¹¹²

84. **Skiljedomsförfarande.** I artikel 2.4 undantas skiljedomsförfaranden och liknande.¹¹³ Detta bör ges en

bred tolkning och omfatta alla förfaranden där domstolen bistår i ett skiljedomsförfarande – t.ex. avgör huruvida ett avtal om skiljedomsförfarande är giltigt eller inte, ålägger parterna att inleda eller avbryta ett skiljedomsförfarande, upphäver, ändrar, erkänner eller verkställer skiljedomar, utnämner eller avskedar skiljedomare, fastställer platsen för skiljedomsförfarandet eller förlänger tidsfristen för att meddela skiljedomar. Syftet med denna bestämmelse är att se till att den nuvarande konventionen inte utgör hinder för befintliga skiljedomsinstrument.¹¹⁴

85. **Regeringar.** I artikel 2.5 anges att ett förfarande inte ska undantas från tillämpningsområdet för konvention enbart på grund av den omständigheten att en stat, inbegripet en regering, ett regeringsorgan eller varje person som handlar på en stats vägnar är part i förfarandet.¹¹⁵ Förfarandet faller dock utanför konventionens tillämpningsområde om det uppkommer till följd av ett avtal om val av domstol som ingåtts i en fråga som inte faller inom privaträttens område.¹¹⁶ En offentlig myndighet omfattas således av rättigheterna och skyldigheterna i konventionen när den deltar i en affärstransaktion men inte i sin myndighetsutövning.¹¹⁷ En allmän regel är att om en offentlig myndighet gör något som en vanlig medborgare kan göra rör det sig förmodligen om ett privaträttsligt mål. Om den emellertid ägnar sig åt utövandet av sådan offentlig makt som vanliga medborgare inte har rör det sig troligen inte om ett privaträttsligt mål.

86. Två exempel kan kanske klargöra detta. Om ett regeringsministerium genomför en upphandling beträffande leverans av papper för att skriva ut dokument, och ett utländskt företag tilldelas kontraktet (som innehåller ett avtal om val av domstol) kommer förfaranden inom ramen för det kontraktet nästan med säkerhet att omfattas av konventionen. Om en utlänning, när denne reser in i landet, däremot skriver på ett avtal (som innehåller ett avtal om val av domstol) enligt vilket han godtar att betala eventuella böter (straffrättsliga påföljder) som han kan ådömas att betala på grund av sin verksamhet i landet, faller förfarandena inom ramen för det avtalet nästan med säkerhet utanför konventionens tillämpningsområde.¹¹⁸

87. **Staters immuniteter.** I artikel 2.6 anges att inget i konventionen inskränker de privilegier och immuniteter som tillkommer stater eller internationella organisationer, vare sig det gäller staterna eller organisationerna själva

¹⁰⁹ De enda situationer där led o undantar en fråga som annars hade omfattats av konventionens tillämpningsområde är när avtalet om val av domstol avser intrång som inte utgör ett avtalsbrott mot det avtal som det ingår i eller mot något annat avtal mellan parterna, eller när parterna ingick ett avtal om val av domstol beträffande ett intrång som redan hade uppstått och som inte var relaterat till något avtal mellan parterna. Sådana avtal är sällsynta.

¹¹⁰ Samma fras återfinns (med rent språkliga skillnader) i artikel 12.3 i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 66.

¹¹¹ Exempelvis artikel 22.3 i Bryssel förordningen.

¹¹² Se punkterna 221–227 nedan.

¹¹³ En identisk bestämmelse finns i artikel 1.2 g i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten återges det relevanta avsnittet om detta på s. 35.

¹¹⁴ För en diskussion om förhållandet mellan vissa fördrag som reglerar skiljedomsförfaranden och konventionen om avtal om val av domstol, se A. Schulz, "The Future Hague Convention on Exclusive Choice of Court Agreements and Arbitration", förberedande dok. nr 32 från juni 2005, utarbetat till det tjugonde mötet i juni 2005.

¹¹⁵ Denna bestämmelse är (frånsett rent språkliga skillnader) identisk med artikel 1.3 i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 35 och 36.

¹¹⁶ Se artikel 1.1 och diskussionen i punkt 49 ovan.

¹¹⁷ Se protokoll nr 15 från det tjugonde mötet, utskott II, punkt 58.

¹¹⁸ Vid bedömningen av sådana frågor påminner vi om att begreppet "tvistemål", såsom detta används i konventionen, är ett självständigt begrepp vars betydelse inte är beroende av nationell rätt eller andra konventioner.

eller deras egendom.¹¹⁹ Orsaken till att denna bestämmelse infördes i konventionen var att vissa delegater trodde att artikel 2.5 kunde misstolkas på ett sätt som kunde påverka dessa frågor. Syftet med artikel 2.6 var att klargöra att så inte är fallet.¹²⁰

88. **Processrätt.** Avsikten var inte att konventionen skulle påverka konventionsstaternas processrätt, förutom när detta särskilt föreskrivs. Utanför dessa områden gäller nationell processrätt på samma sätt som tidigare, även i förfaranden enligt konventionen.¹²¹ I följande punkter ges ett antal exempel. Förteckningen är dock långt ifrån uttömmande.

89. Konventionen gör inte staterna skyldiga att bevilja domstolsprövning som inte är möjlig enligt nationell rätt, inte ens när de uppmanas att verkställa en utländsk dom i vilken en sådan prövning beviljades. Konventionsstaterna behöver inte skapa nya former av domstolsprövning för konventionens skull. De bör dock tillämpa de verkställighetsåtgärder som de har tillgång till enligt nationell rätt för att ge den utländska domen största möjliga verkan.

90. Tidsfrister för när ett förfarande enligt nationell rätt senast måste inledas eller andra åtgärder senast måste vidtas påverkas inte av konventionen. Ett förfarande enligt ett avtal om val av domstol, eller ett förfarande för att verkställa en dom enligt ett sådant avtal, måste inledas inom de frister som anges i nationell rätt. Detta gäller oavsett om tidsfristerna betecknas som sakfrågor eller procedurfrågor.

91. Nationella bestämmelser om befogenhet påverkas inte av konventionen. Om, enligt nationell rätt i den anmodade staten, en enhet som inte är en juridisk person saknar rättshandlingsförmåga kan den således inte inleda ett förfarande enligt konventionen för att verkställa en dom, även om den domstol som meddelade domen ansåg att enheten kunde inleda ett sådant förfarande.

92. Nationell rätt avgör huruvida, och under vilka omständigheter, överklaganden och andra rättsmedel kan användas. Följande kan ges som exempel: överklaganden till en domstol i högre instans i samma stat, begäran om förhandsavgörande till Europeiska gemenskapernas domstol om tolkningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser, inklusive konventioner som gemenskapen är part i, hänskjutanden av mål till en specialdomstol för att avgöra konstitutionella frågor och hänskjutanden av mål till ett patentverk eller annan myndighet för att avgöra huruvida ett patent är giltigt. Nationella bevisföringsregler

ska tillämpas, även när det gäller att styrka förekomsten av ett avtal om val av domstol och för att styrka huruvida konventionsvillkoren är uppfyllda.

Artikel 3   Exklusiva avtal om val av domstol

93. **Definition: fem villkor.** Förutom när en stat har förklarat något annat enligt artikel 22¹²², ska konventionen endast tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol. I artikel 3 a definieras vad som avses med ett sådant avtal. Definitionen innehåller följande villkor: för det första måste det finnas ett avtal mellan två eller flera parter, för det andra måste kraven i led c vara uppfyllda, för det tredje måste avtalet anvisa domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat, med följden att inga andra domstolar har behörighet att pröva sådana tvister, för det fjärde måste den anvisade domstolen eller de anvisade domstolarna vara belägna i en konventionsstat och för det femte måste anvisningen syfta till att lösa tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande.¹²³

94. **Det första villkoret.** Ett avtal om val av domstol kan inte upprättas ensidigt. Det måste finnas en överenskommelse mellan parterna. Huruvida parterna samtycker till avtalet avgörs vanligtvis av lagen i den konventionsstat där den valda domstolen är belägen¹²⁴, även om rättshandlingsförmågan i vissa fall även fastställs av andra rättssystem.¹²⁵

95. Som helhet kan konventionen dock bara tillämpas om det finns ett avtal om val av domstol, vilket förutsätter att kravet på samtycke är uppfyllt. Om samtycke, enligt gängse standarder, saknas har en domstol rätt att anta att konventionen inte kan tillämpas, utan att domstolen behöver göra någon bedömning av utländsk rätt.

96. Låt oss ta ett exempel.¹²⁶ X, som har hemvist i Panama, skickar ett icke begärt e-postmeddelande till Y, som har hemvist i Mexiko, med ett erbjudande till Y som innehåller extremt förmånliga villkor. Erbjudandet innehåller en klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i Ruritanien (en fiktiv stat), och meddelandet avslutas på följande sätt: "Om du inte har svarat inom sju dagar anses du ha accepterat detta erbjudande." Meddelandet raderas av Y:s skräppostprogram och han läser det aldrig. Efter sju dagar hävdar X att det har ingåtts ett avtal om val av domstol, och väcker talan vid domstolarna i Ruritanien. Om det enligt ruritansk lag, till skillnad från lagen i alla andra stater i världen, i så fall förelåg ett avtal och "avtalet" om val av domstol var giltigt

¹¹⁹ Denna bestämmelse härrör från artikel 1.4 i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 36.

¹²⁰ Ibidem.

¹²¹ När det gäller erkännande och verkställighet klargörs detta i artikel 14, där det anges att erkännande och verkställighet av en dom ska regleras av lagen i den anmodade staten.

¹²² Artikel 22 gör det möjligt för en konventionsstat att, med hjälp av en förklaring, på ömsesidig grund utvidga tillämpningen av kapitlet om erkännande och verkställighet till domar som meddelats av en domstol som anvisades i ett icke-exklusivt avtal om val av domstol. Se vidare nedan, punkt 240 och följande punkter.

¹²³ Avtalet om val av domstol måste naturligtvis vara giltigt och tillämpligt vid den relevanta tidpunkten. Om avtalet inte längre gäller – t.ex. om parterna har enats om att avsluta det – är det inte längre ett avtal om val av domstol i den mening som avses i konventionen.

¹²⁴ Artiklarna 5.1, 6 a och 9 a.

¹²⁵ I artikel 6 b finns en hänvisning till den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns, och i artikel 9 b till den stat där den valda domstolen är belägen. Rättshandlingsförmågan omfattas därför av två rättssystem, se punkt 150.

¹²⁶ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

skulle andra stater, inklusive Mexiko, trots det ha rätt att behandla avtalet om val av domstol som om det inte hade existerat.

97. Förutsatt att de ursprungliga parterna samtycker till avtalet om val av domstol kan avtalet vara bindande för tredje parter som inte uttryckligen samtyckt till det, om deras rätt att väcka talan beror på huruvida de övertar en av de ursprungliga parternas rättigheter och skyldigheter. Huruvida så är fallet beror på nationell rätt.¹²⁷

98. **Det andra villkoret.** Det andra villkoret rör formkraven för ett avtal om val av domstol. De relevanta bestämmelserna anges i led c, som diskuteras nedan.

99. **Det tredje villkoret.** För att det tredje villkoret ska vara uppfyllt måste avtalet vara exklusivt. Avtalet om val av domstol måste anvisa¹²⁸ domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat och slå fast att dessa har *exklusiv* behörighet. Detta kommer att diskuteras närmare nedan i samband med led b, enligt vilket ett avtal om val av domstol ska anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angett något annat.¹²⁹

100. **Det fjärde villkoret.** Konventionen ska endast tillämpas på avtal om val av domstol till förmån för domstolar i en konventionsstat. Avtal som anvisar domstolarna (eller en eller flera specifika domstolar) i en stat som inte är en konventionsstat omfattas inte. Anta t.ex.¹³⁰ att ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i stat X, en stat som inte är konventionsstat, har ingåtts mellan en part med hemvist i Peru och en part med hemvist i Venezuela. Om den peruanska parten stämmer den venezuelanska parten i Venezuela är den venezuelanska domstolen inte skyldig att tillämpa artikel 6 (enligt vilken domstolen eventuellt måste avbryta eller avvisa förfarandena).¹³¹ Om en talan väcks vid domstolen i stat X är domstolarna i Peru och Venezuela enligt konventionen inte skyldiga att erkänna den resulterande domen.¹³²

101. **Det femte villkoret.** Det femte villkoret är att anvisningen måste syfta till att lösa tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande. Genom detta förtydligas att avtal om val av domstol kan begränsas till, eller inbegripa, tvister som redan har uppstått. Ett sådant avtal kan även omfatta framtida tvister, förutsatt att de rör ett visst rättsförhållande. Avtalet om val av domstol begränsas inte till fordringar i ett avtal, utan kan t.ex. omfatta utomobligatoriska fordringar som har uppstått till följd av ett visst rättsförhållande. En klausul om val av domstol i ett partnerskapsavtal kan således omfatta en talan om

utomobligatoriskt skadeståndsansvar mellan parterna inom ramen för partnerskapet. Huruvida detta gäller i ett enskilt fall beror på avtalsvillkoren.

102. **Avtal som anses exklusiva.** I artikel 3 b anges den viktiga regeln (som förebådas av det tredje villkoret i led a) att ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat ska anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angett något annat.¹³³

103. Detta innebär för det första att avtalet om val av domstol antingen rent allmänt kan hänvisa till domstolarna i en konventionsstat eller till en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat. Ett avtal som anvisar "domstolarna i Frankrike" anses således vara ett exklusivt avtal i den mening som avses i konventionen, även om det inte specificerar *vilken* domstol i Frankrike som ska pröva talan och även om det inte uttryckligen undantar andra konventionsstaters behörighet. I ett sådant fall ska fransk lag tillämpas för att avgöra vid vilken domstol eller vid vilka domstolar talan får väckas.¹³⁴ Med förbehåll för en sådan bestämmelse kan käranden välja valfri domstol i Frankrike.

104. Ett avtal som hänvisar till en viss domstol i Frankrike – t.ex. handelsdomstolen i Paris – är också ett exklusivt avtal.¹³⁵ Detsamma gäller ett avtal som anvisar två eller fler specifika domstolar i samma konventionsstat – t.ex. "antingen handelsdomstolen i Paris eller handelsdomstolen i Lyon". Även detta är ett exklusivt avtal om val av domstol. Ett avtal där det anges att A kan stämma B endast i handelsdomstolen i Paris, och att B kan stämma A endast i handelsdomstolen i Lyon, är också ett exklusivt avtal om val av domstol enligt konventionen eftersom det undantar domstolarna i alla andra konventionsstater. Avtalet hade dock inte ha ansetts exklusivt i den mening som avses i konventionen om de två domstolarna hade varit belägna i olika konventionsstater.

105. **Asymmetriska avtal.** Ibland avfattas ett avtal om val av domstol för att vara exklusivt vid en talan som väcks av en part men inte vid en talan som väcks av den andra parten. Internationella låneavtal är ofta avfattade på detta sätt. I en klausul om val av domstol i ett sådant avtal kan det föreskrivas att "låntagaren får endast väcka talan mot långivaren i stat X, medan långivaren får väcka talan mot låntagaren i domstolarna i stat X eller i domstolarna i alla andra stater som är behöriga enligt gällande nationell rätt."

106. Vid det diplomatiska mötet enades man om att ett avtal för att omfattas av konventionen måste vara exklusivt oavsett vilken part som väcker talan. Den typ av avtal som beskrevs i ovannämnda punkt är därför inte exklusiva avtal

¹²⁷ Se protokoll nr 2 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 2–10. Se punkt 142, nedan.

¹²⁸ Att enbart grunda sitt försvar på vad som framkommit i saken utan att invända mot behörigheten ger inte i sig domstolen behörighet enligt konventionen, eftersom detta inte innebär att domstolen *anvisas* i den mening som avses i artikel 3.

¹²⁹ Se punkterna 102–104 nedan.

¹³⁰ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

¹³¹ Den kan dock avbryta eller avvisa förfarandet enligt nationell rätt.

¹³² Den kan dock göra detta enligt nationell rätt.

¹³³ För vad som förefaller vara första exemplet på en hänvisning till konventionen i en meddelad dom, se *The Hongkong and Shanghai Banking Corporation Limited* mot *Yusuf Suweyke*, 392 F. Supp. 2d 489 (EDNY 2005).

¹³⁴ Artikel 5.3 b.

¹³⁵ De problem som uppstår när den valda domstolen inte får pröva målet enligt nationell rätt diskuteras nedan, se punkt 135 och följande punkter.

om val av domstol i den mening som avses i konventionen.¹³⁶ De kan emellertid omfattas av konventionsbestämmelserna om erkännande och verkställighet om de berörda staterna har avgett förklaringar enligt artikel 22.¹³⁷

107. **Vad avses med "stat" i stater med icke enhetliga rättssystem?** Ordet "stat" kan ha olika betydelser i förhållande till en konventionsstat där två eller flera olika rättssystem tillämpas i olika territoriella enheter i en fråga som omfattas av konventionen. Exempel på sådana stater är Kanada, Kina, Förenade kungariket och Förenta staterna. Enligt artikel 25 kan "stat" syfta på antingen hela staten – t.ex. Kanada, Kina, Förenade kungariket och Förenta staterna – eller på en territoriell enhet inom den staten – t.ex. Ontario, Hongkong, Skottland eller New Jersey. Följaktligen är både en klausul som anvisar "domstolarna i Förenta staterna" och en klausul som anvisar "domstolarna i New Jersey" exklusiva avtal enligt konventionen.¹³⁸

108. **Exempel på exklusiva avtal.** I artikel 3 b anges att ett avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat ska anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angett något annat. Följaktligen måste följande avtal anses vara exklusiva avtal om val av domstol.¹³⁹

- "Domstolarna i staten X ska vara behöriga att pröva en talan enligt detta avtal."
- "En talan enligt detta avtal ska väckas vid domstolarna i X."

109. **Exempel på icke-exklusiva avtal.** Följande avtal är inte exklusiva:¹⁴⁰

- "Domstolarna i staten X ska ha icke-exklusiv behörighet att pröva en talan enligt detta avtal."
- "En talan enligt detta avtal får väckas vid domstolarna i staten X, men detta ska inte hindra väckandet av en talan vid domstolarna i en annan stat som är behörig enligt nationell rätt."
- "En talan enligt detta avtal får väckas vid domstol A i stat X eller domstol B i stat Y, och inte i några andra domstolar."

¹³⁶ Se protokoll nr 3 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 2–11.

¹³⁷ Se punkt 240 och följande punkter. För exempel på andra avtal som inte hade varit exklusiva i den mening som avses i konventionen, se punkt 109.

¹³⁸ En klausul som anvisar "delstatsdomstolarna i delstaten New Jersey eller de federala domstolar som är belägna i den delstaten" skulle också vara ett exklusivt avtal om val av domstol.

¹³⁹ Förteckningen är inte uttömmande. För exempel på icke-exklusive avtal, se ovan punkt 104 (sista meningen), punkterna 105, 106 och 109.

¹⁴⁰ Förteckningen är inte uttömmande.

¹⁴¹ I vissa konventionsstater kan det enligt nationell rätt föreskrivas mindre rigida formkrav för avtal om val av domstol. Det kan även hända att det över huvud taget inte anges några formkrav. Konventionen hindrar inte en

- "En talan mot A får endast väckas på A:s bosättningsort i stat A, en talan mot B får endast väckas på B:s bosättningsort i stat B."

110. **Formkrav.** I artikel 3 c anges ett antal formkrav. Dessa krav är både nödvändiga och tillräckliga enligt konventionen. Ett avtal om val av domstol omfattas nämligen inte av konventionen om dessa krav inte är uppfyllda.¹⁴¹ Om kraven är uppfyllda får dock inga ytterligare formkrav införas i nationell lag. En domstol i en konventionsstat kan således inte vägra att ge ett avtal om val av domstol rättsverkan på grund av att

- det är avfattat på ett främmande språk,¹⁴²
- det inte är skrivet med fet stil,
- det är skrivet med liten stil, eller
- parterna inte har undertecknat det separat från huvudavtalet.¹⁴³

111. I artikel 3 c anges att avtal om val av domstol måste ingås eller dokumenteras antingen "i) skriftligen" eller "ii) genom varje annat kommunikationsmedel som gör informationen tillgänglig på ett sådant sätt att det blir möjligt att hänvisa till den senare".

112. Om avtalet är skriftligt beror den formella giltigheten inte på huruvida det har undertecknats, även om avsaknaden av en signatur kan göra det svårare att styrka avtalets existens. Syftet med det andra tillåtna formatet är att täcka in elektronisk dataöverföring eller datalagring. Detta inbegriper alla normala möjligheter, förutsatt att relevanta data går att hämta så att det senare går att hänvisa till och läsa dessa. Härigenom täcker man t.ex. in e-post och fax.¹⁴⁴

113. Avtalet måste antingen ingås i ett av dessa format eller *dokumenteras* i ett av dessa format. Konferensen förkastade frasen "styrkas skriftligen" till förmån för frasen "dokumenteras skriftligen" eftersom "styrkas skriftligen" kunde ge intrycket att artikel 3 c utgjorde en bevisregel. På samma sätt förkastade konferensen frasen "*confirmé par écrit*" ("bekräftas skriftligen") i den franska texten till förmån för frasen "*documenté par écrit*" ("dokumenteras skriftligen") eftersom "*confirmé par écrit*" kunde ge intrycket att bestämmelsen innehöll ett inslag av avsikt.

114. Om avtalet var muntligt och en part gav det skriftlig form spelar det ingen roll om det var den parten som gynnades av avtalet – exempelvis på grund av att den valda

domstol i en sådan stat från att ge rättsverkan till avtal om val av domstol som är giltigt enligt nationell rätt, även om de inte uppfyller villkoren i artikel 3 c. Om avtalet om val av domstol exempelvis är giltigt enligt nationell rätt i den stat där den valda domstolen är belägen får den domstolen pröva målet även om formkraven i artikel 3 c inte är uppfyllda. Domstolarna i andra konventionsstater är emellertid inte skyldiga att avstå från att pröva en talan som omfattas av ett sådant avtal om val av domstol enligt artikel 6 i konventionen. De är inte heller skyldiga att erkänna och verkställa domen enligt artikel 8 i konventionen.

¹⁴² Förutsatt att samtycke fortfarande finns.

¹⁴³ I vissa rättssystem kan detta krävas enligt nationell rätt.

¹⁴⁴ Lydelsen av denna bestämmelse har inspirerats av artikel 6.1 i Uncitrals modell till lag om elektronisk handel från 1996.

domstolen var belägen i den partens stat. I samtliga fall måste dock båda parter ha samtyckt till det ursprungliga muntliga avtalet.

115. I artikel 3 d anges att ett exklusivt avtal om val av domstol som utgör en del av ett kontrakt ska behandlas som ett eget avtal, oberoende av övriga kontraktsvillkor. Giltigheten av ett exklusivt avtal om val av domstol kan därför inte bestridas enbart på grund av att det avtal som det utgör en del av inte är giltigt. Huruvida avtalet om val av domstol är giltigt måste fastställas separat, enligt de kriterier som anges i konventionen.¹⁴⁵ Den anvisade domstolen kan således förklara ett avtal ogiltigt utan att avtalet om val av domstol blir ogiltigt. Å andra sidan är det naturligtvis även möjligt att tillämpa de grunder som ligger till grund för ogiltigförklaringen av avtalet på avtalet om val av domstol. Det beror helt på omständigheterna och på tillämplig lag.

Artikel 4 Andra definitioner

116. **”Dom”.** Artikel 4 innehåller ytterligare två definitioner. Den första, i artikel 4.1, är en definition av ”dom”. Dom ges en bred definition som omfattar alla avgöranden i sak, oavsett beteckning, inklusive tredsdomar.¹⁴⁶ Definitionen omfattar inte ett processuellt beslut, men omfattar ett beslut om rättegångskostnader (även om det fattas av en domstolstjänsteman och inte en domare), förutsatt att det rör en dom som kan erkännas eller verkställas enligt konventionen. Definitionen omfattar inte beslut om interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder, eftersom ett sådant beslut inte är ett avgörande i sak.¹⁴⁷

117. **”Hemvist”.** I artikel 4.2 definieras vad som avses med ”hemvist” i fråga om enheter och personer som inte är fysiska personer. Definitionen är främst tänkt att tillämpas på företag, och kommer att förklaras mot den bakgrunden.¹⁴⁸

118. Begreppet hemvist har betydelse för artikel 1.2 (definition av ett ”internationellt” mål vid fastställandet av behörighet), artikel 20 (vissa undantag från erkännande och verkställighet) och artikel 26 (förhållandet till andra internationella rättsakter). Begreppet kan även ha betydelse för artikel 19.

119. Det problem som det diplomatiska mötet stod inför när det gällde definitionen av hemvist för enheter och personer som inte är fysiska personer var att förena de skilda uppfattningarna i länder som tillämpar angloamerikansk rätt (*common law*) och länder som

tillämpar kontinentaleuropeisk rätt (*civil law*), liksom de inbördes olikheter som finns mellan olika *civil law*-länder.¹⁴⁹

120. I länder som tillämpar *common law* är traditionellt sett rättsordningen i den stat där företaget bildades avgörande i frågor som rör företagets inre angelägenheter.¹⁵⁰ Det är den rättsordningen som gör det möjligt att bilda företaget och som gör det till en juridisk person. För att avgöra behörighetsfrågor är dock även företagets huvudsakliga verksamhetsställe och huvudkontor viktiga faktorer.¹⁵¹ Huvudkontoret är företagets administrativa centrum och den plats där de viktigaste besluten fattas. Det huvudsakliga verksamhetsstället är den plats där den viktigaste ekonomiska verksamheten bedrivs. Även om dessa platser i regel är identiska kan de även vara olika. Ett gruvbolag med huvudkontor i London kan t.ex. bedriva sin gruvverksamhet i Namibia (huvudsakligt verksamhetsställe). Eftersom samtliga tre begrepp är viktiga inom *common law* anges samtliga tre platser som ett företags hemvist i konventionen.

121. Även om vissa *civil law*-system betraktar rättsordningen i den stat där företaget bildades som relevant rättsordning för företaget¹⁵² är den dominerande uppfattningen att det avgörande är rättsordningen i den stat där företaget har sitt säte. Platsen för företagets säte betraktas även som företagets hemvist. Det finns dock två skilda uppfattningar om hur företagets säte ska fastställas. Enligt den första uppfattningen ska man utgå från den rättshandling som låg till grund för företagets bildande (bolagsordningen). I denna anges var företagets säte är. Det säte för företaget som fastställs på detta sätt kallas stadgeenligt säte.

122. Det stadgeenliga sätet behöver dock inte vara företagets faktiska huvudkontor. Enligt den andra uppfattningen ska man utgå från den plats där företaget har sitt faktiska huvudkontor, vilket ibland kallas företagets faktiska säte. Detta motsvarar begreppet huvudkontor i *common law*.

123. För att täcka in alla olika uppfattningar i frågan var det därför nödvändigt att även inkludera det stadgeenliga sätet. Detta begrepp avser dock inte ett företags lagstadgade säte enligt en viss lag¹⁵³, utan det säte som har fastställts i den handling som anger hur företaget styrs – t.ex. bolagsordningen. Inom *common law* är den närmaste motsvarigheten registrerat säte.¹⁵⁴ I praktiken är den stat där företaget har sitt stadgeenliga säte nästan alltid den stat enligt vars rättsordning företaget bildades, medan den stat

¹⁴⁵ Se artiklarna 5.1, 6 a och 9.

¹⁴⁶ Definitionen omfattar dock ett beslut av ett patentverk som utövar domstolsliknande funktioner.

¹⁴⁷ För mer om interimistiska åtgärder, se artikel 7.

¹⁴⁸ En stat eller offentlig myndighet i en stat har endast hemvist inom den statens territorium.

¹⁴⁹ För en jämförande diskussion, se S. Rammeloo, *Corporations in Private International Law*, Oxford University Press 2001, kapitlet 4 och 5.

¹⁵⁰ För England, se A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14th ed., av L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, London 2006, punkterna 160.1 och 161 (s. 1335–1344), för Amerikas förenta stater, se *First National*

City Bank mot *Banco Para El Comercio Exterior de Cuba*, 462 U.S. 611, 621; 103 S. Ct. 2591; 77 L. Ed. 2d 46 (1983).

¹⁵¹ För engelsk rätt, se A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14th ed., av L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, London 2006, punkt 160.2 (s. 1336).

¹⁵² T.ex. Japan och Nederländerna.

¹⁵³ Eftersom stadgeenligt säte benämns *statutory seat* på engelska kan man förledas att tro att det rör sig om ett lagstadgat säte, men detta begrepp är en översättning av det franska *siège statutaire*, vilket i sin tur är bildat av det franska ordet för bolagsordning (*statut*) och inte det franska ordet för lag (*loi*).

¹⁵⁴ För Förenade kungariket och Irland, se artikel 60.2 i Brysselförordningen.

där företaget har sitt huvudkontor vanligtvis är den staten där företaget har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. Å andra sidan är det inte ovanligt att ett företag har bildats i en stat – t.ex. Panama – och har sitt huvudkontor och huvudsakliga verksamhetsställe i en annan stat.

Artikel 5 *Den valda domstolens behörighet*

124. Artikel 5 är en av de s.k. nyckelbestämmelserna i direktivet. Ett avtal om val av domstol skulle inte vara mycket värt om den valda domstolen inte prövar en talan som väckts vid den. Därför anges det i artikel 5.1 att en domstol som utsetts genom ett exklusivt avtal om val av domstol ska vara behörig att avgöra en tvist som omfattas av avtalet, förutsatt att avtalet inte är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen är belägen. Enligt artikel 5.2 får den valda domstolen inte avstå från att utöva denna behörighet med hänvisning till att tvisten borde prövas vid en domstol¹⁵⁵ i en annan stat.¹⁵⁶

125. **Ogiltighet.** Bestämmelsen om ”ogiltighet” är det enda allmänt tillämpliga undantaget till regeln om att den valda domstolen måste pröva målet.¹⁵⁷ Frågan om huruvida avtalet är ogiltigt avgörs enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns. Frasen ”gällande rätt i den staten” inkluderar lagvalsreglerna i den staten.¹⁵⁸ Om den valda domstolen anser att lagen i en annan stat ska tillämpas enligt dess lagvalsregler, tillämpar domstolen således den lagen. Detta kan t.ex. ske om giltigheten av avtalet om val av domstol enligt den valda domstolens lagvalsregler avgörs av den lag som reglerar hela avtalet – t.ex. den lag som har anvisats av parterna i en klausul om val av domstol.

126. Bestämmelsen om ”ogiltighet” gäller endast materiella (inte formella) ogiltighetsgrunder. Avsikten är att främst hänvisa till allmänt vedertagna grunder som bedrägeri, fel, falska uppgifter, tvång och bristande rättshandlingsförmåga.¹⁵⁹ Bestämmelsen kvalificerar inte, eller förringar, formkravet i artikel 3 c, som definierar de avtal om val av domstol som omfattas av konventionen och inte lämnar något utrymme för formkrav enligt nationell rätt.

127. **Avstå från att utöva behörighet.** I artikel 5.2 anges att den valda domstolen inte får avstå från att utöva

denna behörighet med hänvisning till att tvisten borde prövas vid en domstol i en annan stat. Denna bestämmelse förstärker den skyldighet som anges i artikel 5.1. Artikel 5.2 ska dock endast tillämpas på en domstol i en annan stat, inte på en domstol i samma stat.¹⁶⁰

128. **Innebörden av ”stat” i artikel 5.2.** Vad avses med ”stat” i detta sammanhang? Om det rör sig om en stat med ett enhetligt rättssystem är frågan oproblematisht. Om staten emellertid innehåller ett antal territorier med olika rättssystem, vilket t.ex. är fallet i Amerikas förenta stater, Kanada eller Förenade kungariket, blir svaret mindre uppenbart. Enligt artikel 25.1 c i konventionen ska en hänvisning till ”domstolen eller domstolarna i en stat” i förekommande fall tolkas som hänvisningar till domstolen eller domstolarna i den berörda territoriella enheten.¹⁶¹ Av detta följer att hänvisningen i artikel 5.2 till ”en domstol i en annan stat” i förekommande fall kan förstås som en hänvisning till en domstol i en annan territoriell enhet.

129. När är det lämpligt att hänvisa till en territoriell enhet inom en stat? Svaret på den frågan kan bero på olika faktorer, inklusive förhållandet mellan den större enheten (t.ex. Förenade kungariket) och underenheterna (t.ex. England och Skottland) enligt gällande rätt i den aktuella staten. Inom ramen för artikel 5 är den viktigaste faktorn dock förmodligen avtalet om val av domstol. Om avtalet hänvisar till ”domstolarna i England” är England förmodligen den relevanta territoriella enheten, och artikel 5.2 skulle hindra den engelska domstolen från att avstå sin behörighet till förmån för en domstol i Skottland. I det sammanhanget skulle Skottland vara en annan ”stat”. Om avtalet om val av domstol däremot hänvisar till ”domstolarna i Förenade kungariket” skulle ”stat” förmodligen betyda Förenade kungariket, och artikel 5.2 skulle inte utgöra ett hinder för en domstol i England att avstå sin behörighet till förmån för en domstol i Skottland.

130. I Förenta staternas fall kan svaret bero på om den valda domstolen är en delstatsdomstol¹⁶² eller en federal domstol. Om avtalet om val av domstol anvisade ”domstolarna i staten New York” skulle ordet ”stat” i artikel 5.2 förmodligen avse delstaten New York och inte Amerikas förenta stater. I så fall skulle domstolen i New

¹⁵⁵ Skyldigheten att pröva målet åsidosätts inte om en domstol avstår från att utöva sin behörighet med motiveringen att tvisten bör avgöras av en skiljedomare.

¹⁵⁶ I tidigare konventionsutkast, särskilt i utkastet i arbetsdokument nr 1 från 2005, angavs, i det som tidigare var artikel 6, att den valda domstolen med förbehåll för nationell rätt fick (men inte var skyldig) att avbryta eller avvisa förfarandet vid domstolen för att inhämta ett avgörande om giltigheten av en immateriell rättighet från domstolen i registreringsstaten. (Bestämmelsen var mer komplicerad än så, och fanns i flera versioner, men detta förmedlar de viktigaste aspekterna.) Denna bestämmelse ströks eftersom den ansågs onödig, inte på grund av en förändrad policy. Det diplomatiska mötet begärde att detta skulle förtydligas i den förklarande rapporten, se protokollet från det tjugonde mötet, utskott II: protokoll nr 20, punkterna 29 och 30, och protokoll nr 24, punkterna 19, 21 och följande punkter.

¹⁵⁷ För ett annat undantag som ska tillämpas i särskilda fall, se artikel 19.

¹⁵⁸ Om detta inte hade varit avsikten hade man använt sig av frasen ”lagen i den staten”.

¹⁵⁹ Rättshandlingsförmåga kan inbegripa offentliga organs rätt att ingå avtal om val av domstol. I artikel 6 b och 9 b behandlas rättshandlingsförmåga separat eftersom man ansåg att det var önskvärt att både gällande rätt i den domstol vid vilken talan väcktes och gällande rätt i den valda domstolen skulle tillämpas, se punkt 150. I artikel 5 är den domstol vid vilken talan väckts däremot den valda domstolen, så denna behöver inte behandlas separat.

¹⁶⁰ Om överföring av mål mellan domstolar i samma stat, se artikel 5.3 b, som diskuteras i punkt 139 nedan.

¹⁶¹ För ställningen för regionala organisationer för ekonomisk integration, som t.ex. Europeiska gemenskapen, se artikel 29.4.

¹⁶² Det bör påpekas att i den engelska och franska versionen av konventionen och rapporten betecknar *state* respektive *état*, med gemen begynnelsebokstav, en territoriell enhet i en federal stat (t.ex. en delstat i Amerikas förenta stater), medan *State* respektive *État*, med versal begynnelsebokstav, betecknar en stat i ordets internationella betydelse.

York enligt artikel 5.2 inte få avstå sin behörighet till förmån för en domstol i t.ex. New Jersey.

131. Om avtalet i stället hänvisar till "domstolarna i Amerikas förenta stater" utgör artikel 5.2 inte ett hinder för att överföra behörigheten till en federal domstol i en annan amerikansk delstat, eftersom "stat" förmodligen betyder Amerikas förenta stater.¹⁶³ Detsamma gäller om avtalet hänvisar till en specifik federal domstol – t.ex. "den federala distriktsdomstolen i distriktet Södra New York". Även här skulle "stat" betyda Amerikas förenta stater. Följaktligen skulle artikel 5.2 inte utgöra hinder för att överföra behörigheten till en annan amerikansk delstat.¹⁶⁴

132. **Forum non conveniens.** Det finns två doktriner på grundval av vilka en domstol kan anse att tvisten bör avgöras i en domstol i en annan stat. Den första är *forum non conveniens*.¹⁶⁵ Denna doktrin tillämpas framför allt av *common law*-länder.¹⁶⁶ Den exakta formuleringen skiljer sig från land till land, men i regel innebär doktrinen att en behörig domstol får vilandeförklara (avbryta) eller avvisa ett mål om den anser att en annan domstol är bättre lämpad att pröva tvisten.¹⁶⁷ Beslutet om att vilandeförklara eller avvisa målet fattas efter eget skön och inbegriper en bedömning av alla relevanta faktorer i ett visst mål. Denna doktrin gäller oavsett om förfarandet har inletts i den andra domstolen (även om detta är en faktor som kan beaktas).

133. **Litispens.** Den andra doktrinen är *litispens*. Denna tillämpas av många *civil law*-länder. Enligt denna är en domstol skyldig att vilandeförklara (avbryta) eller avvisa ett mål om talan först väcktes vid en annan domstol och då avsåg samma sak och samma parter.¹⁶⁸ Det rör sig inte om någon skönsmässig bedömning eller en bedömning som väger in alla relevanta faktorer för att avgöra vilken domstol som är bäst lämpad att pröva tvisten och ska endast tillämpas om en talan redan har väckts vid den andra domstolen.

134. Artikel 5.2 utesluter tillämpningen av någon av dessa doktriner om den domstol till förmån för vilken målet skulle vilandeförklaras eller avvisas finns i en annan stat, eftersom domstolen enligt båda doktrinerna ska avstå från att utöva sin behörighet "med hänvisning till att tvisten borde prövas vid en domstol i en annan stat."

¹⁶³ Den resulterande domen ska erkännas och verkställas enligt konventionen, eftersom det i så fall rör sig om en dom som meddelats av en domstol som har anvisats i avtalet om val av domstol, se artikel 8.1.

¹⁶⁴ "Vederbörlig hänsyn" ska dock tas till parternas val, se artikel 5.3 b. För frågan huruvida den resulterande domen ska erkännas enligt konventionen, se artikel 8.5.

¹⁶⁵ Se J. Fawcett (red.), *Declining Jurisdiction in Private International Law*, Clarendon Press, Oxford 1995.

¹⁶⁶ Doktrinen har faktiskt sitt ursprung i Skottland, ett land vars rättssystem har inslag av både *common law* och *civil law*. Den gäller än i dag i Skottland och har även antagits i jurisdiktioner som tillämpar *civil law*, t.ex. Quebec. För tillämpning av denna doktrin och andra lagstadgade alternativ inom ramen för avtal om val av domstol, se A. Schulz, "Mechanisms for the Transfer of Cases within Federal Systems", förberedande dok. nr 23 från oktober 2003, utarbetat till det särskilda utskottets möte i december 2003.

¹⁶⁷ För formuleringen i engelsk rätt, se A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14th ed., av L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, London 2006,

135. **Behörighet i fråga om föremålet för tvisten.** I artikel 5.3 a anges att artikel 5 inte påverkar interna bestämmelser om behörighet i fråga om föremålet för tvisten eller värdet på fordran. Frasen "behörighet i fråga om föremålet för tvisten" kan ha en mängd olika betydelser. Här syftar frasen på uppdelningen av behörigheten bland olika domstolar i samma stat grundat på föremålet för tvisten. Det rör sig inte om att fastställa vilken stats domstolar som ska pröva målet utan om vilken typ av domstol *inom* en stat som ska pröva målet. Det kan t.ex. finnas specialdomstolar för frågor som äktenskapsskillnad, skatter eller patent. En särskild skattedomstol saknar således behörighet i fråga om föremålet för tvisten och kan därför inte pröva en talan om avtalsbrott. Även om parterna ingått ett exklusivt avtal om val av domstol, som anvisar en sådan domstol, är denna domstol enligt konventionen inte skyldig att pröva målet.

136. I vissa federala stater som Australien, Kanada och Amerikas förenta stater kan behörighet i fråga om föremålet för tvisten även avse fördelningen av behörighet mellan delstatsdomstolar och federala domstolar.¹⁶⁹ Huvudregeln kan sägas vara att statliga domstolar alltid har behörighet i fråga om föremålet för tvisten, såvida de inte fräntas behörigheten genom en särskild bestämmelse. Federala domstolar har å andra sidan bara behörighet om en specifik bestämmelse ger dem behörighet. Parterna kan inte avsäga sig tillämpningen av dessa bestämmelser. Om en federal domstol saknar behörighet i fråga om föremålet för tvisten kan den inte pröva målet även om parterna går med på att omfattas av den domstolens behörighet.

137. I vissa länder har vissa domstolar endast behörighet om värdet på fordran är större eller mindre än ett visst belopp. Eftersom denna fråga rör den interna fördelningen av behörighet inom en enda stat rör det sig om behörighet i fråga om föremålet för tvisten enligt ovannämnda definition. Vissa stater använder emellertid inte denna terminologi. Därför hänvisar artikel 5.3 a specifikt till behörighet i fråga om värdet på fordran. Vad som sades om behörighet i fråga om föremålet för tvisten i föregående punkt gäller även här.

138. **Interna processuella regler.** Som påpekades ovan¹⁷⁰ var avsikten inte att konventionen skulle påverka

punkt 31.2 (s. 461), för formuleringen i Förenta staterna, se The American Law Institute, *Second Restatement on Conflict of Laws*, The American Law Institute Publishers, St Paul, Minn. 1971, § 84. För vidare diskussion om *forum non conveniens*, särskilt dess konsekvenser för avtal om val av domstol, se R. Brand, "Forum Selection and Forum Rejection in US Courts: One Rationale for a Global Choice of Court Convention", i J. Fawcett (ed.), *Reform and Development of Private International Law: Essays in Honour of Sir Peter North*, Oxford University Press 2002, s. 51.

¹⁶⁸ Se, exempelvis, artikel 27 i Brysselförordningen, enligt vilken varje annan domstol än den domstol vid vilken talan först väcktes självant ska vilandeförklara målet och avstå från att utöva sin behörighet om det fastställs att den domstol vid vilken talan först väcktes är behörig.

¹⁶⁹ För en mer detaljerad diskussion av federal behörighet och delstatsbehörighet i Australien, Kanada och Amerikas förenta stater, se A. Schulz, "Mechanisms for the Transfer of Cases within Federal Systems", förberedande dok. nr 23 från oktober 2003.

¹⁷⁰ Punkt 88 – 92.

interna processuella regler (inklusive regler som domstolarna själva har fastställt) som inte rör internationell behörighet respektive erkännande eller verkställighet av utländska domar. Vissa av dessa regler kan under vissa omständigheter hindra en domstol från att pröva mål. Regler om behörighet i fråga om föremålet för tvisten är bara ett exempel. Andra exempel är följande: regler som hindrar vissa parter (som t.ex. utländska fiender i krigstid) från att väcka talan, regler som hindrar att en talan väcks mot vissa parter (t.ex. regler om staters/statschefers åtalsimmunitet¹⁷¹), regler som hindrar domstolar från att pröva vissa tvister (t.ex. den s.k. *act of state*-doktrinen, som tillämpas i Amerikas förenta stater), regler enligt vilka en talan måste väckas inom en viss tidsfrist (oavsett om det rör sig om en processuell eller en materiell talan) och regler om vilken rättshandlingsförmåga som krävs för att kunna stämma någon eller bli stämd (t.ex. regler om att en enhet som inte är en juridisk person inte kan väcka talan). Vissa av dessa frågor nämns uttryckligen i konventionen¹⁷², andra inte. Även om de inte uttryckligen nämns – det är omöjligt att täcka in allt – var tanken emellertid aldrig att dessa andra processuella regler skulle påverkas av artikel 5.

139. **Intern fördelning av behörighet.** I artikel 5.3 b anges att punkterna 1 och 2 inte ”påverkar fördelningen av behörighet mellan domstolarna i en konventionsstat”.¹⁷³ Om parterna inte anvisar någon specifik domstol – om det, exempelvis, i avtalet om val av domstol enbart hänvisas till ”domstolarna i Nederländerna” eller domstolarna i staten New Jersey” – finns ingen anledning att inte tillämpa de vanliga reglerna för intern fördelning av behörighet.¹⁷⁴

140. **En specifik domstol.** Även om parterna anvisar en specifik domstol – t.ex. den federala distriktsdomstolen för New Yorks södra distrikt¹⁷⁵ eller distriktsdomstolen i Tokyo – ska nationella bestämmelser om den interna fördelningen av behörighet fortfarande tillämpas. Detta gäller dock med förbehåll för den sista meningen i artikel 5.3 b, som ska tillämpas om domstolen efter eget skön kan besluta huruvida den bör överföra målet eller inte.¹⁷⁶ Enligt den bestämmelsen är den valda domstolen skyldig att ta vederbörlig hänsyn till parternas val. Om parterna har valt en specifik domstol ska domstolen inte gå emot deras val.¹⁷⁷

¹⁷¹ Se artikel 2.6.

¹⁷² Se, exempelvis, artikel 2.6.

¹⁷³ Det säger sig självt att artikel 5.3 b även ska tillämpas om ett mål överförs från en av en domstols sammanträdesplatser till en annan sammanträdesplats som används av *samma* domstol. Detta kan ske i vissa länder – t.ex. Kanada och Australien.

¹⁷⁴ För vilken effekt ett exklusivt avtal om val av domstol får för överföringen av ett mål från en delstatsdomstol till en federal domstol i mål där parterna har hemvist i olika stater enligt amerikansk rätt före konventionen, se *Dixon mot TSE International Inc.*, 330 F. 3d 396 (5th Cir. 2003), *Roberts & Schaefer Co. mot Merit Contracting, Inc.*, 99 F. 3d 248 (7th Cir. 1996).

¹⁷⁵ Se nedan, punkt 136.

¹⁷⁶ I artiklarna 5.3 och 8.5 används ”överföring” i dess normala betydelse. Användningen speglar inte den befintliga terminologin i något nationellt rättssystem. Överföring tillämpas när prövningen av ett mål som har inletts i en

Artikel 6

Skyldigheter för en domstol som inte valts

141. Artikel 6 är den andra s.k. nyckelbestämmelsen i direktivet. I likhet med andra bestämmelser ska denna artikel endast tillämpas om det rör sig om ett exklusivt avtal om val av domstol och endast om den valda domstolen finns i en konventionsstat.¹⁷⁸ Den riktar sig till andra domstolar i en konventionsstat än den valda domstolen och innebär att dessa (utom under vissa särskilt angivna omständigheter) blir skyldiga att inte pröva målet, dvs. avbryta eller avvisa målet, även om de är behöriga enligt nationell rätt. Denna skyldighet är avgörande om den exklusiva karaktären hos avtalet om val av domstol ska respekteras.

142. Artikel 6 ska endast tillämpas om parterna i målet är bundna av avtalet om val av domstol. I normala fall måste de vara parter i avtalet, även om vi såg ovan¹⁷⁹ att det finns omständigheter under vilka någon som inte är part i avtalet ändå är bunden av det.

143. Följande exempel¹⁸⁰ visar hur konventionen kan fungera i mål med flera parter. Anta att A, som har hemvist i Tyskland, säljer varor till B, som har hemvist i Quebec (Kanada). Avtalet innehåller en klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i Tyskland. Varorna levereras i Quebec, och B säljer dem till C, som också har hemvist i Quebec. Avtalet mellan B och C har ingen klausul om val av domstol. Om C hävdar att varorna är defekta kan han stämma B i Quebec. Han kan även stämma A (talan om utomobligatoriskt skadestånd) i Quebec, eftersom avtalet om val av domstol inte är bindande mellan A och C. Om C endast stämmer B i Quebec, och B sedan vill ansluta sig till A som tredje part, kan B inte göra detta eftersom avtalet om val av domstol är bindande mellan A och B. Enligt artikel 6 i konventionen är domstolen i Quebec skyldig att avbryta eller avvisa varje talan som B väcker mot A.¹⁸¹ Konventionen har således företrädelse framför bestämmelser i nationell rätt enligt vilka det, i avsaknad av konventionen, kan vara tillåtet att ansluta sig till A i Quebec eller tillåtet för domstolen att utöva sin behörighet i fråga om fordran mot A.

144. Enligt artikel 6 är en domstol skyldig att ”avbryta eller avvisa förfaranden som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol”. För att avgöra om ett förfarande omfattas av ett sådant avtal måste domstolen tolka avtalet.

domstol flyttas till en annan domstol. Detta kan ske efter ett beslut från den domstol vid vilken talan först väcktes (t.ex. ”transfer” såsom denna term används i Förenta staternas federala förfarande) eller efter ett beslut av den domstol till vilken målet flyttats (t.ex. ”removal” såsom denna term används i Förenta staternas federala förfarande).

¹⁷⁷ Vilka effekter en överföring får för tillämpningen av artiklarna 6 och 8 behandlas nedan, se punkterna 156–158 och 175–181 nedan.

¹⁷⁸ Detta följer av definitionen av ”exklusivt avtal om val av domstol” i artikel 3 a.

¹⁷⁹ Punkt 97.

¹⁸⁰ Vi påminner om att vi, om inte något annat uttryckligen anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

¹⁸¹ Se protokoll nr 2 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 11 och 12.

Enligt artikel 3 a i konventionen ska avtalet tillämpas på "tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande". Vid tolkningen av avtalet måste domstolen avgöra vad det avtalsförhållandet är och vilka tvister som avtalet ska tillämpas på. Domstolen måste t.ex. besluta huruvida en klausul om val av domstol i ett låneavtal ska tillämpas på en talan om inomobligatoriskt skadeståndsansvar som låntagaren har väckt mot långgivaren för att ha genomfört avtalet på ett påstått oriktigt sätt.

145. Om förfarandet omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol måste domstolen antingen avbryta eller avvisa det, såvida inte ett av undantagen är tillämpliga.

146. **Fem undantag.** I artikel 6 anges fem undantag till regeln om att förfarandena måste avbrytas eller avvisas. Om ett av undantagen är tillämpligt upphävs förbudet mot att pröva målet. Konventionen hindrar i så fall inte domstolen från att utöva sin eventuella behörighet enligt nationell rätt. Artikel 6 skapar dock inte någon konventionsbaserad behörighetsgrund. Den innebär inte heller att den domstol vid vilken talan väcktes är *skyldig* att utöva sin eventuella behörighet enligt nationell rätt. Gällande rätt i den domstol vid vilken talan väcktes avgör huruvida den domstolen är behörig eller inte¹⁸², och huruvida den kan utöva sin behörighet eller inte.¹⁸³

147. Artikel 6 a och 6 b motsvarar bestämmelsen om "ogiltighet" i artikel II.3 i New York-konventionen om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar från 1958, medan artikel 6 d och 6 e täcker samma grund som "utan verkan eller ogenomförbart" i ovannämnda bestämmelse i New York-konventionen. Undantaget i artikel 6 c var nödvändigt eftersom den domstol vid vilken talan väcktes, men som inte har valts som behörig domstol, enligt konventionen i regel inte kan tillämpa sin nationella rätt för att fastställa giltigheten av avtalet om val av domstol. Det var därför nödvändigt att införa ett undantag för det fall avtalets genomförande skulle leda till en uppenbar orättvisa eller stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns. Dessa undantag kan förefalla mer komplexa än undantagen i New York-konventionen. Om man tittar närmare på dem ser man dock att de liknar, och inte är mer omfattande än, undantagen i New York-konventionen. Detta var också det diplomatiska mötets tydliga avsikt. Att bestämmelserna förefaller komplexa beror på att man vid det diplomatiska mötet strävade efter att bestämmelserna skulle vara tydligare och mer exakta än de mer allmänna bestämmelserna i artikel II.3 i New York-konventionen. Den rättspraxis som växt fram inom ramen för New York-konventionen kan trots det ge värdefull vägledning om hur konventionen bör tolkas.

¹⁸² Om domstolen i vilket fall som helst saknar behörighet enligt nationell rätt behöver den inte pröva huruvida något av undantagen i artikel 6 är tillämpligt.

¹⁸³ Enligt den rätt som domstolen tillämpar kan den t.ex. vara förhindrad att utöva sin behörighet på grund av en litispensregler.

¹⁸⁴ Vi påminner om att "gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns" innebär den statens lagvalsregler.

¹⁸⁵ Se diskussionen ovan i punkt 125 och följande punkter.

¹⁸⁶ Se fotnot 159 ovan.

¹⁸⁷ Se artikel II.3.

148. De två första undantagen – i leden a och b – är mer eller mindre standardundantag. Det tredje och det fjärde undantaget – i leden c och d – är däremot tänkta att tillämpas endast om omständigheterna är mycket exceptionella. Om de två sistnämnda undantagen tillämpas i alltför stor utsträckning skulle detta undergräva själva syftet med konventionen.

149. **Det första undantaget: ogiltighet.** Det första undantaget ska tillämpas när avtalet är ogiltigt på någon grund, inklusive bristande rättslig handlingsförmåga, enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns.¹⁸⁴ Detta motsvarar bestämmelsen i artikel 5.1.¹⁸⁵ Enligt artikel 5.1 kommer den domstol vid vilken talan väcktes att vara den valda domstolen enligt parternas avtal och tillämpa gällande nationella rätt. Enligt artikel 6 a kommer den domstol vid vilken talan väcktes (men som inte har valts som behörig domstol) däremot inte att tillämpa gällande nationell rätt.¹⁸⁶ Detta skiljer sig från 1958 års New York-konvention, som inte anger vilken rätt som ska tillämpas för att fastställa om ett avtal om skiljedomsförfarande är giltigt.¹⁸⁷ Genom att ange vilken rätt som ska tillämpas bidrar artikel 6 a i konventionen till att säkerställa att den domstol vid vilken talan väcktes och den valda domstolen meddelar samstämmiga domar om giltigheten av ett avtal om val av domstol.

150. **Det andra undantaget: bristande rättslig handlingsförmåga.** Det andra undantaget är när en part saknar befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns.¹⁸⁸ Även här inbegriper "gällande rätt" lagvalsreglerna i den staten.¹⁸⁹ Enligt artiklarna 5, 6 och 9 ska domstolarna i alla konventionsstater tillämpa gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns när de avgör om avtalet om val av domstol är ogiltigt. I fråga om rättslig handlingsförmåga ansågs det dock för ambitiöst att fastställa en enhetlig lagvalsregel för alla konventionsstater. Enligt artikel 6 b ska den domstol vid vilken talan väcktes även tillämpa den rätt som anges i dess egna lagvalsregler för att bedöma den rättsliga handlingsförmågan.¹⁹⁰ Eftersom bristande rättslig handlingsförmåga även gör avtalet ogiltigt enligt artikel 6 a innebär detta att frågan om rättslig handlingsförmåga avgörs *både* av gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns *och* av gällande rätt i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns.¹⁹¹ Om, enligt gällande rätt i någon av dessa stater, en part saknar befogenhet att ingå avtalet ska den domstol vid vilken talan väcktes inte vara skyldig att avbryta eller avvisa förfarandet.

151. **Det tredje undantaget (första delen): uppenbar orättvisa.** Det tredje undantaget ska tillämpas när avtalets genomförande skulle leda till en "uppenbar orättvisa" eller

¹⁸⁸ I artikel 6 b och 9 b avses med "part" en av de ursprungliga parterna i avtalet om val av domstol, inte någon annan person som är part i förfarandet.

¹⁸⁹ Se punkt 125 ovan.

¹⁹⁰ I förfaranden som rör erkännande eller verkställighet ska den anmodade domstolen även tillämpa sina egna lagvalsregler när den avgör frågor om rättslig handlingsförmåga enligt artikel 9 b, se nedan punkt 184.

¹⁹¹ Se protokoll nr 8 från det tjugonde mötet, utskott II, punkt 50–59.

stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns. I vissa rättssystem anses den andra frasen även omfatta den första frasen. Jurister inom sådana system skulle betrakta det som självklart att ett avtal som leder till en uppenbar orättvisa per automatik innebär att avtalet står i strid med grunderna för rättsordningen. I sådana rättssystem är den första frasen eventuellt överflödig. I andra rättssystem avser begreppet grunderna för rättsordningen emellertid allmänna – och allmänhetens – intressen snarare än en enskild persons intressen, inbegripet en parts intressen. Därför är båda fraserna nödvändiga.

152. Frasen ”uppenbar orättvisa” skulle kunna tillämpas på det undantagsfall där en av parterna inte kan få en rättvis rättegång i den utländska staten, kanske på grund av förutfattade meningar eller korruption, eller om det finns andra särskilda skäl som hindrar just den parten från att väcka talan eller försvara sig i den valda domstolen. Den uppenbara orättvisan kan även avse de särskilda omständigheter under vilka avtalet ingicks – t.ex. om avtalet var ett resultat av ett bedrägeri. Standarden är tänkt att vara hög. Enligt denna bestämmelse får en domstol inte bortse från ett avtal om val av domstol enbart på grund av att det inte är bindande enligt nationell rätt.

153. **Det tredje undantaget (andra delen): grunderna för rättsordningen.** Frasen ”stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns” är tänkt att sätta en hög tröskel. Den hänvisar till grundläggande normer eller principer i den staten. Domstolen får inte pröva ett mål enbart för att den valda domstolen eventuellt, rent tekniskt, bryter mot en obligatorisk bestämmelse i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns.¹⁹² Precis som när det gäller uppenbar orättvisa är standarden tänkt att vara hög. Enligt denna bestämmelse får en domstol inte bortse från ett avtal om val av domstol enbart på grund av att det inte är bindande enligt nationell rätt.

154. **Det fjärde undantaget: oförmåga att genomföra avtalet.** Det fjärde undantaget ska tillämpas när det är rimligt att anta att avtalet inte kan fullgöras av särskilda skäl som ligger utanför parternas kontroll. Detta undantag är tänkt att tillämpas då det inte går att väcka talan vid den valda domstolen. Det behöver inte vara helt omöjligt, men det måste röra sig om en exceptionell situation. Ett exempel är om det pågår ett krig i den berörda staten och domstolarna i landet inte fungerar. Ett annat exempel är om den valda domstolen inte längre finns, eller har genomgått sådana grundläggande förändringar att den inte längre kan betraktas som samma domstol. Undantaget kan ses som en tillämpning av doktrinen om fullgörelsehinder (eller liknande doktriner), enligt vilken ett avtal upphör att gälla om det, på grund av en oförutsedd och grundläggande

ändring av relevanta omständigheter efter det att avtalet ingåtts, inte längre går att fullgöra avtalet.¹⁹³

155. **Det femte undantaget: målet prövas inte.** Det femte undantaget ska tillämpas när den valda domstolen har beslutat att inte pröva målet. Det går att hävda att detta täcks av det fjärde undantaget, men det är tillräckligt annorlunda för att förtjäna en särskild behandling. Syftet är att undvika *déni de justice* (rättsvägran). Det måste vara möjligt för *någon* domstol att pröva målet.

156. **Överföring av målet.** Som vi förklarat ovan¹⁹⁴ påverkar artikel 5 inte bestämmelser om intern fördelning av behörighet bland domstolarna i en konventionsstat. Enligt artikel 5.3 b kan domstolarna i en konventionsstat således överföra ett mål från den domstol vid vilken talan väcktes till en annan domstol i samma konventionsstat. Om avtalet om val av domstol innehåller en allmän hänvisning till domstolarna i staten i fråga (t.ex. ”domstolarna i Sverige”), får en överföring av målet till en annan domstol i den staten inga konsekvenser för tillämpningen av artikel 6. Domen meddelas fortfarande av den valda domstolen, och artikel 6 e är därför inte tillämplig. Om avtalet om val av domstol däremot innehåller en hänvisning till en specifik domstol i den staten (t.ex. ”Stockholms tingsrätt”) innebär en överföring av målet till en annan domstol i samma stat att artikel 6 e är tillämplig, eftersom den valda domstolen (Stockholms tingsrätt) i så fall har beslutat att inte pröva målet.

157. **Exempel 1.** Skillnaden blir tydligare om vi ger två exempel.¹⁹⁵ I det första exemplet väljer parterna ”domstolarna i Sverige”. En part väcker talan vid Stockholms tingsrätt, och den domstolen överför målet till Göteborgs tingsrätt. Eftersom även den domstolen är en domstol i Sverige räknas den som den valda domstolen. Följaktligen går det inte att säga att den valda domstolen har beslutat att inte pröva målet. Artikel 6 e är inte tillämplig. Om en av parterna sedan väcker talan i samma mål vid en domstol i Ryssland skulle den ryska domstolen enligt artikel 6 därför vara skyldig att avbryta eller avvisa målet.

158. **Exempel 2.** Om parterna däremot hade valt ”Stockholms tingsrätt” och den domstolen, när talan väcktes vid den, hade överfört målet till Göteborgs tingsrätt, hade den valda domstolen beslutat att inte pröva målet. Artikel 6 e hade varit tillämplig. Göteborgs tingsrätt hade inte varit den valda domstolen. Om en av parterna sedan hade väckt talan i Ryssland hade artikel 6 inte hindrat den ryska domstolen från att pröva målet.¹⁹⁶

159. Om den domstol som målet har överförts till har meddelat dom avgör artiklarna 8 och 9 huruvida den domen måste erkännas och verkställas i andra konventionsstater. Om en domstol med stöd av artikel 8.5 andra meningen har rätt att vägra att erkänna eller

¹⁹² Här inbegriper ”grunderna för rättsordningen” de internationella grunderna för rättsordningen i den berörda staten, se protokoll nr 9 från mötet i det särskilda utskottet för domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område (den 21–27 april 2004), s. 1–3.

¹⁹³ Enligt tysk rätt kan avtalet t.ex. omfattas av doktrinen om *Wegfall der Geschäftsgrundlage*.

¹⁹⁴ Se nedan, punkt 139 och följande punkter.

¹⁹⁵ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

¹⁹⁶ Den kan eventuellt besluta att den enligt gällande nationell rätt måste avsäga sig behörigheten (doktrinen om *litispensens*).

verkställa domen från en domstol till vilken den valda domstolen har överfört målet hindrar artikel 6 inte denna domstol från att själv pröva målet om artikel 6 e är tillämplig.

Artikel 7 Interimistiska säkerhetsåtgärder

160. I artikel 7 anges att interimistiska säkerhetsåtgärder inte omfattas av konventionen. Konventionen varken kräver eller utesluter att en domstol i en konventionsstat beviljar, vägrar eller avslutar interimistiska säkerhetsåtgärder, och den påverkar heller inte huruvida en part kan begära sådana åtgärder. Det rör sig främst om interimistiska (tillfälliga) åtgärder för att skydda en av parterna, i väntan på att den valda domstolen meddelar sin dom.¹⁹⁷ Åtgärder som beviljats efter domen kan också omfattas om avsikten är att underlätta verkställigheten. Ett uppenbart exempel är ett beslut om att frysa svarandens tillgångar. Ett annat exempel är ett interimistiskt förbudsföreläggande som hindrar svaranden från att göra något som påstås åsidosätta kändens rättigheter. Ett tredje exempel är ett beslut om framläggande av bevis som kan användas i rättegången vid den valda domstolen. Syftet med alla dessa åtgärder är att stödja avtalet om val av domstol genom att göra det mer effektivt. Åtgärderna bidrar därför till att uppfylla syftet med konventionen. Trots det faller de utanför konventionens tillämpningsområde.

161. En domstol som beviljar en interimistisk åtgärd gör detta i enlighet med gällande nationell rätt. Konventionen kräver inte att en sådan åtgärd ska beviljas, men den hindrar inte heller domstolen från att bevilja en sådan åtgärd. Domstolar i andra konventionsstater är inte skyldiga att erkänna eller verkställa åtgärden. Det finns dock inte något som hindrar dem från att göra detta. Det beror helt på gällande nationell rätt.

162. Det säger sig självt att den domstol som anvisas i avtalet om val av domstol kan bevilja vilken interimistisk åtgärd som helst som den finner lämplig. Om en interimistisk åtgärd – t.ex. ett föreläggande – som beviljats av den domstolen senare blir permanent kan den verkställas i andra konventionsstater i enlighet med konventionen.¹⁹⁸ Om åtgärden bara är tillfällig utgör den inte en ”dom” i den mening som avses i artikel 4.1.¹⁹⁹ I så fall kan domstolar i andra konventionsstater verkställa åtgärden i enlighet med sin egen lag, men domstolarna skulle inte vara skyldiga att verkställa åtgärden enligt konventionen.

163. Om det efter det att den valda domstolen har meddelat dom²⁰⁰ väcks en talan om erkännande eller verkställighet av den domen i en konventionsstat i vilken interimistiska åtgärder har beviljats är den anmodade staten enligt artikel 8 skyldig att upphäva de interimistiska åtgärderna (om de fortfarande är i kraft) i den utsträckning dessa är oförenliga med den anmodade statens skyldigheter

enligt konventionen. Om en annan domstol än den valda domstolen till exempel fattar ett beslut om att frysa tillgångar för att skydda en rättighet som kändens åberopat, men den valda domstolen finner att kändens inte har någon sådan rättighet, måste den domstol som fattade beslutet om att frysa tillgångar upphäva detta beslut om den valda domstolens dom omfattas av erkännande enligt konventionen och den domstol som beviljade beslutet om att frysa tillgångar anmodas att erkänna domen.

Artikel 8 Erkännande och verkställighet

164. Artikel 8 är den tredje s.k. nyckelbestämmelsen i direktivet. I denna anges att en dom som meddelats av en domstol i en konventionsstat som valts enligt ett exklusivt avtal om val av domstol måste erkännas och verkställas i andra konventionsstater.²⁰¹ Det första och viktigaste villkoret för erkännande och verkställighet är därför att det finns ett exklusivt avtal om val av domstol som anvisar ursprungsdomstolen, vilken måste vara belägen i en konventionsstat.²⁰² Det är inte nödvändigt att domstolen faktiskt grundade sin behörighet på avtalet. Artikel 8 omfattar även situationer där ursprungsdomstolen, även om den anvisats i ett exklusivt avtal om val av domstol, grundade sin behörighet på någon annan behörighetsgrund, t.ex. svarandens hemvist.

165. **Omprövning i sak.** Artikel 8.2 förbjuder en ny sakprövning av domen (även om den tillåter den begränsade prövning som krävs för att tillämpa bestämmelserna i kapitel III i konventionen). Detta är en standardbestämmelse i denna typ av konventioner. Utan denna bestämmelse skulle utländska domar i vissa länder kunna omprövas av den anmodade domstolen på samma sätt som om den hade varit en appellationsdomstol som prövar ett överklagande från ursprungsdomstolen.

166. **Sakförhållanden.** I artikel 8.2 andra meningen anges att den anmodade domstolen är bunden av de sakförhållanden som ursprungsdomstolen grundat sitt avgörande på, såvida det inte är fråga om en tredsdom. Med ”behörighet” avses i denna bestämmelse behörighet enligt konventionen. Artikel 8.2 ska därför inte tillämpas om ursprungsdomstolen grundat sin behörighet på någon annan grund än avtalet om val av domstol. Om ursprungsdomstolen däremot grundat sin behörighet på avtalet om val av domstol kan bestämmelsen tillämpas på sakförhållanden som rör avtalets formella eller materiella giltighet, inklusive parternas befogenhet att ingå avtalet. När den anmodade domstolen t.ex. tillämpar artikel 8.1 och är tvungen att fastställa huruvida ursprungsdomstolen ”valts enligt ett exklusivt avtal om val av domstol” måste den således godta de sakförhållanden som ursprungsdomstolen fastställt. Den behöver emellertid inte godta domstolens rättsliga bedömning av sakförhållandena. Om ursprungsdomstolen t.ex. fann att

verkställa en dom om ersättning för ideell skada om detta inte är möjligt enligt den statens rättsordning. Trots det ska staten ge den utländska domen största möjliga verkan enligt nationell rätt. Se punkt 89 ovan.

²⁰² Den situation då den valda domstolen överför målet till en annan domstol i samma konventionsstat behandlas i artikel 8.5.

¹⁹⁷ Åtgärden kan beviljas antingen före eller efter det att förfarandet har inletts vid den valda domstolen.

¹⁹⁸ Artikel 8.

¹⁹⁹ Se punkt 116 ovan.

²⁰⁰ Vi påminner om att enligt artikel 4.1 i konventionen avses med ”dom” ett avgörande i sak.

²⁰¹ Enligt den allmänna uppfattningen vid det diplomatiska mötet är en konventionsstat emellertid inte skyldig att

avtalet om val av domstol hade ingåtts med hjälp av elektroniska kommunikationsmedel som uppfyller kraven i artikel 3 c ii är den anmodade domstolen bunden av konstaterandet att avtalet ingicks med elektroniska kommunikationsmedel. Trots det får den besluta att samtliga krav i artikel 3 c ii inte är uppfyllda, eftersom åtkomsten inte var tillräckligt omfattande för att uppfylla kraven i artikel 3 c ii. Samma regel gäller frågan om befogenhet i artikel 9 b. Den anmodade domstolen är bunden av de sakförhållanden som ursprungsdomstolen grundat sitt avgörande på, men ska bedöma dessa sakförhållanden i enlighet med gällande nationell rätt.²⁰³

167. Situationen ser annorlunda ut när det gäller de grunder för att vägra erkänna en dom som anges i artikel 9 c, 9 d och 9 e. Dessa rör inte behörighet enligt konventionen, utan grunderna för rättsordningen och processuell rättvisa. Den anmodade domstolen måste således vara i stånd att, i enlighet med dessa led, själv avgöra huruvida svaranden delgavs, huruvida det förekom processbedrägeri eller huruvida rättegången var rättvis. Om domaren vid ursprungsdomstolen slår fast att han inte har tagit emot någon muta kan detta t.ex. inte vara bindande för den anmodade domstolen.²⁰⁴

168. Samma sak gäller för processuell rättvisa enligt artikel 9 e. Anta att svaranden motsätter sig erkännande och verkställighet grundat på att förfarandet är oförenligt med grundläggande principer om processuell rättvisa i den anmodade staten. Svaranden gör gällande att han inte kunde vända sig till ursprungsdomstolen för att försvara sig mot talan eftersom han riskerade att fängslas av politiska skäl. Att ursprungsdomstolen funnit att detta inte stämmer kan inte vara bindande för den anmodade domstolen. I frågor som rör processuell rättvisa måste den anmodade domstolen själv kunna fatta beslut.

169. Detta leder till följande slutsats: ursprungsdomstolens avgörande av målet i sak kan inte omprövas av den anmodade domstolen (oavsett om det rör sig sak- eller rättsfrågor), ursprungsdomstolens beslut om giltigheten av och tillämpningsområdet för ett avtal om val av domstol kan inte omprövas i den utsträckning de rör sakfrågor²⁰⁵ och ursprungsdomstolens beslut i fråga om grunderna för avslag enligt artikel 9 c, 9 d och 9 e är inte bindande för den anmodade domstolen, oavsett om de rör sak- eller rättsfrågor.

170. **”Erkännande och ”verkställighet”.** I artikel 8.3 anges att en dom ska erkännas endast om den har vunnit laga kraft i ursprungsstaten, och ska verkställas endast om

den är verkställbar i ursprungsstaten. Detta ger upphov till frågan om vad som skiljer erkännande och verkställighet. Med erkännande avses att den anmodade domstolen ger rättsverkan åt ursprungsdomstolens fastställande av rättigheter och skyldigheter. Om ursprungsdomstolen t.ex. har slagit fast att käranden hade, eller inte hade, en viss rättighet godtar den anmodade domstolen att så är fallet.²⁰⁶ Med verkställighet avses att den anmodade domstolen tillämpar de rättsliga förfaranden som står till dess förfogande för att se till att svaranden efterlever den dom som ursprungsstaten har meddelat. Om ursprungsdomstolen finner att svaranden måste betala käranden 1 000 euro ska den anmodade domstolen således se till att pengarna överlämnas till käranden. Eftersom detta skulle vara juridiskt oförsvarbart om svaranden inte var skyldig käranden 1 000 euro, måste ett beslut om verkställighet av domen av logiska skäl föregås eller åtföljas av ett erkännande av domen. Erkännande behöver däremot inte åtföljas eller efterföljas av verkställighet. Om ursprungsdomstolen t.ex. har funnit att svaranden inte är skyldig käranden några pengar räcker det för den anmodade domstolen att erkänna detta. Om käranden stämmer svaranden vid den anmodade domstolen en gång till beträffande samma fordran är erkännandet av den utländska domen därför tillräckligt för att avvisa talan.

171. Mot bakgrund av denna skillnad är det lätt att förstå varför artikel 8.3 anger att domen ska erkännas endast om den har vunnit laga kraft i ursprungsstaten. Att den har vunnit laga kraft innebär att den är giltig och kan verkställas. Om den inte har vunnit laga kraft är den inte ett giltigt fastställande av parternas rättigheter och skyldigheter. Om den inte har vunnit laga kraft i ursprungsstaten bör den därför inte erkännas i någon annan konventionsstat enligt konventionen. Om den inte längre har rättsverkan i ursprungsstaten bör den dessutom inte längre erkännas i någon annan konventionsstat enligt konventionen.²⁰⁷

172. Om domen inte kan erkännas i ursprungsstaten bör den inte heller erkännas någon annanstans enligt konventionen. Det är naturligtvis möjligt att domen har vunnit laga kraft i ursprungsstaten utan att vara verkställbar där. Verkställbarheten kan skjutas upp till dess att ett överklagande har prövats (antingen automatiskt eller efter ett domstolsbeslut). I så fall är det inte möjligt att verkställa domen i andra konventionsstater förrän tvisten har avgjorts i ursprungsstaten. Om domen inte längre är verkställbar i ursprungsstaten bör den dessutom inte senare verkställas i en annan konventionsstat enligt konventionen.²⁰⁸

²⁰³ När den anmodade domstolen tillämpar artikel 9 a är den emellertid inte bara bunden av fastställandet av sakförhållandena enligt artikel 8.2 utan även av ursprungsdomstolens (positiva) rättsliga bedömning av giltigheten av avtalet om val av domstol, se nedan punkt 182.

²⁰⁴ Samma sak gäller en appellationsdomstols konstaterande att domaren i första instans inte har gjort sig skyldig till korruption.

²⁰⁵ När den anmodade domstolen tillämpar artikel 9 a är den emellertid inte bara bunden av fastställandet av sakförhållandena enligt artikel 8.2 utan även av ursprungsdomstolens (positiva) rättsliga bedömning av giltigheten av avtalet om val av domstol, se nedan punkt 182.

²⁰⁶ Om ursprungsdomstolen meddelar en fastställelse om att det föreligger eller inte föreligger ett visst rättsförhållande mellan parterna godtar den anmodade domstolen den domen som ett avgörande av de frågor som den prövar.

²⁰⁷ Vid det nittonde diplomatiska mötet i juni 2001 infördes följande text, inom hakparenteser, i artikel 25 i 1999 års preliminära konventionsutkast. ”En dom i den mening som avses i punkt 1 ska erkännas från och med, och så länge som, den har rättsverkan i ursprungsstaten.” Tanken var att den nuvarande texten, som infördes av det tjugonde diplomatiska mötet i juni 2005, skulle ha samma innebörd.

²⁰⁸ Vid det nittonde diplomatiska mötet i juni 2001 infördes följande text, inom hakparenteser, i artikel 25 i 1999 års preliminära konventionsutkast. ”En dom i den mening som

173. **Domar som överklagats.** I artikel 8.4 anges att erkännande eller verkställighet kan skjutas upp eller avslås om domen har överklagats i ursprungsstaten eller om tidsfristen för ordinarie överklagande²⁰⁹ ännu inte har löpt ut.²¹⁰ Detta innebär att den anmodade domstolen får skjuta upp eller avslå erkännande eller verkställighet om, och så länge som, domen kan upphävas eller ändras av en annan domstol i ursprungsstaten. Den anmodade domstolen är dock inte skyldig att göra detta.²¹¹ Vissa domstolar föredrar att verkställa domen.²¹² Om domen senare upphävs i ursprungsstaten återkallar den anmodade staten verkställigheten. Borgenären kan åläggas att ställa säkerhet för att se till att gäldenären inte påverkas negativt.

174. Artikel 8.4 ger den anmodade domstolen en valmöjlighet. Den kan antingen skjuta upp verkställighetsprocessen eller avslå verkställigheten av domen. Längre fram i artikeln anges dock att om den anmodade domstolen väljer det sistnämnda alternativet hindrar detta inte en ny ansökan om verkställighet när situationen i ursprungsstaten har klargjorts. Här betyder därför avslag samma sak som avvísning utan rättskraft.

175. **Överförda förfaranden.** I artikel 8.1 anges att domen måste ha meddelats av en domstol i en konventionsstat som valts enligt ett exklusivt avtal om val av domstol. Vi påminner om att artikel 5.3 b tillåter att ett mål överförs från den domstol vid vilken talan väcktes till en domstol i samma konventionsstat. Som vi förklarade ovan²¹³ är detta oproblematiskt om avtalet om val av domstol anvisade domstolarna i en konventionsstat i allmänna ordalag (t.ex. "domstolarna i Sverige"). Om avtalet emellertid anvisade en viss domstol (t.ex. "Stockholms tingsrätt") och den domstolen överför målet till en annan domstol (t.ex. Göteborgs tingsrätt) kommer en dom som meddelas av sistnämnda domstol inte att vara en

dom som meddelats av den anvisade domstolen. Domen uppfyller i så fall inte villkoren i artikel 8.1.

176. I artikel 8.5 anges emellertid att artikel 8 också ska tillämpas i fråga om domar som har meddelats av en domstol i en konventionsstat efter det att målet överförts²¹⁴ i enlighet med artikel 5.3. Tillämpningen av artikel 8 har således utvidgats för att även täcka in sådana fall. I artikel 8.5 anges emellertid även att om den valda domstolen haft befogenhet att efter eget skön besluta att överföra målet till en annan domstol, finns det möjlighet att vägra erkännande eller verkställighet gentemot en part som invänt mot överföringen inom fastställd tid i ursprungsstaten. När detta förbehåll är tillämpligt gäller inte längre den utvidgade tillämpningen av artikel 8.

177. Förbehållet gäller dock bara om den valda domstolen haft befogenhet att efter eget skön besluta att överföra målet. I vissa länder är det under vissa omständigheter obligatoriskt att göra en överföring, och den valda domstolen har inget utrymme för skönsmässig bedömning. Förbehållet gäller inte i sådana fall. I andra länder har dock den domstol vid vilken talan väcktes befogenhet att efter eget skön besluta att överföringen ska eller inte ska göras. Överföringen sker ofta för att underlätta för parter och vittnen, och i rättvisans intresse.²¹⁵ I sådana fall har parterna i regel rätt att invända mot överföringen, och domstolar i andra konventionsstater är inte skyldiga att erkänna eller verkställa domen mot en part som inom den fastställda fristen har invänt mot överföringen.²¹⁶ Å andra sidan innebär konventionen naturligtvis inte att andra konventionsstater är skyldiga att vägra att erkänna eller verkställa domen.

178. **Exempel 1.** Käranden väcker talan vid den valda domstolen, och svaranden begär en överföring till en domstol som inte har valts som behörig domstol. Käranden

avses i föregående punkter ska vara verkställbar från och med, och så länge som, den är verkställbar i ursprungsstaten." Tanken var att den nuvarande texten, som infördes av det tjugonde diplomatiska mötet i juni 2005, skulle ha samma innebörd.

²⁰⁹ "Ordinarie överklagande" är ett okänt begrepp i de flesta länder som tillämpar *common law*. Det omfattar alla former av överklagande. För en diskussion, se Peter Schlossers rapport om konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde till konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT 1979 C 59, s. 71, punkterna 195–204).

²¹⁰ I verkställighetsmål tillämpas denna bestämmelse endast om verkställigheten av domen inte har skjutits upp i ursprungsstaten på grund av ett överklagande. Om verkställigheten har skjutits upp ska bestämmelsen i artikel 8.3 tillämpas, se punkt 171 ovan. När det gäller erkännande, se punkt 171 ovan.

²¹¹ Ett tecken på detta är användningen av "kan" i stället för "skall" i artikel 8.4. I vissa rättssystem räcker detta för att göra det möjligt för domstolarna att utöva sin befogenhet att efter eget skön besluta om att skjuta upp eller avslå erkännande. I rättssystem där så inte är fallet kan det antas lagstiftning för att göra det möjligt för domstolar att utöva sin befogenhet att fatta beslut efter eget skön i denna fråga. Den befogenhet att fatta beslut efter eget skön som är tillåten enligt artikel 8.4 kan även utövas av lagstiftaren. I så fall anges det i själva lagstiftningen om, och i så fall under vilka omständigheter, domstolar ska skjuta upp eller avslå ett erkännande.

²¹² Detta förutsätter att domen fortfarande är verkställbar i ursprungsstaten.

²¹³ Punkt 156–158.

²¹⁴ I artiklarna 5 och 8 används "överföring" i ordets allmänna betydelse, och detta ska inte ses som en hänvisning till den befintliga terminologin i något nationellt rättssystem. Överföring tillämpas när prövningen av ett mål som har inletts i en domstol flyttas till en annan domstol. Detta kan ske efter ett beslut från den domstol vid vilken talan först väcktes (t.ex. "transfer" såsom denna term används i Förenta staternas federala förfarande) eller efter ett beslut av den domstol till vilken målet flyttats (t.ex. "removal" såsom denna term används i Förenta staternas federala förfarande).

²¹⁵ Se, exempelvis, den bestämmelse som gör det möjligt att i Förenta staterna överföra ett mål från en federal distriktsdomstol till en annan federal distriktsdomstol: 28 United States Code § 1404(a).

²¹⁶ Om en part invänder mot överföringen, men inte den andra parten, är det inte obligatoriskt att erkänna och verkställa domen mot den förstnämnda parten, men däremot mot den sistnämnda parten. Allt beror således på om det var den vinnande eller förlorande parten som invände. Vid det diplomatiska mötet enades man om att om rättsverkan hos den dom som ska erkännas eller verkställas i enlighet med lagstiftningen i vissa länder inte kan delas upp i två delar, en gentemot part A (den part som har invänt mot överföringen och som begär att domen ska erkännas och verkställas) och en gentemot part B (den part som inte har invänt mot överföringen och den som begär om erkännande och verkställighet riktas mot), kan domen i sin helhet erkännas eller verkställas enligt artikel 8.5.

invänder mot detta, men överföringen görs. Den domstol som överföringen görs till dömer till svarandens fördel och förpliktar käranden att bära rättegångskostnaderna. Ett sådant avgörande måste inte erkännas eller verkställas mot käranden enligt konventionen.

179. **Exempel 2.** Käranden väcker talan vid den valda domstolen, och svaranden begär en överföring till en domstol som inte har valts som behörig domstol. Käranden invänder mot detta, men överföringen görs. Den domstol som överföringen görs till dömer till kärandens fördel och tilldömer honom skadestånd. Domen omfattas av erkännande och verkställighet enligt konventionen.

180. **Exempel 3.** Käranden väcker talan vid den valda domstolen, och den valda domstolen överför på eget initiativ målet till en domstol som inte har valts som behörig domstol. Svaranden invänder mot överföringen, men inte käranden. Den domstol som överföringen görs till dömer till kärandens fördel och tilldömer honom skadestånd. Domen måste inte erkännas eller verkställas mot svaranden enligt konventionen.

181. Slutligen bör det framhållas att förbehållet i artikel 8.5 endast gäller om domen inte meddelades av den anvisade domstolen. Om den domstol som målet överfördes till även räknas som den anvisade domstolen – exempelvis om avtalet om val av domstol i allmänna ordalag anvisade domstolarna i ursprungsstaten ("domstolarna i Sverige"), utan att specificera en viss domstol – ska artikel 8.5 inte tillämpas. Domen anses i så fall ha meddelats av den anvisade domstolen och omfattas av artikel 8.1. I ett sådant fall är det inte möjligt att inte erkänna eller verkställa domen med motiveringen att målet har överförts.

Artikel 9   Avslag på ansökan om erkännande eller verkställighet

182. **Sju undantag.** Medan artikel 8 fastställer principen för erkännande och verkställighet anger artikel 9 undantag till denna princip. Det finns sju undantag, vilka anges i leden a–f.²¹⁷ Om något av undantagen är tillämpligt innebär inte konventionen att den anmodade staten är skyldig att erkänna eller verkställa domen, även om

konventionen inte hindrar staten från att göra detta.²¹⁸

183. **Det första undantaget: ogiltighet.** De två första undantagen har samma innehåll som undantagen i artikel 6 a och 6 b. I artikel 9 a anges att en ansökan om erkännande eller verkställighet får avslås om avtalet är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen är belägen.²¹⁹ Det tilläggs dock "såvida inte den valda domstolen har fastställt att avtalet är giltigt", vilket innebär att den anmodade domstolen inte får ersätta sin dom med domen från den valda domstolen.²²⁰ Syftet med detta är att undvika att olika konventionsstater fattar motstridiga beslut om avtalets giltighet. Alla konventionsstater skyldiga att tillämpa rätten i den stat där den valda domstolen är belägen, och på den punkten måste de respektera alla beslut av den domstolen.

184. **Det andra undantaget: bristande rättslig handlingsförmåga.** Det andra undantaget, som anges i artikel 9 b, följer ordalydelsen i artikel 6 b. I både artikel 9 b och artikel 6 b anges att befogenheten fastställs enligt gällande rätt i domstolslandet (inklusive dess lagvalsregler). Det rör sig emellertid om olika domstolar. I artikel 6 b rör det sig om den domstol vid vilken talan väcktes, medan det i artikel 9 b rör sig om den domstol som anmodas att erkänna eller verkställa den valda domstolens dom. Som vi påpekade ovan ansågs det för ambitiöst att försöka skapa enhetliga lagvalsregler i fråga om rättslig handlingsförmåga. Vad som sägs i punkt 150 ovan, gäller även här. Eftersom bristande rättslig handlingsförmåga även gör avtalet ogiltigt enligt artikel 9 a innebär detta att frågan om rättslig handlingsförmåga avgörs både av gällande rätt i den stat där den valda domstolen finns och av gällande rätt i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns. Avtalet om val av domstol är ogiltigt om en part²²¹ saknar befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i någon av dessa stater.²²²

185. **Det tredje undantaget: delgivning.** Det tredje undantaget, som anges i artikel 9 c, innebär att en ansökan om erkännande får avslås om svaranden inte har delgetts på rätt sätt.²²³ Två villkor måste vara uppfyllda. Det första anges i artikel 9 c i och rör svarandens intressen. Det andra anges i artikel 9 c ii och rör delgivningsstatens intressen.²²⁴

²¹⁷ För andra undantag, se artiklarna 8.5, 10 och 11. Se även artikel 20.

²¹⁸ Ett tecken på detta är användningen av "får" i stället för "skall" i inledningsfrasen till artikel 9. I vissa rättssystem räcker detta för att göra det möjligt för domstolarna att utöva sin befogenhet att efter eget skön besluta om att skjuta upp eller avslå erkännande. När så inte är fallet kan den berörda staten anta lagstiftning med bestämmelser om, och i så fall under vilka omständigheter, sådana domar bör erkännas och verkställas – naturligtvis inom de tillåtna tidsfristerna enligt artikel 9. I diskussionen om artikel 9 påminner vi om att denna rapport endast behandlar erkännande och verkställighet enligt konventionen, inte erkännande och verkställighet enligt nationell rätt.

²¹⁹ Gällande rätt i den stat där den valda domstolen är belägen inbegriper den statens lagvalsregler, se punkt 125 ovan.

²²⁰ Den omständigheten att ursprungsstaten har meddelat dom innebär inte nödvändigtvis att den ansåg att avtalet om val av domstol var giltigt. Den kan ha förklarat sig behörig enligt någon annan nationell rättsgrund.

²²¹ I artikel 6 b och 9 b avses med "part" en av de ursprungliga parterna i avtalet om val av domstol, inte någon annan person som är part i förfarandet.

²²² Se protokoll nr 8 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 50–59.

²²³ Med begreppet "delgivning" avses i artikel 9 c den allmänna, faktiska betydelsen av ordet. Det är inte ett tekniskt, juridiskt begrepp.

²²⁴ Artikel 9 c behandlar enbart huruvida den anmodade domstolen får avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet av domen. Ursprungsdomstolen ska tillämpa sina egna processrättsliga bestämmelser, inklusive internationella konventioner om delgivning av handlingar som den berörda staten omfattas av och som är tillämpliga på sakförhållandena i målet. Dessa regler, enligt vilka det eventuellt krävs att delgivningen ska ske i enlighet med gällande rätt i den stat där delgivningen äger rum, påverkas inte av artikel 9 c. Förutom i den begränsade utsträckning som anges i artikel 9 c ii får den anmodade domstolen dock inte avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet av domen med motiveringen att delgivningen inte skedde i enlighet med gällande rätt i den stat där den ägde rum, i

186. **Skydd av svaranden.** I artikel 9 c i föreskrivs ett rent faktiskt test²²⁵ för att se till att svaranden delgavs på rätt sätt. Det anges att en ansökan om erkännande eller verkställighet av domen får avslås om den handling varigenom förfarandet inleddes eller en likvärdig handling, inklusive de viktigaste uppgifterna om kravet, inte delgetts svaranden i rätt tid och på ett sådant sätt att vederbörande haft möjlighet att förbereda sitt försvar. På grund av ordet "såvida" i artikel 9 c i gäller denna regel emellertid inte om svaranden infunnit sig vid ursprungsdomstolen och lagt fram sin sak utan att göra gällande brister i delgivningen, även om han inte hade tillräckligt med tid för att förbereda sitt försvar ordentligt. Syftet med detta är att hindra svaranden från att ta upp sådana frågor under verkställighetsfasen som han eller hon kunde ha tagit upp i det ursprungliga förfarandet. I en sådan situation skulle den uppenbara lösningen vara att ansöka om att skjuta upp verkställigheten. Om svaranden underlåter att inge en sådan ansökan bör svaranden inte ha rätt att åberopa bristande delgivning som grund för att avslå ansökan om erkännande eller verkställighet.²²⁶

187. **Skydd av delgivningsstaten.** Många stater, inklusive de viktigaste *common law*-länderna, har inga invändningar mot att en utländsk stämning delges på deras territorium utan att deras myndigheter deltar. De ser det enbart som ett sätt att förmedla information. Om en utländsk jurist vill delge en stämning i England kan han flyga till England, ta en taxi till svarandens bostad, knacka på och ge svaranden stämningen. Han har inte gjort något fel. Andra länder har en annan uppfattning. De anser att delgivningen av en stämning är en självständig (officiell) handling och anser att delgivningen av en utländsk stämning på deras territorium utan deras tillåtelse innebär en kränkning av deras suveränitet. Tillåtelse ges vanligtvis genom ett internationellt avtal där det anges vilket förfarande som ska tillämpas.²²⁷ Sådana stater är ovilliga att erkänna en utländsk dom om stämningen delgavs på ett sätt som de anser kränker deras suveränitet. Artikel 9 c ii tar hänsyn till den aspekten genom att ange att den anmodade staten får avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet av domen om stämningen delgetts svaranden i den anmodade staten på ett sätt som är oförenligt med den statens grundläggande principer för delgivning. Till skillnad från andra grunder för att avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet gäller artikel 9 c ii enbart erkännande och verkställighet i den stat där delgivningen ägde rum.

---

enlighet med gällande rätt i ursprungsstaten eller i enlighet med internationella konventioner om delgivning av handlingar.

²²⁵ Se protokollet från det tjugonde mötet, utskott II: protokoll nr 9, punkt 98, protokoll nr 11, punkt 27, och protokoll nr 24, punkt 28.

²²⁶ Denna regel gäller inte om det inte gick att bestrida delgivningen i ursprungsdomstolen.

²²⁷ Haagkonventionen av den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur är det främsta exemplet. Se även rådets förordning (EG) nr 1348/2000 av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (EGT L 160, 30.6.2000, s. 37).

188. **Det fjärde undantaget: bedrägeri.** Det fjärde undantaget, som anges i artikel 9 d, ska tillämpas om domen har erhållits genom processbedrägeri.²²⁸ Bedrägeri är avsiktlig oärlighet eller avsiktliga fel. Exempel på detta är om kändanden avsiktligt delger, eller låter delge, stämningen på fel adress, om kändanden avsiktligt ger svaranden felaktig information om när och var förhandlingen ska äga rum eller om någon av parterna försöker korrumpiera en domare, en jurymedlem eller ett vittne, eller avsiktligt döljer central bevisning.

189. **Det femte undantaget: grunderna för rättsordningen.** Det femte undantaget, som anges i artikel 9 e, ska tillämpas om erkännande eller verkställighet skulle stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den anmodade staten, inklusive situationer där specifika förfaranden som föregått domen är oförenliga med grundläggande principer om processuell rättvisa i den staten. Syftet med den första delen är att sätta en hög standard i enlighet med bestämmelserna i artikel 6. Syftet med den andra delen är att rikta uppmärksamhet mot allvarliga processuella brister i det aktuella målet.²²⁹

190. Notera att de tre sista undantagen i hög grad överlappar varandra eftersom de alla, helt eller delvis, rör processuell rättvisa. Om exempelvis stämningen inte delgavs svaranden på grund av bedrägeri från kändandens sida och svaranden därför inte var medveten om att förfarandet inletts, hade det potentiellt gått att tillämpa vilket som helst av undantagen i artikel 9 c, 9 d och 9 e. Skälet till att processuell rättvisa betonas på detta sätt är att i vissa länder fastställs grundläggande principer om processuell rättvisa (även kallat korrekt rättsförfarande, naturlig rättvisa eller rätten till en rättvis rättegång) i landets författning.²³⁰ I sådana länder kan det strida mot författningen att erkänna en utländsk dom som har erhållits i förfaranden som på ett grundläggande sätt åsidosatt dessa principer.

191. **Det sjätte undantaget: oförenliga domar.** I artikel 9 f och 9 g behandlas situationer där det finns en konflikt mellan den dom som avses i ansökan om erkännande och verkställighet enligt konventionen och en annan dom som meddelats i ett mål mellan samma parter. Dessa undantag gäller om de två domarna är oförenliga. Undantagen i leden f och g fungerar dock på olika sätt.

192. Artikel 9 f avser fall där den oförenliga domen meddelades av en domstol i den anmodade staten. I en sådan situation har den domen företrädde, oavsett om den meddelades först. Den anmodade domstolen har rätt ge

²²⁸ Bedrägeri i sak kan eventuellt omfattas av undantaget för grunderna för rättsordningen i artikel 9 e. Konventionen behandlar processbedrägeri som en separat grund för att avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet eftersom det kan finnas rättssystem där grunderna för rättsordningen inte kan åberopas vid processbedrägeri.

²²⁹ Syftet med den andra delen är inte att begränsa den första delen. Grunderna i rättsordningen, såsom dessa förstås i konventionen, begränsas inte till processuella frågor. De aktuella rättsfrågorna måste dock vara av grundläggande betydelse för den anmodade staten.

²³⁰ För Europa, se artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, för Amerikas Förenade stater se det fjärde och det fjortonde tillägget till den amerikanska konstitutionen. Många länder har liknande bestämmelser.

företrädare åt en dom från en domstol i sin egen stat, även om den domen meddelades efter den dom som omfattas av avtalet om val av domstol. För att denna bestämmelse ska gälla måste det röra sig om samma parter, men det behöver inte röra sig om samma grund.

193. Artikel 9 g avser en situation där båda domarna meddelades av utländska domstolar. I en sådan situation får en domstol vägra erkänna och verkställa den dom som meddelades i enlighet med avtalet om val av domstol endast om följande villkor är uppfyllda: för det första måste domen enligt avtalet om val av domstol ha meddelats efter den motstridiga domen, för det andra måste parterna vara samma²³¹, för det tredje måste grunden vara samma och för det fjärde måste den motstridiga domen uppfylla de villkor som krävs för att den ska kunna erkännas i den anmodade staten.

Artikel 10 Prejudiciella frågor

194. **Estoppel och utländska domar.** En domstol är ofta tvungen att ge ett preliminärt svar på olika faktiska eller rättsliga frågor innan den kan meddela dom rörande kärandens fordran. I en talan enligt ett patentlicensavtal kan domstolen exempelvis behöva avgöra huruvida patentet är giltigt. Detta är ett avgörande av en prejudiciell fråga. Ett sådant avgörande banar väg för den slutliga domen, i vilken det slås fast att svaranden är eller inte är skyldig att betala skadestånd till käranden. Det är uppenbart att den anmodade staten måste erkänna och, om det rör sig om ett betalningsföreläggande (dvs. betalning av en licensavgift eller ett skadestånd), verkställa denna slutliga dom (i den utsträckning domen meddelades inom ramen för ett avtal om val av domstol som omfattas av konventionen). Men är den enligt konventionen skyldig att erkänna avgörandet i den del som rör den prejudiciella frågan?

195. I *civil law*-länder är det normalt bara själva domslutet som har laga kraft (*dispositif* i Frankrike och dess motsvarigheter i andra rättssystem, exempelvis *Tenor* eller *Spruch* i Tyskland och Österrike). I *common law*-länder innebär den doktrin som på engelska omväxlande kallas *issue estoppel*²³², *collateral estoppel* eller *issue preclusion*²³³ att en domstol under vissa i omständigheter är skyldig att erkänna avgöranden av prejudiciella frågor som meddelats i en tidigare dom. Detta kan vara fallet både när ursprungsdomen meddelades av en domstol i samma stat och när den meddelades av en domstol i en annan stat.²³⁴ Enligt konventionen är det inte obligatoriskt att erkänna och verkställa sådana avgöranden, även om inget i konventionen hindrar konventionsstater från att erkänna avgörandena enligt nationell rätt.

196. **Avgöranden av prejudiciella frågor.** Artikel 10 rör frågor som avgörs som prejudiciella frågor.²³⁵ I artikel

10.1 anges att om en fråga som det hänvisas till i artikel 2.2 eller artikel 21 har upptagits som en prejudiciell fråga, ska avgörandet i den delen inte erkännas eller verkställas enligt konventionen. Mot bakgrund av vad som sades i föregående punkt kan denna bestämmelse ses som onödig. Vid avgöranden av frågor som faller utanför konventionens tillämpningsområde – framför allt giltigheten av vissa immateriella rättigheter – är frågan emellertid så viktig att man ansåg det önskvärt att införa ett snabbspår. Artikel 10.1 kompletterar därför artikel 2.3, i vilken det anges att förfaranden inte undantas från tillämpningsområdet för konventionen bara för att domstolen meddelar ett avgörande om en undantagen fråga som uppkommit som en prejudiciell fråga.

197. **Domar som grundas på en prejudiciell fråga.** Artikel 10.2 rör inte vägran att erkänna avgöranden av prejudiciella frågor, utan vägran att erkänna vissa domar eller delar av dessa som grundas på sådana avgöranden. Däremot anges en annan grund för att avslå en ansökan om erkännande än de grunder som anges i artikel 9. Det anges att erkännande eller verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, domen grundade sig på ett avgörande rörande en fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2.²³⁶ Detta undantag bör naturligtvis endast användas om den anmodade domstolen skulle avgöra den prejudiciella frågan på ett annat sätt. Även med denna begränsning förefaller detta vara ett svepande undantag. Det troligaste är att undantaget kommer att tillämpas på immateriella rättigheter, och på detta område omfattas det av en viktig begränsning (som anges i punkt 3).

198. **Förhandsavgöranden rörande giltigheten av immateriella äganderätter.** Utan de särskilda bestämmelserna i artikel 10.3 skulle artikel 10.2 bara kunna tillämpas när en dom från ursprungsdomstolen grundades på ett förhandsavgörande om giltighet. På en begäran av innehavarna av den immateriella äganderätten om största möjliga tydlighet, och eftersom frågan om oförenlighet tydligt kan definieras i fråga om immateriell äganderätt, beslutade man vid det diplomatiska mötet att behandla denna fråga i en särskild punkt. När en dom grundas på ett förhandsavgörande rörande giltigheten av en annan immateriell äganderätt än upphovsrätt eller en därtill knuten rättighet, innebär artikel 10.2 ytterligare en begränsning av artikel 10.3. Utöver de grunder som förtecknas i artiklarna 9 och 11 får erkännande och verkställighet vägras eller skjutas upp enligt artikel 10.2 endast om villkoren i artikel 10.3 är uppfyllda.

199. **Artikel 10.3 a.** Enligt artikel 10.3 a får erkännande eller verkställighet av en dom vägras om, och i den utsträckning som, domen om giltigheten av den immateriella äganderätten är oförenlig med en dom (eller ett beslut av en behörig myndighet såsom ett patentverk) som meddelats i den stat enligt vars lagstiftning den

²³¹ Detta gäller även enligt led f. Kravet att parterna måste vara samma är uppfyllt om de parter som är bundna av domarna är desamma även om parterna i målet är olika, exempelvis om en dom riktas mot en viss person och den andra domen riktas mot den personens efterträdare.

²³² Detta begrepp används i Förenade kungariket och de samväldesländer som tillämpar *common law*.

²³³ De två sistnämnda begreppen används båda i Förenta staterna.

²³⁴ Vad gäller de senare, se P. Barnett, *Res Judicata, Estoppel and Foreign Judgments*, Oxford University Press 2001.

²³⁵ För vad som avses med prejudiciell fråga, se punkt 194–195 ovan. Se även fotnot 77 ovan.

²³⁶ För vad som gäller om domen grundades på en fråga som undantas enligt artikel 21, se artikel 10.4 och nedan punkt 202.

immateriella äganderätten har uppkommit.²³⁷ Härigenom erkänns att domstolarna (eller andra myndigheter) i den staten, som kan vara den anmodade staten eller ett tredjeland, ska ha företräde. Det är bara om ursprungsstatens förhandsavgörande står i konflikt med en dom eller ett beslut från den staten som andra stater har rätt att vägra erkänna eller verkställa domen enligt artikel 10.2.

200. Det är lättare att förstå hur artikel 10.3 a fungerar om vi tar ett exempel.²³⁸ Anta att A stämmer B i stat X, och yrkar att B ska förpliktas att betala royalties enligt ett patentlicensavtal som innehåller en exklusiv klausul om val av domstol som ger behörighet till domstolarna i stat X. B svarar med att hävda att patentet är ogiltigt. Om vi antar att A har rätt att kräva royalties endast om patentet är giltigt är B:s påstående ett bra försvar, såvida B kan styrka påståendet. Domstolen måste därför avgöra patentets giltighet som en prejudiciell fråga. Låt oss anta att domstolen gör detta. Den meddelar dom till förmån för A till ett värde av 1 miljon dollar. A inleder sedan ett förfarande enligt konventionen för att verkställa denna dom i stat Y. Om det har meddelats en dom i patentets registreringsstat (som kan vara antingen stat Y, ett tredjeland eller stat Z), i vilken patentet har förklarats ogiltigt, skulle denna dom inte stå i konflikt med den faktiska domen i målet enligt konventionen – som endast slår fast att B måste betala A 1 miljon dollar – utan med förhandsavgörandet om att patentet var giltigt. Eftersom förhandsavgörandet utgör den logiska premiss som domen grundades på är de två domarna oförenliga, även om oförenligheten är av ett sekundärt slag. Syftet med artikel 10.3 är att tillåta (men inte förplikta) domstolarna i stat Y att vägra erkänna eller verkställa domen enligt konventionen under dessa omständigheter.

201. **Artikel 10.3 b.** Enligt artikel 10.3 b får erkännande eller verkställighet skjutas upp²³⁹ om förfaranden rörande giltigheten av den immateriella äganderätten pågår i den

stat enligt vars lagstiftning den immateriella äganderätten har uppkommit.²⁴⁰ Detta ger den anmodade domstolen befogenhet att vilandeförklara (avbryta) förfarandena rörande erkännande eller verkställighet i väntan på resultatet av förfarandena rörande giltigheten. Om domen rörande giltigheten är förenlig med ursprungsdomstolens dom får erkännande eller verkställighet inte vägras enligt artikel 10. Om domen är oförenlig är artikel 10.3 a tillämplig.

202. **Förhandsavgöranden i en fråga som är undantagen enligt artikel 21.** Artikel 10.4 är identisk med artikel 10.2, förutom att artikel 10.4 rör en dom som grundar sig på ett avgörande om en fråga som omfattas av undantag enligt en förklaring som den anmodade staten har lämnat enligt artikel 21. Denna punkt omfattas emellertid inte av den begränsning som anges i artikel 10.3. Det finns inte någon särskild regel beträffande förhandsavgöranden rörande giltigheten av en immateriell äganderätt.

Artikel 11 Skadestånd

203. Artikel 11 rör skadestånd. Artikel 11 gör det möjligt för den anmodade domstolen att vägra erkänna eller verkställa en dom om, och i den utsträckning som, tillerkännandet av skadestånd inte ersätter käranden för en faktisk förlust eller skada som denne har lidit. Motsvarande bestämmelse i 2004 års konventionsutkast var artikel 15, som innehöll mer detaljerade och komplexa formuleringar.²⁴¹ Vid 2005 års diplomatiska möte enades man om att stryka den artikeln och ersätta den med den enklare artikel 11. I förklaringen från den arbetsgrupp som utarbetade artikeln redogörs för skälen till detta.

204. I artikel 11 hänvisas till skadestånd som utdöms i avskräckande eller bestraffande syfte. Båda dessa begrepp betyder samma sak. De avser skadestånd som syftar till att bestraffa svaranden och avskräcka denne eller andra från

²³⁷ Om det rör sig om en registrerad rättighet är detta registreringsstaten eller den stat där registreringen anses ha ägt rum enligt villkoren i en internationell konvention.

²³⁸ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

²³⁹ I inledningsfrasen till artikel 10.3 hänvisas både till vägran och till uppskjutande. Vägran omfattas i regel av led a och uppskjutande av led b. Inte ens enligt led b kan emellertid den anmodade domstolen avvisa förfarandena om den inte hade befogenhet att skjuta upp dem, förutsatt att borgenären kan inleda nya förfaranden när frågan om giltighet har avgjorts.

²⁴⁰ Förfarandena kan pågå antingen vid den relevanta domstolen eller vid ett patentverk eller en liknande myndighet.

²⁴¹ Artikel 15 i 2004 års konventionsutkast, som det hänvisas till i punkt 205 nedan, har följande lydelse:

”Artikel 15 Skadestånd

1. En dom som tillerkänner icke-kompensatoriskt skadestånd, inbegripet skadestånd som utdöms i avskräckande eller bestraffande syfte, ska erkännas och verkställas i den utsträckning som en domstol i den anmodade staten kunde ha utdömt liknande eller jämförbart skadestånd. Ingenting i denna punkt ska hindra den anmodade domstolen från att erkänna och

verkställa domen enligt nationell rätt och tillerkänna ett skadestånd motsvarande upp till hela det skadestånd som utdömts av ursprungsdomstolen.

2. a) Erkännandet och verkställigheten kan begränsas till att avse ett lägre belopp om gäldenären, efter ett förfarande där borgenären har beretts möjlighet att yttra sig, visar den anmodade domstolen att under rådande omständigheter, inbegripet omständigheterna i ursprungsstaten, har ett alltför stort skadestånd tillerkänts.
b) Inte i något fall ska den anmodade domstolen erkänna eller verkställa domar till ett belopp som understiger det belopp som kunde ha tillerkänts i den anmodade staten under samma omständigheter, inbegripet omständigheterna i ursprungsstaten.

3. Vid tillämpningen av föregående punkter ska den anmodade domstolen ta hänsyn till om, och i vilken utsträckning, skadestånd som utdömts av ursprungsdomstolen syftar till att täcka rättegångskostnaderna.”

att begå liknande gärningar i framtiden. De kan jämföras med kompensatoriskt skadestånd, som har till syfte att kompensera käranden för den förlust som denne lidit, dvs. att återge käranden den ställning denna hade haft om den felaktiga gärningen inte hade ägt rum.

205. Vid 2005 års diplomatiska möte enades den arbetsgrupp som utarbetade artikel 11 om följande förklaring, som antogs av konferensen:²⁴²

- a) Låt oss starta *med en grundläggande och oomtvistad princip*. Domar som tillerkänner skadestånd faller inom tillämpningsområdet för konventionen. En dom som meddelats av en domstol som anvisats i ett exklusivt avtal om val av domstol som, helt eller delvis, tillerkänner käranden ett skadestånd ska därför erkännas och verkställas i samtliga konventionsstater enligt konventionen. Eftersom sådana domar inte skiljer sig från andra avgöranden som faller inom konventionens tillämpningsområde ska artikel 8 tillämpas utan begränsningar. Detta betyder *både* skyldigheten att erkänna och verkställa domar och *alla* grunder för att avslå en ansökan om erkännande och verkställighet.
- b) Under förhandlingarna har det blivit uppenbart att vissa delegationer har problem med domar som tillerkänner *skadestånd som överstiger kärandens faktiska förlust*. Skadestånd i bestraffande eller avskräckande syfte är ett bra exempel. Vissa delegationer ansåg att det undantag för erkännande och verkställighet som strider mot grunderna för rättsordningen som anges i artikel 9 e kunde lösa dessa problem. Andra klargjorde emellertid att detta inte var möjligt enligt deras snäva tolkning av vad som utgör grunderna för rättsordningen. Man kom därför överens om att det borde finnas *ytterligare en avslagsgrund för skadeståndsdömmar*. Detta är den *nya artikel 11*. I likhet med alla övriga avslagsgrunder bör denna bestämmelse tolkas och tillämpas så restriktivt som möjligt.
- c) Artikel 11 baseras på ett *skadestånds oomtvistade grundfunktion*, nämligen att ett skadestånd är tänkt att ersätta den faktiska förlusten. I den nya artikel 11.1 anges därför att erkännande och verkställighet av en dom kan vägras om, och i den utsträckning som, ”skadeståndet inte utgör ersättning för en faktisk förlust eller skada som den berörda parten har lidit”. Det bör påpekas att det rör sig om faktisk förlust eller skada (vilket framgår av användningen av ordet ”actual” i

den engelska texten). Även framtida förluster omfattas därför.

- d) Det betyder *inte* att den anmodade domstolen har rätt att undersöka huruvida den hade kunnat utdöma samma skadestånd. *Tröskeln är mycket högre*. Artikel 11 ska endast tillämpas när det av domen är *uppenbart* att skadeståndet överstiger den faktiska förlust eller skada som lidits. Detta gäller framför allt skadestånd i bestraffande eller avskräckande syfte. Tre typer av skadestånd nämns därför uttryckligen. I undantagsfall kan dock även skadestånd som ursprungsdomstolen inte karaktäriserar som kompensatoriskt omfattas av denna bestämmelse.
- e) I denna bestämmelse behandlas även ersättning för faktisk förlust eller skada som tillerkänts grundat på ett avtal mellan parterna (avtalsvite) eller enligt lag (lagstadgat skadestånd). I fråga om sådant skadestånd kan den anmodade domstolen endast vägra att erkänna och verkställa en dom om, och i den utsträckning som, skadeståndet har till syfte att bestraffa svaranden snarare än att ge en rättvisande bild av vad som utgör en lämplig ersättningsnivå.
- f) Det vore fel att fråga huruvida den anmodade domstolen ska tillämpa lagen i ursprungsstaten eller lagen i den anmodade staten. Artikel 11 innehåller ett självständigt begrepp. Det är naturligtvis den *anmodade domstolen* som *tillämpar* bestämmelsen, men tillämpningen medför *inte* automatiskt att lagen i den anmodade staten ska tillämpas.
- g) Erkännande och verkställighet får endast vägras i *den utsträckning* domen sträcker sig längre än den faktiska förlust eller skada som lidits. För de flesta delegationer är detta eventuellt redan en logisk följd av denna bestämmelses begränsade syfte. Det är dock bra att detta uttryckligen anges. På så sätt undviker man att det går att tillämpa ett synsätt som grundas på ”allt eller inget”, vilket vissa rättssystem tillämpar på det undantag som rör erkännande och verkställighet som strider mot grunderna för rättsordningen.
- h) Både punkt 1 och punkt 2 i den gamla artikel 15 innehöll mycket sofistikerade regler om hur stor del av det skadestånd som ursprungsstaten har tillerkänt som det *under alla omständigheter* var nödvändigt att

²⁴² Se protokoll nr 19 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 13 och 14. Arbetsgruppens medlemmar var delegater och företrädare för Australien, Österrike, Kanada, Kina, Europeiska gemenskapen, Tyskland, Japan, Nya Zeeland, Ryssland, Schweiz, Förenade kungariket och

Amerikas förenta stater. Ordförande var Gottfried Musger (Österrike). I den efterföljande texten har hänvisningarna till enskilda artiklar (som ursprungligen grundades på 2004 års konventionsutkast) ändrats så att de motsvarar numreringen i den slutliga konventionstexten.

erkänna och verkställa. Arbetsgruppen upplevde att detta kunde sända fel budskap. Artikel 11 innebär endast en möjlighet att pröva huruvida domen tillerkänner skadestånd som inte utgör ersättning för faktisk förlust. Någon annan omprövning av sakfrågan är inte möjlig. I likhet med alla andra avslagsgrunder ska denna grund endast tillämpas i undantagsfall. En uttrycklig bestämmelse hade varit att överarbeta texten och hade lagt för stor politisk vikt vid sådana fall.

- i) Artikel 11 innebär inte att domstolen är *skyldig* att vägra erkänna eller verkställa en dom. Detta är uppenbart av formuleringen – domstolen *får vägra* – och är förenligt med det allmänna synsättet i artikel 9. Bestämmelsen begränsar därför inte på något sätt erkännande och verkställighet av skadestånd enligt nationell rätt eller andra internationella rättsakter, och den möjliggör (men kräver inte) erkännande och verkställighet enligt konventionen. Än en gång upplevde arbetsgruppen att en uttrycklig bestämmelse hade varit att överarbeta texten och hade lagt för stor vikt vid frågan om skadestånd
- j) Artikel 11.2 är identisk med den gamla artikel 15.3. Inom ramen för artikel 11.1 kan det hävdas att skadestånd som syftar till att täcka rättegångskostnaderna inte utgjorde ersättning för en faktisk förlust. Från ett jämförande perspektiv är detta naturligtvis fel. Det är trots det rimligt att bestämmelsen innehåller en uttrycklig hänvisning till detta problem. Hänvisningen innehåller inte en bindande regel, utan det ska endast tas hänsyn till den omständigheten att ett skadestånd syftar till att täcka rättegångskostnaderna.
- k) Sammanfattningsvis är den nya artikel 11 kortare än den gamla artikel 15, den är mer i linje med de allmänna bestämmelserna i konventionen och den behandlar de faktiska problemen utan att lägga till komplexa och sofistikerade regler som kan missförstås. Arbetsgruppen föreslår därför att denna bestämmelse antas.”

Artikel 12 Förlikning

206. I artikel 12 anges att förlikningar som godkänts av en konventionsstats domstol som anvisas enligt ett exklusivt avtal om val av domstol, eller som har ingåtts

inför den domstolen under loppet av rättegången, och som i ursprungsstaten är verkställbar på samma sätt som en dom, ska verkställas på samma sätt som en dom.²⁴³ När en talan om verkställighet väcks måste den person som väcker talan lägga fram de handlingar som krävs för att styrka att förlikningen är verkställbar i ursprungsstaten på samma sätt som en dom.²⁴⁴

207. Förlikningar inför domstol på det sätt som avses här är okända i *common law*-länder.²⁴⁵ I Frankrike och andra *civil law*-länder utgör de avtal som ingås inför en domare och som innebär ett slut på tvisten mellan parterna, vanligtvis genom att de gör ömsesidiga eftergifter. Parterna inger sin överenskommelse till domaren som registrerar den som en officiell handling. Sådana överenskommelser har vanligtvis i vissa, eller till och med i alla, delar samma rättsverkan som en lagakraftvunnen dom. En förlikning skiljer sig från en s.k. *consent order* såsom detta begrepp används i *common law*-länder (ett beslut som fattas av domstolen med båda parter samtycke), eftersom en *consent order* är ett rättsligt bindande beslut och därför kan erkännas och verkställas som sådant enligt artikel 8. Å andra sidan skiljer sig förlikning från att göra upp i godo, eftersom förlikningen görs inför en domare, avslutar förfarandet och vanligtvis är verkställbar på samma sätt som en dom. Därför har en särskild bestämmelse i konventionen avsatts för förlikningar.

208. Artikel 12 möjliggör inte erkännande av förlikningar, utan endast verkställighet av dem.²⁴⁶ Vad detta innebär förklaras bäst med ett exempel.²⁴⁷ Anta att A och B ingår ett avtal med en exklusiv klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i stat X. Senare stämmer A B vid en domstol i den staten och yrkar ersättning på 1 000 euro, ett belopp som han hävdar att han har rätt till enligt avtalet. Parterna ingår sedan en förlikning enligt vilken B går med på att betala 800 euro till A, och stat X är en stat där denna förlikning får ingås.

209. Om B underlåter att betala kan A inleda ett förfarande för att verkställa förlikningen i stat Y, en annan konventionsstat. Sådana förfaranden omfattas av artikel 12 i konventionen. Anta emellertid att B betalar pengarna i enlighet med förlikningen utan att något verkställighetsförfarande behöver inledas. Om A trots det väcker en ny talan om betalning av resterande 200 euro vid domstolarna i stat Y, kan B inte be domstolen att erkänna förlikningen enligt konventionen som ett processrättsligt försvar mot fordran (vilket i vissa rättssystem innebär att fordran inte kan tas upp till sakprövning). Konventionen ger inte denna möjlighet, främst på grund av att förlikningars rättsverkan ser så olika ut i olika rättssystem. Konventionen hindrar emellertid inte en domstol från att behandla förlikningen som ett avtalsrättsligt försvar mot fordran i sak.

²⁴³ Den motsvarande bestämmelsen i 1999 års konventionsutkast är artikel 36. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 116 och 117. Se även Haagkonventionen av den 1 februari 1971 om erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område, artikel 19.

²⁴⁴ Artikel 13.1 e.

²⁴⁵ Användningen av begreppet ”förlikning” i artikel 12 avser inte förlikning i den mening som avses i *common law*.

²⁴⁶ För skillnaden mellan erkännande och verkställighet, se punkt 170 ovan.

²⁴⁷ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

Artikel 13 Handlingar som ska läggas fram

210. I artikel 13.1 anges de handlingar som ska läggas fram av den part som ansöker om erkännande eller verkställighet enligt konventionen.²⁴⁸ Den omständigheten att erkännande nämns i inledningsfrasen till artikel 13 innebär inte att ett särskilt förfarande måste tillämpas.²⁴⁹ Även i rättssystem utan ett särskilt förfarande måste den part som ansöker om erkännande lägga fram de handlingar som krävs enligt artikel 13 om den andra parten bestrider erkännandet av domen.

211. Enligt artikel 13.1 a ska en fullständig och vidimerad kopia av domen läggas fram. Med detta avses hela domen (inklusive, i förekommande fall, domskälen) och inte bara domslutet. Enligt artikel 13.1 b ska det exklusiva avtalet om val av domstol, en vidimerad kopia av detta eller andra bevis för dess existens läggas fram. Orden ”eller andra bevis för dess existens” infördes främst för att artikeln även skulle omfatta elektroniskt ingångna avtal. Vid sådana avtal är det vanligtvis inte möjligt att lägga fram själva ”avtalet”. Enligt artikel 13.1 c ska den handling som visar att svaranden delgetts läggas fram, men detta gäller endast om det är fråga om en tredskodom. I övriga fall antas svaranden ha delgetts såvida inte han eller hon lägger fram bevis för motsatsen. Gällande rätt i den anmodade staten avgör följderna av en underlåtelse att lägga fram handlingarna. Överdriven formalism bör dock undvikas. Om gäldenären inte missgynnades bör borgenären ha möjlighet att korrigera utelämnanden.

212. I artikel 13.2 anges att den anmodade domstolen kan begära de kompletterande handlingar som behövs för att bedöma huruvida villkoren i kapitel III i konventionen har uppfyllts. Härigenom förtydligas att förteckningen i punkt 1 inte är uttömmande. Man bör dock undvika att ålägga parterna onödiga bördor.

213. Artikel 13.3 gör det möjligt för en person som ansöker om erkännande eller verkställighet enligt konventionen att använda en handling som rekommenderats och offentliggjorts av Haagkonferensen för internationell privaträtt. Detta formulär återges i en bilaga till konventionen. Det kan ändras av ett särskilt utskott vid Haagkonferensen.²⁵⁰ Det är inte obligatoriskt att använda formuläret. Om uppgifterna inte bestrids kan den anmodade domstolen utgå från uppgifterna i formuläret. Även om uppgifterna inte bestrids innebär detta emellertid inte att de har styrkts. Den anmodade domstolen kan fatta beslut i frågan mot bakgrund av all bevisning som lagts fram.

214. I artikel 13.4 anges att om de handlingar som avses i artikel 13 inte har utformats på den anmodade statens officiella språk ska de åtföljas av en auktoriserad översättning till ett officiellt språk, såvida inte lagen i den

anmodade staten föreskriver annat. Staten får därför i sin genomförandelagstiftning eller i sin processlag ange att en översättning inte är nödvändig, eller att det räcker med en informell översättning, även om denna inte är auktoriserad.

Artikel 14 Förfarande²⁵¹

215. I artikel 14 anges att förfarandet för erkännande, verkställighetsförklaring eller registrering för verkställighet, samt verkställigheten av en dom, regleras av lagen i den anmodade staten, såvida inte annat anges i konventionen.²⁵² Om lagen i den anmodade staten inte föreskriver något särskilt förfarande för erkännande (som skiljer sig från verkställighet) av en utländsk dom, ska en dom automatiskt erkännas enligt lag, grundat på artikel 8 i konventionen. Nationell processlagstiftning omfattar naturligtvis inte de grunder på vilka erkännande eller verkställighet av en dom får vägras. Dessa regleras exklusivt av konventionen, se artikel 8.1 (andra mening).

216. I alla förfaranden som omfattas av artikel 14 ska den berörda domstolen agera utan dröjsmål. Det innebär att domstolen måste använda sig av sitt mest skyndsamma förfarande. Konventionsstaterna bör överväga hur de kan säkerställa att onödiga förseningar undviks.

Artikel 15 Avskiljning

217. I artikel 15 anges att erkännande eller verkställighet av en avskiljbar del av en dom ska beviljas om detta begärs, eller om endast en del av domen kan erkännas eller verkställas enligt denna konvention.²⁵³ Om ett skadestånd som utdömts i bestraffande syfte inte verkställs, med angivande av artikel 11 som skäl, måste resten av domen exempelvis verkställas om den uppfyller kraven i artikel 8. För att vara avskiljbar måste delen i fråga kunna stå för sig själv. Detta beror i regel på huruvida verkställandet av endast den delen av domen i väsentlig grad skulle förändra parternas skyldigheter.²⁵⁴ I den mån detta beror på en rättsregel ska lagen i den anmodade domstolen tillämpas.²⁵⁵

Artikel 16 Övergångsbestämmelser

218. **Grundregel.** Kapitel 16 innehåller övergångsbestämmelser.²⁵⁶ Grundregeln anges i artikel 16.1. Enligt denna ska konventionen tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingås efter det att konventionen trätt i kraft i den stat där den utsedda domstolen är belägen. Enligt denna bestämmelse är dagen för inledandet av förfarandet inte relevant.

konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras denna artikel på s. 100.

²⁵³ Den motsvarande bestämmelsen i 1999 års konventionsutkast är artikel 34. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras denna bestämmelse på s. 115.

²⁵⁴ Nygh/Pocar-rapporten, s. 115.

²⁵⁵ Ibidem.

²⁵⁶ Reglerna i artikel 16 gäller inte förklaringar om icke-exklusiva avtal om val av domstol enligt artikel 22. Se punkterna 253 och 254 nedan.

²⁴⁸ Denna bestämmelse påminner om artikel 29.1 a–c i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 109 och 110.

²⁴⁹ Se punkt 215 nedan.

²⁵⁰ Se även artikel 24 och kommentarerna i punkt 257 nedan.

²⁵¹ Vad gäller andra processuella frågor, se punkterna 88–92 och punkt 138.

²⁵² Med undantag av rent språkliga skillnader är denna bestämmelse identisk med artikel 30 i 1999 års

219. **Kompletterande regel.** När förfarandena äger rum i den stat där den utsedda domstolen är belägen är grundregeln i artikel 16.1 den enda regel som kan tillämpas. När förfarandena äger rum i en annan stat (enligt artikel 6 eller enligt bestämmelserna om erkännande och verkställighet i kapitel III) måste även den kompletterande regel som anges i artikel 16.2 tillämpas. Enligt denna regel ska konventionen inte tillämpas på förfaranden som inletts innan den trädde i kraft i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes är belägen. Detta innebär att om förfaranden inleds i en annan domstol än den valda domstolen ska konventionen inte tillämpas såvida inte *både* a) avtalet om val av domstol ingicks efter det att konventionen trätt i kraft i den stat där den utsedda domstolen är belägen *och* b) förfarandena inleddes efter det att konventionen trätt i kraft i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes är belägen.

220. Effekten av dessa regler kan illustreras med nedanstående exempel: I exemplen har vi utgått från att konventionen träder i kraft för stat P den 1 januari 2008 och för stat R den 1 juli 2008. X och Y ingår ett exklusivt avtal om val av domstol som anvisar domstolarna i stat P.

- **Exempel 1.** Avtalet om val av domstol ingås den 1 december 2007, och X inleder ett förfarande vid domstolarna i stat P den 1 juli 2008. Konventionen ska inte tillämpas, eftersom avtalet om val av domstol ingicks innan konventionen trädde i kraft för stat P, den stat där den valda domstolen är belägen, även om förfarandet inleddes efter det datumet. Domstolarna i stat P är därför inte skyldiga att pröva målet enligt artikel 5.
- **Exempel 2.** Avtalet om val av domstol ingås den 15 januari 2008. Den 1 mars 2008 inleder Y ett förfarande som omfattas av avtalet vid domstolarna i stat P. Den 1 april 2008 meddelar domstolen en tredsdom som blir verkställbar i stat P. Den 1 augusti 2008 inleder Y ett verkställighetsförfarande i stat R. Eftersom avtalet om val av domstol ingicks efter det att konventionen trätt i kraft för stat P (den stat där den valda domstolen är belägen) och konventionen är i kraft för stat R (den anmodade staten) när verkställighetsförfarandet inleds, omfattas verkställigheten av konventionen.
- **Exempel 3.** Avtalet om val av domstol ingås den 15 januari 2008. Den 1 juni 2008 inleder Y ett förfarande som omfattas av avtalet i domstolarna i stat R. Även om konventionen träder i kraft för R den 1 juli 2008 hindrar artikel 6 i konventionen inte domstolarna i stat R från att pröva målet, eftersom förfarandet inleddes innan konventionen

trädde i kraft för stat R, även om avtalet ingicks efter det att konventionen trätt i kraft för stat P, den stat där den utsedda domstolen är belägen.

Artikel 17 Försäkrings- och återförsäkringsavtal²⁵⁷

221. Försäkring är inte en av de frågor som undantas från konventionens tillämpningsområde enligt artikel 2 utan omfattas fullt ut av konventionen.²⁵⁸ Detta gäller även om den risk som försäkringen avser rör en fråga som själv faller utanför konventionens tillämpningsområde, antingen på grund av att den undantas med stöd av artikel 2 eller på grund av en förklaring som avgetts i enlighet med artikel 21. Artikel 17.1 förtydligar detta. I denna bestämmelse anges att förfaranden enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal inte får undantas från tillämpningsområdet för denna konvention med åberopande av att försäkrings- eller återförsäkringsavtalet rör en fråga som inte omfattas av denna konvention.²⁵⁹ Även om godstransporter till sjöss ligger utanför konventionens tillämpningsområde²⁶⁰ faller således t.ex. ett avtal om försäkring av varor som ska fraktas till sjöss inom konventionens tillämpningsområde.

222. **Exempel.**²⁶¹ Anta att ett försäkringsbolag med hemvist i Frankrike ingår ett försäkringsavtal med Y, ett företag med hemvist i Kanada, enligt vilket försäkringsbolaget ska ersätta Y för alla skador på dess varor som eventuellt uppkommer under transporten från Rotterdam till New York. Försäkringsavtalet innehåller att avtal om val av domstol som ger exklusiv behörighet till domstolarna i Frankrike. Varorna skadas under transporten. Försäkringsbolaget vägrar emellertid att betala. Varje förfarande som Y (försäkringstagaren) inleder mot försäkringsbolaget enligt försäkringsavtalet omfattas av de franska domstolarnas exklusiva behörighet. Även om godstransporter undantas från konventionens tillämpningsområde enligt artikel 2.2 f undantas förfaranden inom ramen för ett försäkringsavtal beträffande sådana varor inte från tillämpningsområdet (artikel 17.1).

223. Artikel 17.2 rör erkännande och verkställighet av domar som fastställer ersättningsansvar, eller avsaknaden av ersättningsansvar, enligt försäkrings- eller återförsäkringsavtal. I denna punkt anges att erkännande och verkställighet av en dom om ansvar enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal inte får begränsas eller vägras med hänvisning till att ersättningsansvaret enligt det avtalet inbegriper skyldighet att bevilja den försäkrade eller den återförsäkrade a) ersättning med avseende på ett förhållande som inte omfattas av denna konvention, eller b) skadeersättning som artikel 11 skulle kunna tillämpas på.

²⁵⁷ I punkterna 221–227 inbegriper hänvisningarna till försäkring även återförsäkring.

²⁵⁸ För ett större undantag, se fotnot 75 nedan (direkt talan från skadadelidande anställda mot arbetsgivarens försäkringsgivare).

²⁵⁹ Å andra sidan kan konventionen inte tillämpas på förfaranden enligt ett försäkringsavtal om en förklaring

enligt artikel 21 från den berörda staten skulle undanta "försäkringsfrågor" från konventionens tillämpningsområde.

²⁶⁰ Artikel 2.2 f.

²⁶¹ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

224. Artikel 17.2 a omfattar situationer där försäkringsavtalet rör en risk som själv faller utanför tillämpningsområdet för konventionen, antingen på grund av att den undantas med stöd av artikel 2 eller på grund av en förklaring som avgetts i enlighet med artikel 21. Denna punkt upprepar därför mer eller mindre den regel som anges i artikel 17.1.

225. Artikel 17.2 b rör domar om försäkringsbolagets skyldighet att bevilja den försäkrade eller den återförsäkrade skadeersättning som artikel 11 skulle kunna tillämpas på. Som vi förklarade ovan²⁶² rör artikel 11 erkännande eller verkställighet av en dom om icke-kompensatoriskt skadestånd. Den gör det möjligt för den anmodade domstolen att under vissa omständigheter vägra att erkänna eller verkställa en del av eller hela den icke-kompensatoriska delen av en sådan dom. Det måste göras åtskillnad mellan en sådan dom och en dom som rör ett försäkringsavtal enligt vilket försäkringsbolaget åtar sig att bevilja försäkringstagaren ett icke-kompensatoriskt skadestånd. Den omständigheten att en dom om skadestånd som meddelats i ett förfarande mellan en tredje part och försäkringstagaren eventuellt inte erkänns (helt eller delvis) enligt artikel 11 (eftersom det rör sig om ett icke-kompensatoriskt skadestånd) innebär inte att en domstol kan vägra att erkänna en dom som meddelats i ett förfarande mellan försäkringstagaren och dennes försäkringsbolag, och enligt vilken försäkringsbolaget är skyldigt att bevilja försäkringstagaren ersättning för sådana skador.

226. **Exempel.**²⁶³ Anta att ett försäkringsbolag med hemvist i Kanada ingår ett försäkringsavtal med en person med hemvist i England (*försäkringstagaren*). Enligt avtalet ska försäkringsbolaget bevilja försäkringstagaren ersättning för personskada som uppkommit till följd av tredjepartsansvar, inklusive skyldighet att betala skadestånd i bestraffande syfte.²⁶⁴ Avtalet innehåller en klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i England. Därefter stämmer en tredje part försäkringstagaren i England och yrkar ersättning för personskada. Domstolen tillerkänner tredjeparten 1 miljon brittiska pund i kompensatoriskt skadestånd plus 1 miljon brittiska pund i skadestånd i bestraffande syfte. Försäkringsbolaget vägrar att betala någon ersättning till försäkringstagaren. Försäkringstagaren stämmer försäkringsbolaget i England, med stöd av klausulen om val av domstol. Domstolen meddelar dom mot försäkringsbolaget och ålägger detta att betala 2 miljoner brittiska pund. Försäkringstagaren har rätt att få denna dom verkställd mot försäkringsbolaget i Kanada avseende hela

beloppet. Det är inte relevant att en talan om ersättning för personskada som väcks av fysiska personer eller på fysiska personers vägnar enligt artikel 2.2 j inte omfattas av tillämpningsområdet för konventionen (artikel 17.2 a), eller att en domstol i Kanada, enligt artikel 11, eventuellt inte var skyldig att verkställa den bestraffande delen av domen i målet mellan den tredje parten och försäkringstagaren (om domstolen hade förklarat sig behörig enligt ett avtal om val av domstol) (artikel 17.2 b).

227. **Skadestånd i bestraffande syfte som försäkringsgivaren ådömts att betala.** Om domstolen i förfarandet i England mellan försäkringsbolaget och försäkringsgivaren i ovanstående exempel inte bara hade ålagt försäkringsbolaget att betala de försäkrade 2 miljoner punden, utan även hade tillerkänt försäkringstagaren ytterligare 1 miljon euro i skadestånd i bestraffande syfte (eftersom försäkringsbolaget utan motivering hade underlåtit att på begäran betala försäkringstagaren) skulle denna kompletterande ersättning på 1 miljon euro inte omfattas av artikel 17.2 b. Om kraven i artikel 11 är uppfyllda är domstolarna i Kanada inte skyldiga att verkställa det kompletterande skadeståndet enligt konventionen.

Artikel 18 Inga krav på legalisering

228. I artikel 18 anges att handlingar som vidarebefordras eller överlämnas i enlighet med denna konvention ska vara undantagna från alla krav på legalisering eller liknande formaliteter, inklusive apostille.²⁶⁵

Artikel 19 Förklaringar om begränsning av behörigheten

229. Enligt den policy som tillämpas i konventionen utesluts rent inhemska situationer från konventionens tillämpningsområde. Denna policy omsätts i artikel 1. Artikel 19 ger uttryck för motsatt policy. Denna artikel gör det möjligt för en stat att avge en förklaring om att dess domstolar inte kommer att tillämpa artikel 5 i konventionen på rent *utländska* mål. I artikeln anges att en stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra pröva tvister som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol om det, fränsett platsen där den valda domstolen är belägen, saknas anknytning mellan den staten och parterna eller tvisten.²⁶⁶

230. I praktiken väljer parterna ibland domstolarna i en stat som varken de eller sakförhållandena i målet har några

²⁶² Se nedan, punkterna 203–205.

²⁶³ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

²⁶⁴ Huruvida försäkringsavtalet omfattar ett sådant skadestånd beror på avtalsvillkoren, såsom dessa tolkas i den lag som reglerar avtalet.

²⁶⁵ Detta motsvarar artikel 29.2 i 1999 års preliminära konventionsutkast. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras denna bestämmelse på s. 110, där det anges att detta är etablerad praxis inom ramen för Haagkonventionerna.

²⁶⁶ Eftersom konventionen använder orden "får vägra" har domstolarna i en stat som har avgett en sådan förklaring rätt att efter eget skön besluta huruvida de ska utöva sin behörighet eller inte. Detta innebär inte några problem i rättssystem där domstolarna generellt har ett visst utrymme för skönsmässig bedömning vid beslut om huruvida de ska utöva sin behörighet eller inte. I rättssystem där så inte är fallet kan lagstiftning antas för att göra det möjligt för domstolar att utöva sin befogenhet att fatta beslut efter eget skön enligt artikel 19. Den befogenhet att fatta beslut efter eget skön som är tillåten enligt artikel 19 kan även utövas av lagstiftaren. I så fall anges det i själva lagstiftningen under vilka omständigheter domstolar ska vägra att pröva målet.

kopplingar till. Skälet till detta är att ingen av parterna vill uppträda i domstolarna i den andra partens stat. Därför kommer de överens om att välja domstolarna i en neutral stat. Vissa länder välkomnar detta.²⁶⁷ Andra tycker att det innebär en orimlig börda för deras rättssystem. Syftet med artikel 19 är att tillmötesgå stater i den sistnämnda kategorin.

Artikel 20 Förklaringar om begränsningar när det gäller erkännande och verkställighet

231. I artikel 20 anges att en stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra erkänna eller verkställa en dom som meddelats av domstolen i en annan konventionsstat om parterna hade hemvist i den anmodade staten, och om förbindelsen mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, fränsett platsen för den utsedda domstolen, endast hade anknytning till den anmodade staten.²⁶⁸ Denna bestämmelse är ett uttryck för den policy som diskuterades ovan, nämligen att rent inhemska situationer är undantagna från konventionens tillämpningsområde.

232. För att förstå syftet med artikel 20 måste man komma ihåg att konventionen endast ska tillämpas på internationella mål.²⁶⁹ Definitionen av vad som avses med "internationellt" mål varierar emellertid beroende på om målet rör behörighet²⁷⁰ respektive erkännande och verkställighet.²⁷¹ Ett mål som rör behörighet ska inte anses som internationellt om parterna har hemvist i samma medlemsstat och om alla andra faktorer av betydelse för tvisten (oavsett var den valda domstolen belägen) är knutna endast till den staten. Ett mål som rör erkännande och verkställighet är alltid internationellt om domen meddelats av en domstol i en annan stat än den staten där ansökan om erkännande eller verkställighet ingavs. Detta innebär att ett mål som är inhemskt när det provas blir internationellt om det inleds ett förfarande för att erkänna eller verkställa domen i en annan stat. Syftet med artikel 20 är att göra det möjligt för en konventionsstat att förklara att den inte kommer att erkänna eller verkställa en sådan dom om målet hade varit rent inhemskt om förfarandet hade inletts i domstolarna i den staten.

233. **Exempel.**²⁷² Anta att parterna har hemvist i stat A och alla andra relevanta faktorer endast har anknytning till den staten. De är överens om att en domstol i stat B ska ha exklusiv behörighet. Om en av parterna inleder ett förfarande vid en domstol i stat A är den domstolen inte skyldig att avstå från sin behörighet enligt artikel 6.

²⁶⁷ Engelska domstolar har exempelvis i många år varit villiga att pröva sådana mål, och 1984 antog New York särskilda bestämmelser för att göra det lättare att pröva sådana mål om transaktionerna omfattade minst 1 miljon US-dollar, se New York Civil Practice Law and Rules, punkt 327 b och New York General Obligations Law § 5-1402.

²⁶⁸ Eftersom konventionen använder orden "får vägra" har domstolarna i en stat som har avgett en sådan förklaring rätt att efter eget skön besluta huruvida de ska erkänna eller verkställa sådana domar enligt konventionen. I genomförandelagstiftningen kan det emellertid införas en skyldighet att under sådana omständigheter inte erkänna eller verkställa utländska domar.

²⁶⁹ Artikel 1.1.

²⁷⁰ Artikel 1.2.

Konventionen är inte tillämplig eftersom målet inte är internationellt i den mening som avses i artikel 1.2. Om förfarandet emellertid inleddes i stat B är stat A enligt artikel 8 skyldig att erkänna den resulterande domen. Målet har i så fall blivit internationellt i den mening som avses i artikel 1.3. Artikel 20 gör det möjligt för stater att ändra denna situation genom att avge en lämplig förklaring. Om stat A hade avgett en sådan förklaring hade den inte längre varit skyldig att erkänna domen.

Artikel 21 Förklaringar om särskilda frågor

234. Vi påminner om att artikel 2.2 undantar vissa frågor från konventionens tillämpningsområde. Artikel 21 ger enskilda konventionsstater rätt att i den mån de berörs utvidga denna förteckning genom att avge en förklaring. I artikeln anges att en stat som har ett starkt intresse av att inte tillämpa konventionen på ett visst område kan förklara att den inte kommer att tillämpa konventionen på det området.²⁷³ När en stat avger en sådan förklaring ska den se till att förklaringen inte är bredare än nödvändigt och att den särskilda fråga som undantas är tydligt och exakt definierad.²⁷⁴ När en sådan förklaring avgetts är konventionen inte tillämplig på den frågan i den konventionsstat som avgett förklaringen.

235. Det diplomatiska mötets avsikt var att denna bestämmelse endast skulle tillämpas på avgränsade rättsområden av den typ som undantas i artikel 2.2. Förklaringen får inte använda något annat kriterium än föremålet för tvisten. Förklaringen skulle exempelvis kunna undanta "sjöfartsförsäkringsavtal", men inte "sjöfartsförsäkringsavtal där den valda domstolen är belägen i en annan stat".

236. **Skyddsåtgärder.** Om sådana undantagsklausuler inte hade varit möjliga hade vissa stater kanske inte kunnat bli parter i konventionen. En stat får dock inte avge en förklaring utan att ha starka skäl. Parternas intressen måste också tillvaratas. För att tillgodose detta tillämpar konventionen tre principer: öppenhet, icke-retroaktivitet och ömsesidighet

237. **Öppenhet och icke-retroaktivitet.** Enligt artikel 32 ska varje förklaring som avges enligt artikel 21 meddelas depositarien (Nederländernas utrikesministerium), som informerar de andra staterna (öppenhetsprincipen). Härigenom garanteras insyn. Tanken är också att förklaringarna ska läggas upp på Haagkonferensens webbplats.²⁷⁵ Om förklaringen avges

²⁷¹ Artikel 1.3.

²⁷² Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

²⁷³ En sådan förklaring kan även avges beträffande frågor som är undantagna från undantagsbestämmelserna i artikel 2.2 – exempelvis "upphovsrätt och närstående rättigheter" i artikel 2.2 n.

²⁷⁴ Om den konventionsstat som avger förklaringen så önskar kan den först skicka ett utkast till förklaring till Haagkonferensens generalsekreterare så att de övriga konventionsstaterna kan inkomma med synpunkter på detta.

²⁷⁵ www.hcch.net.

efter det att konventionen träder i kraft för den stat som avger förklaringen ska den inte börja gälla förrän efter tidigast tre månader.²⁷⁶ Eftersom förklaringen inte gäller retroaktivt för avtal som ingåtts innan den träder i kraft²⁷⁷ kommer parterna, när de ingår ett avtal, att veta om avtalet påverkas. Härigenom värnas rättssäkerheten.

238. **Ömsesidighet.** I artikel 21.2 anges att om en stat avger en sådan förklaring är andra stater inte skyldiga att tillämpa konventionen på den aktuella frågan om den valda domstolen är belägen i den stat som avger förklaringen. Detta innebär att om en konventionsstat inte är villig att låta andra konventionsstater åtnjuta konventionens förmåner kan den inte räkna med att själv åtnjuta dessa förmåner.

239. **Översyn av förklaringar.** Det är tänkt att tillämpningen av förklaringar enligt artikel 21 ska ses över då och då, antingen vid de särskilda översynsmöten som Haagkonferensens generalsekreterare ska sammankalla enligt artikel 24, eller som förberedelser inför konferensens möten om allmänna frågor och policyfrågor.²⁷⁸

Artikel 22 Ömsesidiga förklaringar om icke-exklusiva avtal om val av domstol

240. Enligt artikel 1.1 ska konventionen endast tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol. Icke-exklusive avtal är emellertid ganska vanliga, särskilt inom den internationella banksektorn. Artikel 22 ger därför konventionsstater möjlighet att utvidga konventionens tillämpningsområde till att även omfatta sådana avtal. Detta gäller dock enbart bestämmelserna i kapitel III i konventionen om erkännande och verkställighet av domar (artiklarna 8–15).²⁷⁹ Andra bestämmelser, särskilt artiklarna 5 och 6, är inte tillämpliga på sådana avtal.

241. För att artikel 22 ska kunna tillämpas måste både ursprungsstaten och den stat som ansöker om erkännande eller verkställighet vara konventionsstater, och båda måste ha avgett en förklaring enligt artikel 22. Dessutom måste följande villkor vara uppfyllda:

- Ursprungsdomstolen måste ha anvisats i ett icke-exklusivt avtal om val av domstol.
- En annan domstol vid vilken talan kan väckas i enlighet med det icke-exklusiva avtalet om val av domstol får inte ha meddelat dom i ett mål mellan samma parter om samma sak.²⁸⁰
- Det får inte finnas något pågående förfarande mellan samma parter vid någon annan sådan domstol om samma sak.

- Ursprungsdomstolen måste vara den domstol vid vilken talan först väcktes.

242. För att kunna omfattas av artikel 22 måste ett icke-exklusivt avtal om val av domstol uppfylla följande villkor:²⁸¹

- Avtalet måste vara i den form som anges i artikel 3 c.²⁸²
- Parterna måste ha gett sitt samtycke.²⁸³
- Den valda domstolen måste utses i syfte att lösa tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande.²⁸⁴
- Avtalet måste anvisa en domstol eller domstolarna i en eller flera konventionsstater.

243. **Tillämpningsområde.** Förutom att artikel 22 är tillämplig på icke-exklusive avtal har denna artikel exakt samma tillämpningsområde som hela konventionen. Med förbehåll för detta enda undantag är den inte tillämplig på något avtal om val av domstol som inte omfattas av de andra bestämmelserna i konventionen. De restriktioner som anges i artikel 2 och artikel 21 gäller således även för artikel 22.

244. Förutom i den utsträckning en förklaring enligt artikel 22 fastställer att det råder ömsesidighet kan den inte påverka någon annan stat än den stat som avger förklaringen.

245. **Artikel 22.2 b.** Artikel 22.2 b modifierar kravet på erkännande och verkställighet av en dom genom att ange att erkännande och verkställighet inte är obligatoriskt om det finns en dom som meddelats av en annan domstol vid vilken talan kan väckas i enlighet med det icke-exklusiva avtalet om val av domstol, eller om det pågår ett förfarande mellan samma parter vid någon annan sådan domstol om samma sak, oavsett om ett sådant förfarande inleddes före eller efter förfarandet vid den valda domstolen eller om en sådan dom meddelades före eller efter den valda domstolens dom. För att förstå denna bestämmelse är det nödvändigt att avgöra när förfaranden kan inledas i en annan domstol än den valda domstolen i enlighet med ett icke-exklusivt avtal om val av domstol. Detta beror på om avtalet om val av domstol är icke-exklusivt utan begränsning eller icke-exklusivt med begränsning.

246. **Avtal som är icke-exklusivt utan begränsning.**²⁸⁵ Om avtalet är icke-exklusivt utan begränsning finns inga restriktioner för vid vilka domstolar en talan kan väckas. Avtalet anvisar bara en domstol eller domstolarna i en eller flera konventionsstater på en icke-exklusiv grund – exempelvis ”en talan enligt detta avtal får väckas i

²⁷⁶ Artikel 32.4.

²⁷⁷ Artikel 32.5.

²⁷⁸ Se nedan, punkt 257.

²⁷⁹ Detta inbegriper de grunder med stöd av vilka erkännande och verkställighet kan vägras – exempelvis enligt artikel 9.

²⁸⁰ Detta kan vara vilken domstol som helst som inte undantas av avtalet, se nedan punkt 245 och följande punkter.

²⁸¹ I själva verket måste alla krav som anges i artikel 3 vara uppfyllda, förutom kravet på exklusivitet. Dessa krav förtecknas i punkt 93 ovan.

²⁸² Se punkterna 110–114 ovan.

²⁸³ Se punkterna 94–97 ovan.

²⁸⁴ Se punkt 101 ovan.

²⁸⁵ I denna punkt utgår man från att alla stater som nämns är parter i konventionen och att de har avgett en förklaring enligt artikel 22.

domstolarna i Korea, men detta hindrar inte att en talan väcks i någon annan domstol som är behörig enligt lagen i den stat där den domstolen är belägen". Om avtalet om val av domstol har denna form är en talan *vid vilken domstol som helst* – även om den inte är belägen i Korea – förenlig med avtalet om val av domstol och utgör därför ett skäl enligt artikel 22.2 b att inte erkänna den koreanska domstolens dom enligt konventionen.

247. **Avtal som är icke-exklusivt med begränsning.**²⁸⁶ Situationen ser annorlunda ut vid ett avtal som är icke-exklusivt med begränsning. I ett sådant avtal föreskrivs restriktioner för de domstolar vid vilka en talan kan väckas, men avtalet är trots det inte ett exklusivt avtal om val av domstol enligt definitionen i artikel 3 i konventionen. Ett exempel på ett sådant avtal är ett avtal som anvisar en domstol eller domstolarna i två eller fler konventionsstater och undantar alla andra domstolar – exempelvis "en talan enligt detta avtal får endast väckas vid domstolarna i Korea eller domstolarna i Kina" eller "en talan enligt detta avtal får väckas endast vid distriktsdomstolen i Seoul eller distriktsdomstolen i Peking". Ett sådant avtal tilldelar både behörighet till de angivna domstolarna och hindrar andra domstolar från att förklara sig behöriga. Ett sådant avtal hade utgjort ett exklusivt avtal om val av domstol enligt artikel 3 i konventionen om de anvisade domstolarna inte hade varit belägna i olika konventionsstater. Om A stämmer B och erhåller en dom utgör varje förfarande i samma sak som inleds av B i Peking (eller en dom som erhålls där) ett hinder, i den mening som avses i artikel 22.2 b, för erkännande och verkställighet av domen från Seoul.

248. I ett annat exempel²⁸⁷ är de domstolar som parterna har tillgång till ännu mer begränsade, men effekten blir densamma. Om A och B har ingått ett avtal enligt vilket A får stämma B *endast* i distriktsdomstolen i Seoul, och B får stämma A endast i distriktsdomstolen i Peking, har varje part endast tillgång till en domstol och inte två som i föregående exempel. Om A stämmer B i Seoul och erhåller en dom utgör varje förfarande i samma sak som inleds av B i Peking (eller en dom som erhålls där) ett hinder, i den mening som avses i artikel 22.2 b, för erkännande och verkställighet enligt konventionen av domen från Seoul.²⁸⁸

249. **Asymmetriska avtal.** Asymmetriska avtal diskuterades ovan.²⁸⁹ Dessa är avtal enligt vilka en part får väcka talan endast vid den valda domstolen men den andra parten även får väcka talan vid andra domstolar. Sådana avtal räknas som icke-exklusiva avtal vid tillämpningen av konventionen eftersom de endast undantar en parts möjlighet att väcka talan vid andra domstolar.

250. **Exempel.**²⁹⁰ Anta att en långgivare och en låntagare ingår ett låneavtal. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som föreskriver att "låntagaren får väcka talan mot

långgivaren endast vid distriktsdomstolen i Seoul, men långgivaren får väcka talan mot låntagaren antingen vid den domstolen eller vid någon annan domstol som är behörig enligt lagen i den stat där domstolen är belägen". Distriktsdomstolen i Seoul meddelar en dom, och ett förfarande inleds för att verkställa domen i Kina. Båda domstolarna har dessutom avgett förklaringar enligt artikel 22. Ett förfarande enligt låneavtalet pågår även vid en domstol i Australien. Om sistnämnda förfarande inleddes av långgivaren mot låntagaren hindrar det verkställigheten av den koreanska domen i Kina enligt artikel 22, eftersom det har inletts i enlighet med det icke-exklusiva avtalet om val av domstol.²⁹¹ Om förfarandet däremot hade inletts av låntagaren mot långgivaren hade så inte varit fallet. Följaktligen hade förfarandet då inte utgjort hinder för att verkställa den koreanska domen i Kina.²⁹²

251. **Artikel 22.2 c.** Denna bestämmelse var tänkt att tillämpas om ett rättsligt förfarande hade inletts vid den andra domstolen, men detta inte hade resulterat i en lagakraftvunnen dom och inte längre pågick – exempelvis om förfarandet avvisades enligt doktrinen om *forum non conveniens*. Om förfarandet har resulterat i en lagakraftvunnen dom eller fortfarande pågår ska artikel 22.2 b tillämpas. Om så inte är fallet anges det i artikel 22.2 c dessutom att ursprungsdomstolen måste vara den domstol vid vilken talan först väcktes. Om en annan domstol som inte undantas i avtalet om val av domstol var den domstol vid vilken talan först väcktes i ett förfarande mellan samma parter i samma sak, kan domen inte erkännas eller verkställas enligt konventionen.²⁹³

252. Det diplomatiska mötets avsikt var att artikel 22.2 c inte skulle tillämpas om den domstol vid vilken talan först väcktes förklarade sig behörig i strid med villkoren i avtalet om val av domstol. Med andra ord omfattas artikel 22.2 c av samma restriktioner i detta avseende som artikel 22.2 b, och enbart den omständigheten att talan först väcktes vid en domstol som inte omfattas av avtalet innebär inte att domen inte kan erkännas eller verkställas enligt systemet med förklaringar.

253. **Ikraftträdande.** Ikraftträdandet av förklaringar enligt artikel 22 regleras av artikel 32.3 och 32.4. Ikraftträdande är också relevant när en förklaring har "avgetts" enligt villkoren i artikel 22. En förklaring som inte har trätt i kraft kan inte ha någon rättsverkan.

254. Övergångsbestämmelserna i artikel 16 gäller inte förklaringar enligt artikel 22. Enligt den allmänna uppfattningen vid det diplomatiska mötet kan den konventionsstat som avger förklaringen i förklaringen ange om, och i vilken utsträckning, förklaringen har retroaktiv verkan.²⁹⁴ Den stat som avger förklaringen kan således

²⁸⁶ I denna punkt utgår man från att alla stater som nämns är parter i konventionen och att de har avgett en förklaring enligt artikel 22.

²⁸⁷ I denna punkt utgår man från att alla stater som nämns är parter i konventionen och att de har avgett en förklaring enligt artikel 22.

²⁸⁸ Se punkt 104 ovan.

²⁸⁹ Se punkt 105 ovan.

²⁹⁰ I denna punkt utgår man från att alla stater som nämns är parter i konventionen och att de har avgett en förklaring enligt artikel 22.

²⁹¹ Detta är fallet även om förfarandet inleddes efter det att förfarandena i Korea och Kina inleddes.

²⁹² Om den australiska domen meddelades först kan de kinesiska domstolarna ha rätt att vägra att verkställa den koreanska domen enligt artikel 9 g.

²⁹³ Konventionen hindrar inte att domen erkänns eller verkställas enligt nationell rätt.

²⁹⁴ Se protokollet från det tjugonde mötet, utskott II: protokoll nr 24, punkterna 56–63, och protokoll nr 22, punkterna 74–97.

fastställa huruvida förklaringen omfattar avtal om val av domstol som har ingåtts, förfaranden som har inletts, eller domar som har meddelats i ursprungsstaten innan förklaringen träder i kraft för den anmodade staten. Utan ett sådant fastställande kan förfaranden om erkännande eller verkställighet av en dom inledas i den anmodade staten så snart förklaringen trätt i kraft för den staten. Erkännande eller verkställighet kan sedan beviljas enligt artikel 22, även om avtalet om val av domstol har ingåtts, förfarandena vid ursprungsdomstolen har inletts, eller den ursprungliga domen har meddelats före det datumet.

255. **Ömsesidighet.** Även om det finns en gällande förklaring i erkännandestaten som kan tillämpas på den aktuella domen, måste det även finnas en gällande förklaring i ursprungsstaten. Båda förklaringarna måste vara i kraft när ansökan om erkännande inges, annars råder det inte någon ömsesidighet. Det anges inte uttryckligen i artikel 22 eller artikel 32 huruvida den gällande förklaringen i ursprungsstaten måste vara av en sådan typ att den hade kunnat tillämpas på en dom från erkännandestaten som meddelats samma datum som den aktuella domen. För att förtydliga vad som gäller på denna punkt kan en stat som avger en förklaring enligt artikel 22 ange huruvida det även måste finnas en "tidsmässig ömsesidighet" enligt artikel 22.

Artikel 23 Enhetlig tolkning

256. I artikel 23 anges att vid tolkningen av konventionen ska hänsyn tas till dess internationella karaktär och till behovet av att främja en enhetlig tillämpning av den. Denna bestämmelse riktar sig till domstolar som tillämpar konventionen. Den ålägger dem att tolka konventionen i en internationell anda så att en enhetlig tillämpning främjas. Så långt det rimligen är möjligt ska hänsyn därför tas till utländska avgöranden och doktriner. Man bör även ha i åtanke att begrepp och principer som är självklara i ett rättssystem kan vara okända eller ha förkastats i ett annat. Syftet med konventionen kan endast uppnås om alla domstolar tillämpar den med ett öppet sinne.²⁹⁵

Artikel 24 Översyn av konventionens tillämpning

257. I artikel 24 åläggs generalsekreteraren för Haagkonferensen för internationell privaträtt att med regelbundna intervaller se över tillämpningen av denna konvention, inklusive eventuella förklaringar, och överväga om konventionen bör ändras i något avseende. Ett av de viktigaste syftena med sådana översynsmöten är att undersöka tillämpningen av förklaringar enligt artikel 21 och göra en enskild bedömning av varje förklaring för att se om den fortfarande krävs.

²⁹⁵ Den motsvarande bestämmelsen i 1999 års konventionsutkast är artikel 38.1. I Nygh/Pocar-rapporten kommenteras detta på s. 118 och 119.

²⁹⁶ Den omständigheten att vissa eller alla relevanta territoriella enheter i en konventionsstat tillämpar *common law* innebär inte nödvändigtvis att de inte tillämpar olika rättssystem. De tillämpar olika rättssystem om de har olika

Artikel 25

Icke enhetliga rättssystem

258. Artikel 25 rör de problem som följer av att vissa stater består av två eller fler territoriella enheter, som var och en har sitt eget rättssystem. Detta inträffar oftast i federala stater – exempelvis Kanada eller Amerikas förenta stater – men kan även inträffa i andra stater – exempelvis Kina eller Förenade kungariket. En sådan situation kan ge upphov till problem eftersom man i varje enskilt fall måste avgöra huruvida hänvisningen avser hela staten ("stat" i ordets internationella betydelse) eller en viss territoriell enhet inom den staten.

259. Artikel 25.1 löser detta problem genom att föreskriva följande: när olika rättssystem är tillämpliga inom olika territoriella enheter i en fråga som omfattas av konventionen²⁹⁶, ska konventionen tolkas som att den gäller antingen för staten i ordets internationella betydelse eller för den territoriella enheten, beroende på vad som är lämpligast i det enskilda fallet.

260. Den viktigaste situation där denna fråga uppkommer är i samband med definitionen av ett exklusivt avtal om val av domstol (artikel 3) och den valda domstolens skyldighet att pröva målet (artikel 5). Hur artikel 25 ska tillämpas i dessa fall har redan diskuterats.²⁹⁷

261. Artikel 25.2 är ytterligare ett uttryck för policyn om att konventionen inte ska tillämpas på rent inhemska situationer. I denna bestämmelse anges att utan hinder av bestämmelserna i artikel 25.1 ska en konventionsstat med två eller flera territoriella enheter där olika rättssystem är tillämpliga inte vara skyldig att tillämpa denna konvention i situationer som endast berör dessa olika territoriella enheter. För att denna bestämmelse ska gälla måste den valda domstolen också vara belägen i den aktuella staten. Om den är belägen i en annan konventionsstat gäller artikel 20 (om en lämplig förklaring har avgetts).

262. Artikel 25.2 innebär att om exempelvis den valda domstolen finns i England och det rör sig om en rent brittisk situation är Förenade kungariket inte skyldigt att tillämpa konventionen om en av parterna har hemvist i Skottland.

263. I artikel 25.3 föreskrivs att en domstol i en territoriell enhet i en konventionsstat med två eller flera territoriella enheter där olika rättssystem är tillämpliga inte är skyldig att erkänna eller verkställa en dom som meddelats i en annan konventionsstat enbart med hänvisning till att domen har erkänts eller verkställts enligt konventionen i en annan territoriell enhet i den förstnämnda konventionsstaten. Detta innebär exempelvis att en domstol i Peking inte är bunden av konventionen att erkänna en dom som meddelats i Japan enbart på grund av att en domstol i Hongkong har erkänt domen.²⁹⁸ Domstolen i Peking måste själv fastställa huruvida villkoren för

lagstiftning – exempelvis Australiens delstater eller de kanadensiska provinser som tillämpar *common law*.

²⁹⁷ Se punkt 107 och punkterna 128–131 ovan.

²⁹⁸ Den får naturligtvis erkänna domen i enlighet med nationell rätt.

erkännande och verkställighet enligt konventionen är uppfyllda.

264. I artikel 25.4 anges uttryckligen att artikel 25 inte är tillämplig för regionala organisationer för ekonomisk integration. Med andra ord rör denna artikel endast stater (i ordets internationella betydelse) och territoriella enheter inom en stat som tillämpar olika rättssystem.²⁹⁹

Artikel 26 Förhållande till andra internationella rättsakter

265. Artikel 26 rör förhållandet mellan konventionen och andra internationella rättsakter som rör behörighet, respektive erkännande och verkställighet av domar. Denna typ av rättsakter inbegriper Brysselkonventionen³⁰⁰, Luganokonventionen³⁰¹, Bryssel förordningen³⁰², Minskkonventionen³⁰³ och olika rättsakter på den amerikanska kontinenten.³⁰⁴

266. Punkterna 1–5 i artikel 26 rör konflikter mellan konventionen och andra internationella fördrag. Punkt 6 rör konflikter mellan konventionen och regionala organisationer för ekonomisk integration. Vi inleder med den första frågan.

267. Problemet med fördrag som står i konflikt med konventionen uppstår endast om följande två villkor är uppfyllda: För det första måste de två fördragen rent faktiskt vara oförenliga. Tillämpningen av de två fördragen måste med andra ord leda till olika resultat i en konkret situation. Om så inte är fallet kan båda fördragen tillämpas. I vissa fall kan en uppenbar oförenlighet undanröjas genom tolkning. I så fall är problemet löst. Som vi ska se är det just det som är avsikten med artikel 26.1.

268. Det andra villkoret är att staten där den domstol vid vilken talan väcktes måste vara part i båda fördragen. Om staten är part i endast ett av fördragen kommer domstolarna i den staten helt enkelt att tillämpa det fördraget. Artikel 26 riktar sig därför till stater som är parter i både konventionen och ett annat fördrag som står i konflikt med konventionen.

269. **Wienkonventionen.** Artiklarna 30 och 41 i Wienkonventionen om traktaträtten från 1969 kodifierar de

folkrättsliga bestämmelserna i fråga om fördrag som rör samma ämne.³⁰⁵ Artikel 26 i konventionen måste tolkas mot denna bakgrund.³⁰⁶ Konventionen kan inte ge sig själv företräde framför andra rättsakter i högre grad än vad som är tillåtet enligt folkrätten. Folkrätten tillåter dock att det i ett fördrag föreskrivs att ett annat fördrag ska ges företräde. Syftet med artikel 26 är därför att se till att konventionen, i de fall som anges, ska ges företräde åt den andra rättsakten, i den mån de står i konflikt med varandra. Om ingen av dessa företrädesregler är tillämpliga har konventionen full rättsverkan i den utsträckning som tillåts enligt folkrätten.

270. **Tolkning.** Artikel 26.1 innehåller en tolkningsregel. Det anges att konvention så långt möjligt ska tolkas som förenlig med andra fördrag som gäller för konventionsstaterna. Detta gäller oavsett om de andra fördragen ingicks före eller efter konventionen. Om det är rimligt att tolka en bestämmelse i konventionen på två olika sätt bör således den tolkning som är mest förenlig med det andra fördraget föredras. Detta innebär dock inte att man bör använda sig av en krystad tolkning för att nå förenlighet.

271. **Den första företrädesregeln.** Artikel 26.2 innehåller den första regeln om att konventionen ska ges företräde åt andra fördrag. Den gäller oavsett om det andra fördraget ingicks före eller efter konventionen. Det anges att det motstridiga fördraget ska ges företräde om ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är part i det motstridiga fördraget. Denna regel ska inte tillämpas om någon av parterna är bosatt i en stat som är part i konventionen men inte i det motstridiga fördraget.

272. Om en part är bosatt i mer än en stat (se artikel 4.2) ska konventionen ges företräde åt det andra fördraget (i den utsträckning dessa rättsakter är oförenliga) om alla parter är bosatta *endast* i stater som är parter i det motstridiga fördraget eller i stater som inte är konventionsstater.

273. Tanken bakom denna regel är att konventionen inte bör ges företräde i ett visst mål om ingen av staterna som är parter i målet "har ett intresse"³⁰⁷ av att konventionen ges företräde. Det antas att om en stat både är part i konventionen och i fördraget har den inga invändningar mot att fördraget ges företräde. Om en stat inte är part i

²⁹⁹ Regionala organisationer för ekonomisk integration regleras av artikel 29.

³⁰⁰ Konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område av den 27 september 1968 (EGT C 27, 26.1.1998, s. 1) (se ovan, fotnot 9).

³⁰¹ Konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område av den 16 september 1988 (EGT L 319, 25.11.1988, s. 9) (se ovan, fotnot 10).

³⁰² Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 16.1.2001, s. 1) (se ovan, fotnot 50).

³⁰³ Minskkonventionen om rättslig hjälp och rättsförhållanden i civil-, familje- och straffrättsliga ärenden från 1993. Den nuvarande versionen, som ändrades den 28 mars 1997, finns i engelsk och fransk översättning i bilaga II till förberedande dok. nr 27, "The Relationship between the Judgments Project and certain Regional Instruments in the Arena of the Commonwealth of Independent States", som E. Gerasimchuk har utarbetat för den permanenta byrån, tillgängligt på www.hcch.net.

³⁰⁴ Se A. Schulz, A. Muriá Tuñón och R. Villanueva Meza, "The American instruments on private international law. A paper on their relation to a future Hague Convention on Exclusive Choice of Court Agreements", förberedande dok. nr 31 från juni 2005, utarbetat till det tjugonde mötet i juni 2005. Detta dokument är tillgängligt på www.hcch.net.

³⁰⁵ Artiklarna 30 och 41 ses i regel som de bestämmelser som fastställer internationell sedvanerätt på denna punkt. Även de stater som inte är parter i Wienkonventionen godtar därför att de ger en korrekt beskrivning av rättsläget.

³⁰⁶ För en fullständig diskussion, se A. Schulz, "The Relationship between the Judgments Project and other International Instruments", förberedande dok. nr 24 från december 2003, utarbetat till det särskilda utskottets möte i december 2003, tillgängligt på www.hcch.net.

³⁰⁷ I denna rapport avses med ordet "intresse" inte något nationellt rättsbegrepp såsom "statens intressen" eller regeringens intressen". Ordet ska snarare ses som en hänvisning till en konventionsstats berättigade förväntning att konventionen ska ges företräde i en viss konkret situation. Som förklarades i punkt 274 är parternas hemvist den faktor som konventionen använder för att avgöra detta.

konventionen har den inte ett "intresse" av att konventionen ges företräde. Artikel 26.2 utgår följaktligen från att endast de stater som är parter i konventionen men inte i fördraget har ett "intresse" av att konventionen ges företräde. Om ingen sådan stat deltar i ett visst mål finns det inget skäl till varför konventionen bör ges företräde i det målet.

274. Den viktigaste frågan är: När har en stat ett "intresse" i ett mål? Konventionens svar är att staten har ett intresse om, men bara om, en av parterna är bosatt i den staten. Om parten har hemvist både i denna stat och i en annan stat – exempelvis ett företag som är etablerat i en stat men som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i en annan stat – har den fortfarande ett intresse. Det är därför som regeln endast gäller om alla parter har hemvist *endast* i stater som är parter i det motstridiga fördraget eller i stater som inte är konventionsstater.

275. **Parter.** Vem räknas som "part" vid tillämpningen av denna regel? Eftersom syftet med regeln är att fastställa när en stat har ett intresse i målet måste "part" betyda en person som är part i avtalet om val av domstol, eller som är bunden av detta eller har rätt att åberopa detta.³⁰⁸ Endast sådana personer har ett intresse av tillämpningen av konventionen, och det är endast i fråga om sådana personer som en stat har ett intresse i målet. Dessutom måste personen vara part i förfarandet, eftersom någon som inte är part i förfarandet inte har något intresse av huruvida konventionen är tillämplig på dem. Med "part" avses därför en part i förfarandet som är bunden av avtalet om val av domstol eller som har rätt att åberopa detta. Å andra sidan spelar det ingen roll huruvida en sådan person var en av de ursprungliga parterna i förfarandet eller anslöt sig i ett senare skede.

276. Låt oss illustrera detta med hjälp av några exempel. Vi använder Luganokonventionen som exempel. I praktiken är det dock förmodligen sällsynt med konflikter, eftersom den konventionen och den föreliggande konventionen inte är oförenliga på särskilt många punkter. De viktigaste undantagen rör litispendensregeln och försäkring.³⁰⁹ Låt oss ta det förstnämnda undantaget som exempel.³¹⁰ Regeln i Luganokonventionen är att den valda domstolen inte får pröva ett mål om talan först väcktes i en domstol i en annan konventionsstat.³¹¹ Enligt konventionen måste emellertid den valda domstolen pröva målet även om talan först väcktes vid en annan domstol.³¹²

277. **Exempel 1.** Ett företag med hemvist i Norge ingår ett avtal med ett företag med hemvist i Schweiz, och både Norge och Schweiz är parter i både Luganokonventionen och Haagkonventionen. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i Schweiz. Det norska företaget stämmer det schweiziska företaget i

Norge. Därefter stämmer det schweiziska företaget det norska företaget i Schweiz. Både den schweiziska domstolen och den norska domstolen måste avgöra om de ska tillämpa Haagkonventionen eller Luganokonventionen. Eftersom ingen av parterna har hemvist i en konventionsstat som inte är part i Luganokonventionen har Luganokonventionen företräde. Den schweiziska domstolen kan inte pröva målet om inte, och förrän, den norska domstolen fastställer att den saknar behörighet.

278. **Exempel 2.** Ett kanadensiskt företag ingår ett avtal med ett norskt företag. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i Schweiz. Det norska företaget stämmer det kanadensiska företaget i Norge. Därefter stämmer det kanadensiska företaget det norska företaget i Schweiz. Återigen måste både den schweiziska domstolen och den norska domstolen avgöra om de ska tillämpa Haagkonventionen eller Luganokonventionen. Eftersom en av parterna (det kanadensiska företaget) har hemvist i en stat som är part i Haagkonventionen, men inte i Luganokonventionen, har Luganokonventionen inte företräde grundat på artikel 26.2.³¹³ Detta innebär att den schweiziska domstolen måste pröva målet (artikel 5). Den kan inte invänta ett beslut från den norska domstolen beträffande dess behörighet (vilket vore obligatoriskt enligt artikel 21 i Luganokonventionen).

279. **Den andra företrädesregeln.** Den andra regeln om att konventionen ska ge företräde åt andra fördrag återges i artikel 26.3. Syftet är att hjälpa stater som både är parter i både konventionen och i ett motstridigt fördrag, där inte alla parter i det fördraget ansluter sig till konventionen. Det anges att konventionen inte ska påverka en konventionsstats tillämpning av ett fördrag som ingåtts³¹⁴ innan konventionen trädde i kraft för den konventionsstaten, om tillämpningen av konventionen skulle vara oförenlig med den konventionsstatsens eventuella skyldigheter gentemot en icke konventionsstat. Utan denna regel hade vissa stater kanske inte kunnat bli parter i konventionen.

280. Den andra företrädesregeln gäller endast i den utsträckning tillämpningen av konventionen skulle vara oförenlig med den berörda statens eventuella skyldigheter gentemot en icke konventionsstat. Detta innebär att det måste finnas åtminstone en stat som är part i det andra fördraget men inte i konventionen. Dessutom ger konventionen företräde åt det andra fördraget endast om staten i fråga annars hade varit skyldig att åsidosätta sina skyldigheter gentemot en sådan stat.

281. Den första företrädesregeln innehåller ett test för att fastställa när en stat har ett intresse i målet, så att den har

³⁰⁸ När det gäller frågan om när en person som inte är part i ett avtal om val av domstol ändå är bunden av avtalet, se punkt 97 ovan.

³⁰⁹ Ett annat undantag är att Luganokonventionen, i dess nuvarande lydelse från 1988, inte tillhandahåller möjligheten att inge en ansökan i elektronisk form.

³¹⁰ Försäkring diskuteras i punkterna 302–304 nedan, i samband med Brysselförordningen.

³¹¹ Detta följer av EG-domstolens tolkning av artikel 17 i Brysselkonventionen i sin dom av den 9 december 2003 i

mål C-116/02, Gasser mot MISAT, REG 2003, s. I-14721 (tillgänglig på <http://curia.europa.eu/>), en tolkning som med största sannolikhet även är tillämplig på Luganokonventionen.

³¹² Artikel 5.

³¹³ Om Kanada, Norge och Schweiz samtliga är parter i konventionen verkar det inte finnas någon grund med stöd av vilken Luganokonventionen bör ges företräde.

³¹⁴ Se punkt 283–285.

rätt att insistera på att det andra fördraget ska tillämpas. Den andra företrädesregeln innehåller inte något sådant test. Därför är det inte lätt att säga när tillämpningen av konventionen är oförenlig med en konventionsstats skyldigheter gentemot en stat som är part i det andra fördraget men inte i konventionen. Det beror på villkoren i det andra fördraget och på folkrätten.

282. **Exempel.** Låt oss anta att Ruritanien (en fiktiv stat) är part i Luganokonventionen men inte i Haagkonventionen. Schweiz är part i Luganokonventionen och blir part i Haagkonventionen. Kanada är part i Haagkonventionen. Ett kanadensiskt företag ingår ett avtal med ett ruritanskt företag. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol till förmån för domstolarna i Schweiz. Det ruritanska företaget stämmer det kanadensiska företaget i Ruritanien. Därefter stämmer det kanadensiska företaget det ruritanska företaget i Schweiz. Eftersom en av parterna (det kanadensiska företaget) har hemvist i en stat som är part i Haagkonventionen, men inte i Luganokonventionen, är artikel 26.2 inte tillämplig. Konventionen ger alltså inte företräde åt Luganokonventionen i Schweiz. Det innebär att den schweiziska domstolen är tvungen att tillämpa Haagkonventionen. Därför kan den inte invänta ett beslut från den ruritanska domstolen beträffande dess behörighet. Det är den schweiziska domstolen dock tvungen att göra enligt artikel 21 i Luganokonventionen. För att lösa detta problem anges i artikel 26.3 att konventionen ska ge företräde åt Schweiz tidigare fördragsskyldigheter gentemot Ruritanien.

283. **Tidigare fördrag.** Denna andra företrädesregel gäller endast konflikter med ett *tidigare* fördrag. Hur man fastställer att ett fördrag är tidigare än ett annat är en fråga som skapar stora problem inom folkrätten. Den allmänna uppfattningen är att det avgörande är när fördragen i fråga ingicks och inte när de trädde i kraft.³¹⁵ I artikel 26.3 i konventionen tillämpas emellertid en annan regel som kombinerar dessa två strategier. Den andra företrädesregeln ska tillämpas om det andra fördraget *ingicks*³¹⁶ innan det *trädde i kraft* för staten i fråga. Om den andra staten följer denna regel ska den andra företrädesregeln dessutom tillämpas på ett nytt fördrag som ändrar eller ersätter det, utom i sådana fall där det genom det ändrade eller det nya fördraget skapas nya avvikelser i förhållande till konventionen.

³¹⁵ I. Sinclair, *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, 2nd ed., Manchester University Press 1984, s. 98, A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, s. 183, J.B. Mus, "Conflicts Between Treaties in International Law", 45 *Netherlands International Law Review* 1998, s. 208, på s. 220–222. En annan uppfattning framförs i E.W. Vierdag, "The Time of the 'Conclusion' of a Multilateral Treaty: Article 30 of the Vienna Convention on the Law of Treaties and Related Provisions", 59 *British Yearbook of International Law* 1988, s. 75, men denna tycks vara felaktig av de skäl som anges av J.B. Mus, ovan.

³¹⁶ Om inte något annat anges anses ett bilateralt fördrag i allmänhet ha ingåtts när det undertecknas, ett multilateralt fördrag anses i allmänhet ha ingåtts när slutakten undertecknas (eller antas på något annat sätt) eller när det öppnas för undertecknande, beroende på vad som sker sist. Se A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, s. 74. I detta sammanhang bör det nämnas att för Haagkonferensen har denna konvention

284. **Exempel 1.** Anta att ett antal stater (av vilka vissa inte blir parter i konventionen) efter det att konventionen har ingåtts ingår ett annat fördrag om samma ämne. Ruritanien ratificerar sedan konventionen, och konventionen träder i kraft för Ruritanien. Därefter ratificerar Ruritanien det andra fördraget, och även det träder i kraft för Ruritanien. Eftersom det andra fördraget ingicks innan konventionen trädde i kraft för Ruritanien ska konventionen ge företräde åt det andra fördraget i den utsträckning tillämpningen av konventionen skulle vara oförenlig med Ruritaniens skyldigheter gentemot en stat som är part i det andra fördraget men inte i konventionen.

285. **Exempel 2.** Anta att Ruritanien är part i Luganokonventionen men inte i denna konvention. Norge och Schweiz är parter i båda. Konventionen träder i kraft för dem efter det att Luganokonventionen ingicks. Anta vidare att Luganokonventionen, efter det att konventionen trätt i kraft för dem, ersätts av en ny konvention.³¹⁷ Artikel 26.3 ska i så fall tillämpas på den nya konventionen i den utsträckning denna innehåller samma oförenligheter med konventionen som Luganokonventionen, men inte tillämpas i förhållande till nya avvikelser som införs av konventionen.

286. **Den tredje företrädesregeln.** Den tredje företrädesregeln (som anges i artikel 26.4) rör endast fördrag om erkännande eller verkställighet av domar. Den omfattar sådana fördrag oavsett om de har ingåtts före eller efter konventionen. När en ansökan inges om att en dom som meddelats av en stat som är part i ett sådant fördrag ska erkännas eller verkställas i en annan sådan stat, ska konventionen inte påverka tillämpningen av det fördraget, förutsatt att domen inte erkänns eller verkställs i mindre omfattning än enligt konventionen.

287. Regeln har betydelse endast om båda de berörda staterna är parter i både konventionen och det andra fördraget. Konventionen är inte tillämplig om inte båda stater är parter i den, och fördraget är inte tillämpligt om inte båda stater är parter i det. Syftet med denna regel är att främja erkännandet och verkställigheten av domar. Om det andra fördraget gör detta mer effektivt, eller i större utsträckning, vore det bättre om det fördraget kunde tillämpas. Det är endast om domen skulle erkännas eller verkställas i mindre utsträckning enligt det andra fördraget som konventionen bör tillämpas. Såvida inte lagen i den anmodade staten föreskriver något annat kan borgenären

inneburit en ändring. Hittills har en Haagkonvention ansetts ingången på dagen för det första undertecknandet, inte på antagningsdagen (undertecknandet av slutakten vid det diplomatiska mötets avslutningsceremoni) eller den dag konventionen öppnades för undertecknande (som i regel var samma dag). Fram till det första undertecknandet av konventionen hänvisade man till ett "konventionsutkast", utan datumangivelse. Konventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol är den första Haagkonventionen som följer den nya regeln om att konventionen anses ha ingåtts den dag den antas, när slutakten undertecknas och konventionen öppnas för undertecknande, oavsett om någon stat faktiskt undertecknar konventionen den dagen.

³¹⁷ När detta skrivs pågår arbetet med att ingå en reviderad Luganokonvention, för att anpassa dess innehåll till Bryssel förordningen. Konventionsstater kommer att vara Europeiska gemenskapen, Island, Norge och Schweiz.

välja att verkställa domen enligt konventionen eller enligt fördraget.

288. Den fjärde företrädesregeln. Den fjärde företrädesregeln (som anges i artikel 26.5) rör fördrag som reglerar domstols behörighet eller erkännande och verkställighet av domar, men endast inom ett "visst område". Med "visst område" avses ett särskilt rättsområde av den typ som anges i artikel 2.2 eller artikel 21. Exempel på sådana områden är handelsagentur, sjöförsäkring eller patentlicensiering. Vid sådana fördrag ska dessa ha företrädare framför konventionen, i den utsträckning de är inbördes oförenliga, oavsett om de har ingåtts före eller efter konventionen och oavsett om alla parter i fördraget även är parter i konventionen.

289. Förklaring. Det finns emellertid ett villkor. För att denna regel ska gälla måste konventionsstaten i fråga ha avgett en förklaring avseende fördraget i enlighet med artikel 26.5.³¹⁸ Om en sådan förklaring avges är andra konventionsstater, vid inbördes oförenlighet, inte skyldiga att tillämpa konventionen i förhållande till de områden som anges i förklaringen om den valda domstolen är belägen i den stat som avgett förklaringen. Det innebär att om den stat som avgett förklaringen till följd av detta inte längre omfattas av ömsesidiga skyldigheter enligt konventionen är andra konventionsstater inte skyldiga att tillämpa konventionen när den valda domstolen är belägen i den stat som avgett förklaringen.³¹⁹ Detta gäller dock endast "vid inbördes förenlighet", med andra ord endast i de fall där ömsesidigheten inte kan garanteras.³²⁰

290. Exempel. Anta att en grupp stater som har blivit parter i konventionen (*panträttsstaterna*) senare ingår ett fördrag om panträtt i fartyg (ett område som även omfattas av konventionen) som innehåller bestämmelser om domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar. Om de avger en relevant förklaring har deras domstolar rätt att tillämpa det nya fördraget, i stället för konventionen, vid inbördes oförenlighet. Anta att fördraget om panträtt i fartyg anger att avtal om val av domstol är ogiltiga i förhållande till panträtter i kategori "A", att de är giltiga i förhållande till panträtter i kategori "B" endast om de avges inför en notarie, att de är giltiga i förhållande till panträtter i kategori "C" endast om den valda domstolen är belägen i den stat där fartyget är registrerat och att de är giltiga i förhållande till panträtter i kategori "D" endast om den valda domstolen är belägen i en panträttsstat" Om, under dessa omständigheter, den valda domstolen är belägen i en panträttsstat är stater som inte är panträttsstater³²¹ inte skyldiga att tillämpa konventionen på något mål som rör panträtter i kategori "A" eller kategori

"D", de är inte skyldiga att tillämpa konventionen i mål som rör panträtter i kategori "B" om avtalet om val av domstol inte ingicks inför en notarie, och de är inte skyldiga att tillämpa konventionen i mål som rör panträtter i kategori "C" om den valda domstolen inte är belägen i registreringsstaten.

291. Regionala organisationer för ekonomisk integration. I artikel 26.6 behandlas det fall där en regional organisation för ekonomisk integration blir part i konventionen. I så fall är det möjligt att de bestämmelser (lagstiftning) som antas av den regionala organisationen för ekonomisk integration kan stå i konflikt med konventionen. Artikel 26.6 innehåller två företrädesregler som ska tillämpas i en sådan situation. De ska tillämpas oavsett om bestämmelsen i den regionala organisationen för ekonomisk integration antas före eller efter konventionen. Den underliggande principen är att om ett mål är rent "regionalt" när det gäller parternas hemvist ska konventionen ge företräde åt den regionala rättsakten.

292. Den första företrädesregeln för regionala organisationer för ekonomisk integration. Den första företrädesregeln vid konflikter med lagstiftning som antagits av en regional organisation för ekonomisk integration motsvarar den första företrädesregeln vid motstridiga fördrag. Regeln återges i artikel 26.6 a och föreskriver att om ingen av parterna är bosatt i en konventionsstat som inte är medlem i den regionala organisationen för ekonomisk integration ska konventionen ge företräde åt den lagstiftning som har antagits av den regionala organisationen för ekonomisk integration.

293. Om en part är bosatt i mer än en stat (se artikel 4.2) ska konventionen ge företräde åt den lagstiftning som har antagits av den regionala organisationen för ekonomisk integration (vid inbördes oförenlighet) om alla parter är bosatta *endast* i medlemsstater i den regionala organisationen för ekonomisk integration eller i stater som inte är konventionsstater.³²²

294. Parter. Med ordet "part" avses samma sak i artikel 26.6 som i tidigare punkter. Det betyder en person som är part i avtalet om val av domstol, som är bunden av detta avtal eller som har rätt att återropa avtalet.³²³ Dessutom måste personen vara part i förfarandet. Med "part" avses därför en part i förfarandet som är bunden av avtalet om val av domstol eller som har rätt att återropa detta.

295. Europeiska gemenskapen. Låt oss illustrera detta med hjälp av några exempel. Europeiska gemenskapen är

inte finns någon inbördes oförenlighet – med andra ord i situationer där de skyldigheter enligt konventionen som fortfarande gäller för de stater som avger förklaringen garanterar ömsesidighet (eftersom dessa skyldigheter inte är oförenliga med fördraget).

³²¹ Med "stater som inte är panträttsstater" avses konventionsstater som inte är parter i fördraget om panträtt i fartyg.

³²² Detta grundas på förklaringarna i punkterna 273 och 274 ovan.

³²³ För frågan om när en person som inte är part i avtalet om val av domstol trots det är bunden av avtalet, se punkt 97 ovan.

³¹⁸ Artikel 32 ska tillämpas på en sådan förklaring.

³¹⁹ Det innebär att i exemplet beträffande panträtt i fartyg (punkt 290 nedan) gäller följande: om den valda domstolen är belägen i en "panträttsstat" (en stat som är part i fördraget om panträtt i fartyg), är domstolar i "icke panträttsstater" (stater som inte är parter i fördraget om panträtt i fartyg) inte skyldiga att skjuta upp eller avvisa förfaranden enligt artikel 6 eller skyldiga att erkänna eller verkställa domar enligt artikel 8.

³²⁰ En förklaring enligt artikel 26.5 är annorlunda än en förklaring enligt artikel 21 eftersom konventionen, enligt den sistnämnda förklaringen, inte är tillämplig på något förfarande som rör området i fråga. Enligt artikel 26.5 fortsätter däremot konventionen att vara tillämplig om det

en regional organisation för ekonomisk integration. Bryssel förordningen utgör ett exempel på gemenskapslagstiftning som i grova drag omfattar samma sak som konventionen. De viktigaste konflikter som kan tänkas uppstå mellan Bryssel förordningen och konventionen rör litispensregeln och försäkring. Vi använder dessa skillnader för att exemplifiera hur artikel 26.6 fungerar.

296. **Litispens.** Enligt Bryssel förordningen får en medlemsstat i Europeiska gemenskapen inte pröva ett mål om en talan mellan samma parter och rörande samma sak först väcktes vid en domstol i en annan medlemsstat (om inte den andra domstolen har förklarat sig obehörig). Detta gäller även om den andra domstol vid vilken talan väcktes anvisades i ett exklusivt avtal om val av domstol.³²⁴ Den första gruppen av exempel baseras på detta faktum.

297. **Exempel 1.**³²⁵ Ett företag med hemvist i Österrike ingår ett avtal med ett företag med hemvist i Finland. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam i Nederländerna. Det österrikiska företaget väcker talan i Österrike. Det finska företaget väcker därefter talan i Rotterdam. Domstolen i Rotterdam kan inte pröva målet om inte, och förrän, den österrikiska domstolen förklarar sig obehörig.³²⁶ Detta beror på att ingen av parterna har hemvist i en konventionsstat som inte är medlemsstat i Europeiska gemenskapen. I enlighet med artikel 26.6 a påverkas inte bestämmelser som utfärdats av Europeiska gemenskapen av konventionen.

298. **Exempel 2.**³²⁷ Ett företag med hemvist i Österrike ingår ett avtal med ett företag med hemvist i stat X, en stat som inte är part i konventionen. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Det österrikiska företaget väcker talan i Österrike. Företaget från stat X väcker därefter talan i Rotterdam.³²⁸ Domstolen i Rotterdam kan inte pröva målet om inte, och förrän, den österrikiska domstolen förklarar sig obehörig.³²⁹ Detta beror på att ingen av parterna har hemvist i en konventionsstat som inte är medlemsstat i Europeiska gemenskapen. I enlighet med artikel 26.6 a påverkas inte bestämmelser som utfärdats av Europeiska gemenskapen av konventionen.

299. **Exempel 3.**³³⁰ Ett företag med hemvist i Österrike och ett företag med hemvist i Brasilien ingår ett avtal. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som

anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Det österrikiska företaget stämmer det brasilianska företaget i Österrike. Det brasilianska företaget svarar med att väcka talan mot det österrikiska företaget vid domstolen i Rotterdam. Domstolen i Rotterdam måste pröva målet i enlighet med artikel 5 i konventionen, eftersom en av parterna (det brasilianska företaget) har hemvist i en konventionsstat som inte är en medlemsstat i Europeiska gemenskapen. Artikel 26.6 a hindrar därför inte att bestämmelser som utfärdats av Europeiska gemenskapen påverkas av konventionen. Följaktligen har domstolen i Rotterdam inte rätt att tillämpa litispensregeln i artikel 27 i Bryssel förordningen. Å andra sidan är den österrikiska domstolen skyldig att avvisa målet enligt både artikel 23 i Bryssel förordningen och artikel 6 i konventionen.

300. **Exempel 4.**³³¹ Anta, mot bakgrund av de omständigheter som beskrevs i föregående punkt, att den österrikiska domstolen inte är skyldig att avvisa målet enligt artikel 6 i konventionen eftersom ett av undantagen till den bestämmelsen är tillämpligt. Anta samtidigt att skyldigheten att respektera avtalet om val av domstol enligt artikel 23 i Bryssel förordningen – och därmed skyldigheten att avvisa målet – fortfarande är tillämplig. I en sådan situation är den österrikiska domstolen skyldig att avvisa målet enligt artikel 23 i Bryssel förordningen. Artikel 26.6 i konventionen är inte tillämplig eftersom det inte finns någon inbördes oförenlighet mellan konventionen och Bryssel förordningen. Undantagen till artikel 6 i konventionen innebär endast att den österrikiska domstolen *får* pröva målet. Den *måste* inte pröva målet. Om man jämför exempel 3 och exempel 4 blir det tydligt att det inte spelar någon roll huruvida en av de grunder som anges i artikel 6 a–e är tillämplig. Den domstol vid vilken talan väcktes, men som inte har valts som behörig domstol (den domstol vid vilken talan först väcktes), är alltid tvungen att avvisa målet enligt artikel 23 i Bryssel förordningen.

301. **Exempel 5.**³³² Ett företag med hemvist i Österrike och ett företag med hemvist i Brasilien ingår ett avtal. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Talan väcks först vid domstolen i Rotterdam. Det österrikiska företaget stämmer därefter det brasilianska företaget vid en domstol i Österrike. Enligt artikel 27 i Bryssel förordningen är den österrikiska domstolen i så fall skyldig att låta handläggningen av målet vila eller avvisa målet³³³

³²⁴ Dom av den 9 december 2002 i mål C-116/02, Gasser mot MISAT, REG 2003, s. I-14721 (tillgänglig på <http://curia.europa.eu/>) (Europeiska gemenskapernas domstol). Detta mål rörde en likvärdig bestämmelse i Brysselkonventionen, men samma sak gäller för Bryssel förordningen.

³²⁵ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³²⁶ Artikel 27 i Bryssel förordningen.

³²⁷ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³²⁸ Artikel 23 i Bryssel förordningen (förordningens bestämmelse om avtal om val av domstol) omfattar även fall

där endast en av parterna har hemvist i en medlemsstat i Europeiska gemenskapen.

³²⁹ Artikel 27 i Bryssel förordningen.

³³⁰ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³³¹ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³³² Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³³³ Den skulle vara tvungen att låta handläggningen av målet vila enligt artikel 27.1 till dess att det har fastställts att

(litispendens).³³⁴ Däremot är domstolen inte skyldig att pröva huruvida ett av undantagen i artikel 6 är tillämpligt, eftersom artikel 6 även om så vore fallet inte *ålägger* den österrikiska domstolen att pröva målet.³³⁵ Följaktligen påverkar artikel 26.6 a i konventionen inte den österrikiska domstolens tillämpning av Bryssel förordningen.

302. **Försäkringar.** I artiklarna 8–14 i Bryssel förordningen anges bestämmelser om domstols behörighet i försäkringsmål. Artikel 13 förbjuder avtal om val av domstol som avviker från dessa bestämmelser, förutom i vissa begränsade situationer.³³⁶ Förbudet mot avtal om val av domstol gäller emellertid varken olika former av sjö- och luftfartsförsäkringar³³⁷ eller ”stora risker” såsom detta begrepp definieras i gemenskapsrätten.³³⁸ Bortsett från dessa undantag är ett avtal om val av domstol som avviker från behörighetsreglerna på försäkringsområdet ogiltigt enligt Bryssel förordningen. Konventionen är däremot tillämplig på alla former av försäkringar, med undantag av försäkringar där en av parterna är en fysisk person som främst handlar av personliga, familje- eller hushållsrelaterade skäl (en konsument).³³⁹ Mellan dessa två extremer finns en mängd försäkringsavtal som omfattas av konventionen, men som Bryssel förordningens förbud mot avtal om val av domstol är tillämpligt på. Det är dessa fall som kan ge upphov till konflikter.

303. **Exempel 1.**³⁴⁰ Ett nederländskt försäkringsbolag ingår ett avtal om försäkring mot kommersiella risker med X, ett företag med hemvist i Spanien. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Avtalet omfattas av förbudet mot avtal om val av domstol i artikel 13 i Bryssel förordningen. Försäkringsbolaget stämmer X vid den valda domstolen. Den valda domstolen kan inte pröva målet. Bryssel förordningen har företräde framför konventionen med stöd av artikel 26.6 a i konventionen.

304. **Exempel 2.**³⁴¹ Ett kanadensiskt försäkringsbolag etablerar en filial (inte ett separat bolag) i Spanien.³⁴² Det ingår ett avtal om försäkring mot kommersiella risker med X, ett företag med hemvist i Spanien. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Avtalet omfattas av förbudet mot avtal om val av domstol i artikel 13 i Bryssel förordningen.

---

domstolen i Rotterdam är behörig. Därefter skulle den vara tvungen att avvisa talan enligt artikel 27.2.

³³⁴ Den skulle också vara tvungen att avvisa talan enligt artikel 23 i Bryssel förordningen (avtal om val av domstol), såvida inte avtalet om val av domstol inte uppfyllde punkt 1 i den bestämmelsen.

³³⁵ Se punkt 145 ovan.

³³⁶ De enda avtal om val av domstol som tillåts är avtal som 1) ingås efter det att tvisten har uppstått, 2) gör det möjligt för försäkringstagaren, men inte den försäkrade eller en förmånstagare (men inte nödvändigtvis den försäkrade) att väcka talan i andra domstolar än de som anges i Bryssel förordningen, 3) ingås mellan en försäkringstagare och en försäkringsgivare som båda har hemvist i eller är varaktigt bosatta i samma medlemsstat och som överförs behörighet till den statens domstolar, 4) ingås med en försäkringstagare som inte har hemvist i en medlemsstat (med undantag av i den utsträckning försäkringen är obligatorisk eller rör fast egendom i en medlemsstat) eller 5) rör försäkring som omfattar en av de risker som anges i artikel 14 i Bryssel förordningen.

Försäkringsbolaget stämmer X vid den valda domstolen. Artikel 26.6 a är inte tillämplig eftersom en av parterna har hemvist i en konventionsstat som inte är en medlemsstat i Europeiska gemenskapen (Kanada). Domstolen i Rotterdam måste pröva målet.

305. **Den andra företrädesregeln för regionala organisationer för ekonomisk integration.** Den andra företrädesregeln vid konflikter med lagstiftning som antagits av en regional organisation för ekonomisk integration påminner om den tredje företrädesregeln vid motstridiga fördrag. Denna företrädesregel anges i artikel 26.6 b och föreskriver att konventionen inte ska påverka tillämpningen av bestämmelser som utfärdats av en regional organisation när det gäller erkännande och verkställighet av domar mellan medlemsstater i den regionala organisationen för ekonomisk integration. Det finns dock en viktig skillnad. Det saknas en föreskrift om att erkännandet eller verkställigheten av domen inte får vara mindre omfattande än enligt konventionen.

306. **Bryssel förordningen.** Generellt föreskriver Bryssel förordningen en *högre* grad av erkännande och verkställighet än konventionen. Enligt Bryssel förordningen sker erkännande och verkställighet i hög grad automatiskt. Grunderna för att avslå en ansökan om erkännande eller verkställighet, som anges i artiklarna 33–37 i Bryssel förordningen, är mer restriktiva än avslagsgrunderna i artikel 9 i konventionen. Avsaknaden av en föreskrift om att erkännandet eller verkställigheten av domen inte får vara mindre omfattande än enligt konventionen har ingen större betydelse i Bryssel förordningens fall. Försäkringar utgör dock ett undantag.

307. **Försäkringar.** I artikel 35.1 i Bryssel förordningen anges att en dom inte ska erkännas om den strider mot bestämmelserna i avsnitt 3 i kapitel II. Detta avsnitt innehåller artiklarna 8–14, vilka (som vi har sett³⁴³) fastställer bestämmelser om domstols behörighet i försäkringsmål. Artikel 13 i Bryssel förordningen innehåller ett förbud mot avtal om val av domstol som avviker från dessa bestämmelser, förutom i vissa begränsade fall.³⁴⁴ Bortsett från dessa begränsade undantag är ett avtal om val av domstol som avviker från behörighetsreglerna på försäkringsområdet ogiltigt enligt

---

³³⁷ Artikel 13.5 och punkterna 14.1–14.4 i Bryssel förordningen.

³³⁸ Artikel 14.5 i Bryssel förordningen och artikel 5 i direktiv 88/357/EEG (EGT L 172, 4.7.1988, s. 1), som ändrade artikel 5 i direktiv 73/239/EEG (EGT L 228, 16.8.1973, s. 3).

³³⁹ Artikel 2.1 a i konventionen.

³⁴⁰ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³⁴¹ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³⁴² Enligt artikel 9.2 i Bryssel förordningen ska försäkringsbolaget anses ha hemvist i Spanien. Enligt konventionen ska det emellertid anses ha hemvist i Kanada.

³⁴³ Punkt 302 ovan.

³⁴⁴ Se fotnot 336 ovan.

Bryssel förordningen.³⁴⁵ Detta innebär att medan artiklarna 8–14 i Bryssel förordningen har företrädare framför konventionen på grund av den första företrädesregeln för regionala organisationer för ekonomisk integration (artikel 26.6 a) i konventionen, skulle en dom som en domstol i en medlemsstat i Europeiska gemenskapen har meddelat i strid med dessa bestämmelser inte erkännas eller verkställas i någon annan medlemsstat i Europeiska gemenskapen. I detta undantagsfall är Bryssel förordningen mindre fördelaktig i fråga om erkännande och verkställighet än konventionen.

308. Om konventionen däremot har företrädare framför Bryssel förordningen (på grund av att en av parterna har hemvist i en konventionsstat utanför Europeiska gemenskapen) är artiklarna 8–14 i Bryssel förordningen inte tillämpliga. Således ska artikel 35.1 i Bryssel förordningen inte tillämpas. Domen ska följaktligen erkännas och verkställas enligt Bryssel förordningen.³⁴⁶

309. **Exempel 1.**³⁴⁷ Ett nederländskt försäkringsbolag ingår ett avtal om försäkring mot kommersiella risker med X, ett företag med hemvist i Spanien. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Avtalet omfattas av förbudet mot avtal om val av domstol i artikel 13 i Bryssel förordningen. Försäkringsbolaget stämmer X vid den valda domstolen. Den valda domstolen kan inte pröva målet. Bryssel förordningen har företrädare framför konventionen med stöd av artikel 26.6 a i konventionen. Om domstolen i Rotterdam trots det prövar målet har den inte rätt att få domen erkänd eller verkställd i Spanien enligt konventionen. Enligt artikel 26.6 b i konventionen har bestämmelserna i Bryssel förordningen företrädare framför konventionen, och enligt artikel 35.1 i Bryssel förordningen ska domen inte erkännas eftersom den strider mot artikel 13 i Bryssel förordningen (som ingår i avsnitt 3 i kapitel II).

310. **Exempel 2.**³⁴⁸ Ett kanadensiskt försäkringsbolag etablerar en filial (inte ett separat bolag) i Spanien.³⁴⁹ Det ingår ett avtal om försäkring mot kommersiella risker med X, ett företag med hemvist i Spanien. Avtalet innehåller en klausul om val av domstol som anvisar distriktsdomstolen i Rotterdam. Avtalet omfattas av förbudet mot avtal om val av domstol i artikel 13 i Bryssel förordningen. Försäkringsbolaget stämmer X vid den valda domstolen. Artikel 26.6 a är inte tillämplig eftersom en av parterna har hemvist i en konventionsstat som inte är en medlemsstat i Europeiska gemenskapen (Kanada). Domstolen i

Rotterdam måste pröva målet. Domen ska erkännas och verkställas i Spanien enligt Bryssel förordningen. Artikel 35.1 i Bryssel förordningen är inte tillämplig eftersom de bestämmelser om förbud mot avtal om val av domstol i försäkringsavtal som anges i artikel 13 i Bryssel förordningen inte är tillämpliga i detta fall.

Artikel 27 Undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning

311. Artikel 27 handlar om på vilka sätt en stat kan bli part i konventionen. Alla stater kan bli part i konventionen genom undertecknande följt av ratificering, godtagande eller godkännande, eller anslutning. (I vissa andra Haagkonventioner har en anslutande stat en mindre fördelaktig ställning än en ratificerande stat, eftersom en förutsättning för att kunna anslutas till dessa konventioner är att de stater som redan är parter i dem ger sitt samtycke. Så är inte fallet med konventionen.) Oavsett vilken metod den stat som vill bli part i konventionen väljer får den samma rättsliga ställning. För att underlätta anslutning till konventionen lämnas det åt staterna att välja den metod som passar dem bäst. De relevanta instrumenten deponeras hos Nederländernas utrikesministerium, som är depositarie för konventionen.

Artikel 28 Förklaringar rörande icke enhetliga rättssystem

312. Artikel 28 rör stater som består av två eller fler territoriella enheter.³⁵⁰ Den gör det möjligt för en sådan stat att förklara att konventionen endast ska vara tillämplig i vissa av dess enheter. Således kan Förenade kungariket välja att underteckna och ratificera, eller ansluta sig till, konventionen endast för Englands räkning, och Kina endast för Hongkongs räkning. En sådan förklaring får ändras när som helst. Denna bestämmelse är särskilt viktig för de stater i vilka den lagstiftning som krävs för att konventionen ska få rättsverkan måste antas av de lagstiftande församlingarna i de territoriella enheterna (exempelvis de lagstiftande församlingarna i Kanadas provinser och territorier).

Artikel 29 Regionala organisationer för ekonomisk integration

313. Artiklarna 29 och 30 innehåller bestämmelser för hur en regional organisation för ekonomisk integration blir part i konventionen.³⁵¹ Det finns två möjligheter. Dels kan

³⁴⁵ Se punkt 302 ovan.

³⁴⁶ Varje annan lösning skulle ha lett till det absurda resultatet att den valda domstolen skulle ha rätt, och vara skyldig, att pröva målet, men att dess dom inte skulle erkännas eller verkställas. Eftersom ingen annan domstol än den valda domstolen kan pröva målet skulle det vara omöjligt att erhålla en dom från en domstol i en medlemsstat i Europeiska gemenskapen som kunde erkännas och verkställas i andra medlemsstater i Europeiska gemenskapen. Försäkringsgivare utanför Europeiska gemenskapen skulle då bli tvungna att anvisa en domstol utanför Europeiska gemenskapen för få domen erkänd i Europeiska gemenskapen.

³⁴⁷ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har

trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³⁴⁸ Vi påminner om att vi, om inte något annat anges, i alla exempel i denna rapport utgår från att konventionen har trätt i kraft och att de stater som nämns är parter i den, se kommentaren på s. 20 ovan.

³⁴⁹ Enligt artikel 9.2 i Bryssel förordningen ska försäkringsbolaget anses ha hemvist i Spanien. Enligt konventionen ska det emellertid anses ha hemvist i Kanada.

³⁵⁰ Denna artikel är inte tillämplig på regionala organisationer för ekonomisk integration.

³⁵¹ Vid det diplomatiska mötet enades man om att begreppet "den regionala organisationen för ekonomisk integration" bör ha en självständig betydelse (som inte grundas på lagen i någon enskild stat) och att detta begrepp bör tolkas på ett

både den regionala organisationen för ekonomisk integration och dess medlemsstater bli parter i konventionen. Så kan vara fallet om de har parallell extern behörighet på det område som omfattas av konventionen (gemensam behörighet), eller om vissa frågor omfattas av den externa behörighet som tillkommer den regionala organisationen för ekonomisk integration och andra frågor omfattas av medlemsstaternas behörighet (vilket resulterar i delad eller blandad behörighet i fråga om hela konventionen). Dels kan enbart den regionala organisationen för ekonomisk integration bli part i konventionen. Detta kan hända om organisationen har exklusiv extern behörighet på det område som omfattas av konventionen. I så fall blir medlemsstaterna bundna av konventionen genom det avtal som den regionala organisationen för ekonomisk integration har ingått för deras räkning.

314. I artikel 29 behandlas den första möjligheten. Det anges att regionala organisationer för ekonomisk integration som består enbart av suveräna stater får bli parter i konventionen om de har extern behörighet inom ett eller flera av de områden som omfattas av konventionen. I den utsträckning som den regionala organisationen för ekonomisk integration har sådan extern behörighet har den samma rättigheter och skyldigheter som en konventionsstat. I så fall måste den meddela depositarien inom vilka områden den har extern behörighet, och om eventuella förändringar av behörighetsområden.³⁵²

Artikel 30 *Anslutning av en regional organisation för ekonomisk integration utan dess medlemsstater*

315. I artikel 30 behandlas den andra möjligheten, nämligen att enbart den regionala organisationen för ekonomisk integration blir part i konventionen. I så fall kan den regionala organisationen för ekonomisk integration förklara att dess medlemsstater är bundna av konventionen.³⁵³

316. **Vad avses med "stat"?** Om en regional organisation för ekonomisk integration blir part i konventionen – oavsett om detta sker enligt artikel 29 eller artikel 30 – ska med varje hänvisning i konventionen till "stat" eller "konventionsstat" i förekommande fall även avses den regionala organisationen för ekonomisk integration. Denna bestämmelse motsvarar artikel 25.1. Dess verkan har redan diskuterats.³⁵⁴ Det bör dock noteras att artikel 26.6 är en *lex specialis* i förhållande till artiklarna 29 och 30 när det gäller tillämpningen av rättsakter som utfärdats av en regional organisation för ekonomisk integration. Om konventionen inte ska ge företräde åt en sådan rättsakt enligt artikel 26.6 kan artiklarna 29 eller 30 inte användas för att motivera tillämpningen av denna rättsakt i stället för konventionen.

flexibelt sätt och även inbegripa subregionala och transregionala organisationer samt organisationer vars mandat sträcker sig längre än ekonomiska frågor. Se protokoll nr 21 från det tjugonde mötet, utskott II, punkt 49–61.

³⁵² Artikel 29.2.

Artikel 31 *Ikraftträdande*

317. I artikel 31 anges när konventionen träder i kraft. Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att det andra ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponerades. Liknande bestämmelser anges för när konventionen träder i kraft i förhållande till en viss stat eller regional organisation för ekonomisk integration som sedermera blir part i konventionen³⁵⁵, och i förhållande till en territoriell enhet till vilken denna konvention har utsträckts i enlighet med artikel 28.1.³⁵⁶

Reservationer

318. Konventionen innehåller inte några bestämmelser som förbjuder reservationer. Det innebär att reservationer är tillåtna, med förbehåll för gängse sedvanerättsliga regler (vilket återspeglas i artikel 2.1 d och artiklarna 19–23 i Wienkonventionen om traktaträtten från 1969).

319. Vid det diplomatiska mötet antogs dock följande uttalande:

"Utskottet anser att ingen reservation på något sätt bör uppmuntras och att en stat varje gång den vill göra en reservation endast bör göra detta om det verkligen ligger i statens intresse, och att reservationen i så fall inte bör vara mer omfattande än nödvändigt och ha klara och tydliga ramar, inte bör avhandla en specifik fråga som kan bli föremål för en förklaring och inte bör ha en negativ inverkan på konventionens syfte och enhetliga tillämpning.

Utskottets uppfattning i denna fråga avser endast denna konvention och ska på inget sätt påverka någon av Haagkonferensens framtida konventioner."³⁵⁷

Artikel 32 *Förklaringar*

320. De förklaringar som avses i artiklarna 19, 20, 21, 22 och 26 kan avges i samband med undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen eller när som helst efter denna tidpunkt, och får ändras eller återkallas när som helst. Förklaringar ska meddelas depositarien (Nederländernas utrikesministerium).

321. En förklaring som avgetts i samband med undertecknandet, ratificeringen, godtagandet, godkännandet eller anslutningen börjar gälla samtidigt som konventionen för den berörda staten. En förklaring som avges vid en senare tidpunkt, och eventuella ändringar eller återkallelser av en förklaring, börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre

³⁵³ Artikel 29.4. Detta skulle exempelvis bli fallet enligt artikel 300.7 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

³⁵⁴ Se punkt 258–260, 17, 107 och 128–131 ovan.

³⁵⁵ Artikel 31.2 a.

³⁵⁶ Artikel 31.2 b.

³⁵⁷ Se protokoll nr 23 från det tjugonde mötet, utskott II, punkterna 1–31, särskilt punkterna 29–31.

månader efter den dag då meddelandet mottogs av depositarien. En förklaring enligt artiklarna 19, 20, 21 och 26 ska inte tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingåtts innan förklaringen började gälla.³⁵⁸

Artikel 33 Uppsägning

322. I artikel 33 anges att en konventionsstat får säga upp konventionen genom skriftligt meddelande till depositarien. Uppsägningen kan vara begränsad till en eller flera territoriella enheter i en stat med flera olika rättssystem som omfattas av konventionen. En uppsägning börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tolv månader från den dag då meddelandet mottogs av depositarien. Om en längre uppsägningsperiod anges i meddelandet, ska uppsägningen börja gälla vid utgången av denna längre period från den dag då meddelandet mottogs av depositarien.

Artikel 34 Meddelanden från depositarien

323. Enligt artikel 34 ska depositarien meddela medlemmarna i Haagkonferensen för internationell privaträtt och andra stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som har undertecknat, ratificerat, godtagit, godkänt eller anslutit sig till konventionen om olika frågor av relevans för konventionen, såsom undertecknanden, ratificeringar, ikraftträdanden, förklaringar och uppsägningar.

---

³⁵⁸ Artikel 22 nämns inte här. En förklaring enligt artikel 22 kan därför även omfatta ett avtal om val av domstol som ingåtts före den dag förklaringen började gälla enligt

artikel 32.3 eller 32.4, se punkt 253 och följande punkter nedan.

Stálý výbor Haagské konference o mezinárodním právu soukromém

Churchillplein 6b

2517 JW Haag

Nederlândia

Tfn: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-postadress: secretariat@hcch.net

Webbplats: www.hcch.net

ISBN 978-92-79-58144-1

doi : 10.2838/70117